

# Επίσημη Εφημερίδα L 138 της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Έκδοση  
στην ελληνική γλώσσα

Νομοθεσία

65ο έτος

17 Μαΐου 2022

Περιεχόμενα

II Μη νομοθετικές πράξεις

## ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

- ★ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2022/748 του Συμβουλίου, της 16ης Μαΐου 2022, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/735 σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν ..... 1
- ★ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2022/749 της Επιτροπής, της 8ης Φεβρουαρίου 2022, για την τροποποίηση των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων που προβλέπονται στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2017/2417 όσον αφορά τη μετάβαση σε νέους δείκτες αναφοράς σε ορισμένες συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων <sup>(1)</sup> ..... 4
- ★ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2022/750 της Επιτροπής, της 8ης Φεβρουαρίου 2022, για την τροποποίηση των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων που προβλέπονται στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/2205 όσον αφορά τη μετάβαση σε νέους δείκτες αναφοράς που αναφέρονται σε ορισμένες συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων <sup>(1)</sup> ..... 6
- ★ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2022/751 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 2022, για τη μη έγκριση της δραστικής ουσίας χλωροπικρίνη, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά <sup>(1)</sup> ..... 11

## ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- ★ Απόφαση (ΕΕ) 2022/752 του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2022, για την τροποποίηση της απόφασης 1999/70/ΕΚ σχετικά με τους εξωτερικούς ελεγκτές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, όσον αφορά τους εξωτερικούς ελεγκτές της Τράπεζας της Ελλάδος ..... 13
- ★ Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2022/753 του Συμβουλίου, της 16ης Μαΐου 2022, για την τροποποίηση της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 για την υποστήριξη διαδικασίας οικοδόμησης εμπιστοσύνης που οδηγεί στη δημιουργία ζώνης απαλλαγμένης από πυρηνικά όπλα και κάθε άλλου είδους όπλα μαζικής καταστροφής στη Μέση Ανατολή ..... 15

<sup>(1)</sup> Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ

EL

Οι πράξεις των οποίων οι τίτλοι έχουν τυπωθεί με λευκά στοιχεία αποτελούν πράξεις τρεχούσης διαχείρισεως που έχουν θεσπισθεί στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής και είναι γενικά περιορισμένης χρονικής ισχύος.

Οι τίτλοι όλων των υπολοίπων πράξεων έχουν τυπωθεί με μαύρα στοιχεία και επισημαίνονται με αστερίσκο.

- ★ Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2022/754 του Συμβουλίου, της 16ης Μαΐου 2022, για την τροποποίηση της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά κυβερνοεπιθέσεων που απειλούν την Ένωση ή τα κράτη μέλη της ..... 16
- ★ Εκτελεστική απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2022/755 του Συμβουλίου, της 16ης Μαΐου 2022, για την εφαρμογή της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν ..... 17
- ★ Απόφαση (ΕΕ) 2022/756 της Επιτροπής, της 30ής Σεπτεμβρίου 2021, σχετικά με τα μέτρα SA.32014, SA.32015, SA.32016 (2011/C) (πρώην 2011/NN) που εφαρμόστηκαν από την Ιταλία και την Περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2021) 6990] <sup>(1)</sup> ..... 19
- ★ Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/757 της Επιτροπής, της 11ης Μαΐου 2022, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2021/1182 όσον αφορά τα εναρμονισμένα πρότυπα για τα συστήματα διαχείρισης ποιότητας, την αποστείρωση και την εφαρμογή της διαχείρισης κινδύνου στα ιατροτεχνολογικά προϊόντα ..... 27

#### ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- ★ Σύσταση (ΕΕ) 2022/758 της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 2022, σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού») ..... 30

#### ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

- ★ Απόφαση αριθ. 28/2022 του διοικητικού συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2022, σχετικά με εσωτερικούς κανόνες που αφορούν περιορισμούς ορισμένων δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που πραγματοποιεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής ..... 45

<sup>(1)</sup> Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ

## II

(Μη νομοθετικές πράξεις)

## ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

## ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/748 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 16ης Μαΐου 2022

για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/735 σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/735 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 2015, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 748/2014 <sup>(1)</sup>, και ιδίως το άρθρο 22 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη την πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 7 Μαΐου 2015, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/735.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/735, το Συμβούλιο προέβη σε αναθεώρηση του καταλόγου των προσώπων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα που περιέχεται στο παράρτημα II του εν λόγω κανονισμού.
- (3) Το Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να διατηρηθούν περιοριστικά μέτρα εναντίον ενός προσώπου που αναφέρεται στο παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) 2015/735 και ότι η καταχώριση για το εν λόγω πρόσωπο θα πρέπει να επικαιροποιηθεί και να επαναριθμηθεί.
- (4) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2015/735 θα πρέπει, συνεπώς, να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

### Άρθρο 1

Το παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) 2015/735 τροποποιείται σύμφωνα με το παράρτημα του παρόντος κανονισμού.

### Άρθρο 2

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

<sup>(1)</sup> ΕΕ L 117 της 8.5.2015, σ. 13.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 16 Μαΐου 2022.

Για το Συμβούλιο  
Ο Πρόεδρος  
J. BORRELL FONTELLES

---

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) 2015/735 ο πίνακας αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

	«Όνοματεπώνυμο	Στοιχεία ταυτότητας	Λόγοι καταχώρισης	Ημερομηνία καταχώρισης
1.	Michael MAKUEI LUETH	<p>Ημερομηνία γέννησης: 1947</p> <p>Τόπος γέννησης: Bor, Σουδάν (νυν Νότιο Σουδάν)</p> <p>Φύλο: άρρεν</p>	<p>Ο Michael Makuei Lueth κατέχει τη θέση του υπουργού Πληροφόρησης και Ραδιοτηλεόρασης από το 2013 και εξακολουθεί να κατέχει την εν λόγω θέση στη μεταβατική κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Ήταν επίσης εκπρόσωπος της κυβερνητικής αντιπροσωπείας στις ειρηνευτικές συνομιλίες της Διακυβερνητικής Αρχής για την Ανάπτυξη από το 2014 έως το 2015 και από το 2016 έως το 2018.</p> <p>Ο Μακουέι έχει παρεμποδίσει την πολιτική διαδικασία στο Νότιο Σουδάν, ιδίως παρεμποδίζοντας με εμπρηστικές δημόσιες δηλώσεις την εφαρμογή της συμφωνίας για την επίλυση της σύγκρουσης στο Νότιο Σουδάν (ARCSS) του Αυγούστου του 2015 [η οποία αντικαταστάθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018 από την “Αναζωογονημένη ARCSS” (R-ARCSS)], παρεμποδίζοντας το έργο της Κοινής Επιτροπής Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της ARCSS (JMEC — που μετονομάστηκε σε “Ανασυσταθείσα JMEC” στο πλαίσιο της R-ARCSS) και παρεμποδίζοντας τη σύσταση των οργάνων μεταβατικής δικαιοσύνης της ARCSS, που προβλέπεται επίσης στην R-ARCSS. Έχει επίσης παρεμποδίσει τις επιχειρήσεις της περιφερειακής δύναμης προστασίας των Ηνωμένων Εθνών.</p> <p>Ο Μακουέι ευθύνεται επίσης για σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων για περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασης.</p>	3.2.2018»

**ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/749 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ****της 8ης Φεβρουαρίου 2022****για την τροποποίηση των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων που προβλέπονται στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2017/2417 όσον αφορά τη μετάβαση σε νέους δείκτες αναφοράς σε ορισμένες συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων****(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)**

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 600/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 <sup>(1)</sup>, και ιδίως το άρθρο 32 παράγραφος 1,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/2417 της Επιτροπής <sup>(2)</sup> προσδιορίζει, μεταξύ άλλων, τις κατηγορίες εξωχρηματιστηριακών παραγώγων σε ευρώ (EUR), σε λίρα στερλίνα (GBP) και σε δολάριο ΗΠΑ (USD) που υπόκεινται στην υποχρέωση διαπραγμάτευσης παραγώγων που αναφέρεται στο άρθρο 28 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014. Οι κατηγορίες σε GBP και USD αναφέρονται στους δείκτες αναφοράς του διατραπεζικού επιτοκίου του Λονδίνου (LIBOR).
- (2) Η ICE Benchmark Administration (IBA), διαχειρίστρια του LIBOR, ανακοίνωσε ότι οι εκδόσεις του GBP LIBOR και του JPY LIBOR θα παύσουν να δημοσιεύονται στο τέλος του 2021, ενώ η δημοσίευση ορισμένων εκδόσεων του USD LIBOR θα παύσει τον Ιούνιο του 2023. Στις 5 Μαρτίου 2021 η Αρχή Χρηματοπιστωτικής Συμπεριφοράς του Ηνωμένου Βασιλείου επιβεβαίωσε ότι όλες οι εκδόσεις του LIBOR είτε θα παύσουν να παρέχονται από οποιονδήποτε διαχειριστή είτε θα παύσουν να είναι αντιπροσωπευτικές. Επιπλέον, η Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο της τραπεζικής εποπτικής ικανότητάς της (τραπεζική εποπτεία της ΕΚΤ), η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΣΜΑ) εξέδωσαν κοινή δήλωση για τη σθεναρή ενθάρρυνση των αντισυμβαλλομένων να σταματήσουν να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις εκδόσεις του LIBOR, συμπεριλαμβανομένου του USD LIBOR, ως επιτόκιο αναφοράς σε νέες συμβάσεις το συντομότερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021.
- (3) Ως εκ τούτου, μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2021, οι αντισυμβαλλόμενοι δεν θα είναι πλέον σε θέση να συνάπτουν συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στον GBP LIBOR, καθώς ο εν λόγω δείκτης αναφοράς θα έχει διακοπεί, ενώ αναμένεται επίσης από αυτούς να μην συνάπτουν πλέον συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στον USD LIBOR. Ως εκ τούτου, οι υπολειπόμενοι όγκοι συναλλαγών στα εν λόγω παράγωγα αναμένεται είτε να είναι ανύπαρκτοι είτε να βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, όπως αναμένεται και για τη ρευστότητά τους. Το ίδιο ισχύει για τον όγκο των συναλλαγών στα παράγωγα που θα εκκαθαριστούν από κεντρικούς αντισυμβαλλομένους ή θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε τόπους διαπραγμάτευσης, και αναμένεται μείωση του όγκου ή της ρευστότητας για τα παράγωγα που αναφέρονται στον USD LIBOR. Οι εξελίξεις αυτές δικαιολογούν αλλαγή στο πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης εκκαθάρισης και μεταγενέστερη τροποποίηση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2015/2205 της Επιτροπής <sup>(3)</sup>, σύμφωνα με την οποία τα παράγωγα που αναφέρονται στον GBP LIBOR και στον USD LIBOR πρέπει να αφαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης εκκαθάρισης. Κατά συνέπεια, οι κατηγορίες παραγώγων που εμπίπτουν επί του παρόντος στο πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης διαπραγμάτευσης παραγώγων και αναφέρονται στον GBP LIBOR ή στον USD LIBOR δεν θα πληρούν πλέον την προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 32 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 για την υπαγωγή των παραγώγων στην υποχρέωση διαπραγμάτευσης παραγώγων από τις 3 Ιανουαρίου 2022. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω κατηγορίες παραγώγων πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης διαπραγμάτευσης.

<sup>(1)</sup> ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 84.

<sup>(2)</sup> Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/2417 της Επιτροπής, της 17ης Νοεμβρίου 2017, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων όσον αφορά ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα σχετικά με την υποχρέωση διαπραγμάτευσης για ορισμένα παράγωγα (ΕΕ L 343 της 22.12.2017, σ. 48).

<sup>(3)</sup> Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/2205 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για την υποχρέωση εκκαθάρισης (ΕΕ L 314 της 1.12.2015, σ. 13).

- (4) Δεδομένου ότι η σχεδιαζόμενη παύση του GBP LIBOR έχει προγραμματιστεί για το τέλος του 2021, και δεδομένου ότι οι ρυθμιστικές προσδοκίες που έχουν εκφράσει η Επιτροπή, η τραπεζική εποπτεία της ΕΚΤ, η ESMA και η ΕΑΤ είναι να σταματήσουν οι αντισυμβαλλόμενοι να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις εκδόσεις του LIBOR ως επιτόκιο αναφοράς σε νέες συμβάσεις το συντομότερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021, η απομάκρυνση από τα παράγωγα επιτοκίων που βασίζονται στο LIBOR αναμένεται να πραγματοποιηθεί ταχέως. Αντ' αυτού, μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2021, οι αντισυμβαλλόμενοι αναμένεται να διαπραγματεύονται ή να εκκαθαρίζουν άλλα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επιτοκίων, ιδίως εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επιτοκίων που αναφέρονται στα επιτόκια μηδενικού κινδύνου για GBP ή USD. Συνεπώς, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να αρχίσει να ισχύει αμέσως μετά τη δημοσίευσή του.
- (5) Ως εκ τούτου, ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/2417 θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.
- (6) Ο παρών κανονισμός βασίζεται στα σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων που υπέβαλε στην Επιτροπή η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA).
- (7) Η ESMA διεξήγαγε ανοικτές δημόσιες διαβουλεύσεις σχετικά με τα σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων στα οποία βασίζεται ο παρών κανονισμός, προέβη σε ανάλυση του δυνητικού σχετικού κόστους και οφέλους και ζήτησε τις συμβουλές της ομάδας συμφεροντούχων κινητών αξιών και αγορών που έχει συσταθεί σύμφωνα με το άρθρο 37 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (\*),

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

#### Άρθρο 1

#### Τροποποίηση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2017/2417

Διαγράφονται οι πίνακες 2 και 3 του παραρτήματος του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2017/2417.

#### Άρθρο 2

#### Έναρξη ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 8 Φεβρουαρίου 2022.

Για την Επιτροπή  
Η Πρόεδρος  
Ursula VON DER LEYEN

(\*) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/77/ΕΚ (ΕΕ L 331 της 15.12.2010, σ. 84).

## ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/750 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 8ης Φεβρουαρίου 2022

για την τροποποίηση των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων που προβλέπονται στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/2205 όσον αφορά τη μετάβαση σε νέους δείκτες αναφοράς που αναφέρονται σε ορισμένες συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών <sup>(1)</sup>, και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/2205 της Επιτροπής <sup>(2)</sup> προσδιορίζει, μεταξύ άλλων, τις κατηγορίες εξωχρηματιστηριακών παραγώγων επιτοκίων σε ευρώ (EUR), λίρες στερλίνες (GBP), γιεν Ιαπωνίας (JPY) και δολάρια ΗΠΑ (USD) που υπόκεινται στην υποχρέωση εκκαθάρισης. Οι κατηγορίες αυτές περιλαμβάνουν μία κατηγορία σε EUR, η οποία αναφέρεται στο επιτόκιο του μέσου δείκτη επιτοκίων του ευρώ για τοποθετήσεις μίας ημέρας (EONIA), καθώς και διάφορες κατηγορίες σε GBP, JPY ή USD που αναφέρονται στο διατραπεζικό επιτόκιο Λονδίνου (LIBOR), όπου το EONIA και το LIBOR είναι δύο δείκτες αναφοράς που πρόκειται να καταργηθούν.
- (2) Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Χρηματαγορών, ο διαχειριστής του EONIA, ανακοίνωσε ότι η παύση του EONIA θα πραγματοποιηθεί στο τέλος του 2021. Ομοίως, η ICE Benchmark Administrator που διαχειρίζεται το LIBOR, ανακοίνωσε ότι η παύση των δεικτών GBP LIBOR, JPY LIBOR και ορισμένων εκδόσεων του USD LIBOR θα πραγματοποιηθεί επίσης στο τέλος του 2021, ενώ η δημοσίευση όλων των υπόλοιπων εκδόσεων του USD LIBOR θα παύσει τον Ιούνιο του 2023. Στις 5 Μαρτίου 2021 η Επιτροπή Χρηματοπιστωτικής Συμπεριφοράς του Ηνωμένου Βασιλείου επιβεβαίωσε ότι όλες οι εκδόσεις του LIBOR είτε θα παύσουν να παρέχονται από οποιονδήποτε διαχειριστή είτε δεν θα είναι πλέον αντιπροσωπευτικές. Επιπλέον, η Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο της τραπεζικής εποπτικής της ιδιότητας (τραπεζική εποπτεία της ΕΚΤ), η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) εξέδωσαν κοινή δήλωση για να ενθαρρύνουν ένθερμα τους αντισυμβαλλομένους να παύσουν να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις εκδόσεις του LIBOR, συμπεριλαμβανομένου του USD LIBOR, ως επιτοκίου αναφοράς σε νέες συμβάσεις το συντομότερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021.
- (3) Ως εκ τούτου, μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2021 οι αντισυμβαλλόμενοι δεν θα είναι πλέον σε θέση να συνάπτουν συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στους δείκτες EONIA, GBP LIBOR ή JPY LIBOR, δεδομένου ότι οι εν λόγω δείκτες αναφοράς θα έχουν καταργηθεί, ή αναμένεται να μη συνάπτουν πλέον συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται σε USD LIBOR. Συνεπώς, κατά την ημερομηνία αυτή δεν θα υπάρχει ούτε όγκος ούτε ρευστότητα σε παράγωγα που αναφέρονται στους δείκτες EONIA, GBP LIBOR ή JPY LIBOR και επίσης οι εν λόγω συναλλαγές δεν θα εκκαθαρίζονται από κεντρικούς αντισυμβαλλομένους. Την ίδια ημερομηνία αναμένεται επίσης να μην υπάρχει σημαντική ρευστότητα σε παράγωγα που αναφέρονται σε USD LIBOR. Ως εκ τούτου, οι κατηγορίες παραγώγων που εμπίπτουν επί του παρόντος στο πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης εκκαθάρισης και οι οποίες αναφέρονται στους δείκτες EONIA, GBP LIBOR ή JPY LIBOR δεν θα πληρούν πλέον δύο από τις προϋποθέσεις για να υπόκεινται στην υποχρέωση εκκαθάρισης όπως προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 648/2012, δηλαδή να διαθέτουν επαρκές επίπεδο ρευστότητας και να εκκαθαρίζονται από αδειοδοτημένο ή αναγνωρισμένο κεντρικό αντισυμβαλλόμενο, ενώ οι κατηγορίες παραγώγων που εμπίπτουν επί του παρόντος στο πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης εκκαθάρισης και αναφέρονται σε USD LIBOR δεν θα πληρούν πλέον μία από τις προϋποθέσεις για να υπόκεινται στην υποχρέωση εκκαθάρισης που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 648/2012, δηλαδή να διαθέτουν επαρκές επίπεδο ρευστότητας. Συνεπώς, οι κατηγορίες αυτές θα πρέπει να αποσυρθούν από το πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης εκκαθάρισης.
- (4) Οι ρυθμιστικές αρχές και οι συμμετέχοντες στην αγορά εργάζονται για τα επιτόκια αντικατάστασης των εν λόγω νομισμάτων, και ειδικότερα για την ανάπτυξη νέων επιτοκίων μηδενικού κινδύνου, τα οποία χρησιμοποιούνται πλέον ως δείκτες αναφοράς σε χρηματοπιστωτικά μέσα και χρηματοπιστωτικές συμβάσεις. Ειδικότερα, το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο του ευρώ (€STR), το εξασφαλισμένο επιτόκιο χρηματοδότησης μίας ημέρας (SOFR), ο μέσος δείκτης επιτοκίων στερλίνας διάρκειας μίας ημέρας (SONIA) και το μέσο επιτόκιο χρηματοδότησης μίας ημέρας του Τόκιο (TONA) ως επιτόκια

<sup>(1)</sup> ΕΕ L 201 της 27.7.2012, σ. 1.

<sup>(2)</sup> Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/2205 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2015, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για την υποχρέωση εκκαθάρισης (ΕΕ L 314 της 1.12.2015, σ. 13).



μηδενικού κινδύνου παράγονται για EUR, USD, GBP και JPY, αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την αγορά εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων, αυτό σημαίνει πλέον ότι οι συμβάσεις εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στους δείκτες €STR, SOFR, SONIA και TONA αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης από αντισυμβαλλόμενους και εκκαθαρίζονται σε ορισμένους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους.

- (5) Η ΕΑΚΑΑ έχει ενημερωθεί για τις κατηγορίες εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στους δείκτες €STR, SOFR, SONIA ή TONA τις οποίες έχουν εξουσιοδοτηθεί να εκκαθαρίζουν ορισμένοι κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι. Για κάθε μία από αυτές τις κατηγορίες, η ΕΑΚΑΑ έχει αξιολογήσει τα κριτήρια που είναι ουσιώδους σημασίας για την υποβολή τους στην υποχρέωση εκκαθάρισης, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου τυποποίησης, του όγκου και της ρευστότητας, καθώς και της διαθεσιμότητας πληροφοριών τιμολόγησης. Με πρωταρχικό στόχο τη μείωση του συστημικού κινδύνου, η ΕΑΚΑΑ έχει καθορίσει τις κατηγορίες εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται σε ορισμένα από τα εν λόγω επιτόκια μηδενικού κινδύνου και θα πρέπει να υπόκεινται στην υποχρέωση εκκαθάρισης, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 648/2012. Ως εκ τούτου, οι κατηγορίες αυτές θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης εκκαθάρισης.
- (6) Γενικά, διαφορετικοί αντισυμβαλλόμενοι χρειάζονται διαφορετικές χρονικές περιόδους για την καθιέρωση των απαραίτητων ρυθμίσεων με σκοπό να ξεκινήσουν την εκκαθάριση των οικείων εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που υπόκεινται στην υποχρέωση εκκαθάρισης. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση, οι αντισυμβαλλόμενοι είχαν χρόνο να προετοιμαστούν για τη μετάβαση στους νέους δείκτες αναφοράς και για την προβλεπόμενη παύση των δεικτών EONIA, EUR LIBOR, GBP LIBOR ή JPY LIBOR που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στο τέλος του 2021, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις ρυθμίσεις εκκαθάρισης που εφαρμόζουν. Για τους αντισυμβαλλομένους που υπόκεινται ήδη στην υποχρέωση εκκαθάρισης και εκκαθαρίζουν εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων σε EUR ή GBP, η εκκαθάριση των κατηγοριών που αναφέρονται στα νέα επιτόκια μηδενικού κινδύνου στα εν λόγω νομίματα δεν απαιτεί σημαντικές αλλαγές, ή και καμία, στις οικείες συμβάσεις ή διαδικασίες εκκαθάρισης. Πράγματι, όταν οι αντισυμβαλλόμενοι διαθέτουν ρυθμίσεις εκκαθάρισης για την εκκαθάριση εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίου σε EUR ή GBP, τότε η εκκαθάριση εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στα επιτόκια μηδενικού κινδύνου στα εν λόγω νομίματα δεν απαιτεί τη θέσπιση και την εφαρμογή νέων ρυθμίσεων εκκαθάρισης, όπως συνέβη όταν άρχισαν να εκκαθαρίζουν για πρώτη φορά εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων σε αυτά τα νομίματα. Επειδή η εκκαθάριση παραγώγων που αναφέρονται στα νέα επιτόκια μηδενικού κινδύνου αποτελεί μέρος της μεγαλύτερης προετοιμασίας της υλοποίησης για τη μετάβαση από τους δείκτες EONIA και LIBOR σε νέους δείκτες αναφοράς, δεν υπάρχει ανάγκη να θεσπιστεί πρόσθετη περίοδος σταδιακής εφαρμογής προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή και έγκαιρη εφαρμογή της εν λόγω υποχρέωσης. Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν για την εισαγωγή των νέων κατηγοριών εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στα επιτόκια μηδενικού κινδύνου και εκφράζονται σε EUR και GBP θα πρέπει να αρχίσουν να εφαρμόζονται από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού.
- (7) Μετά την κοινή δήλωση της Επιτροπής, της ΕΑΚΑΑ, της τραπεζικής εποπτείας της ΕΚΤ και της EAT που ενθαρρύνουν ένθερμα τους αντισυμβαλλομένους να παύσουν να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις εκδόσεις του LIBOR ως επιτοκίου αναφοράς σε νέες συμβάσεις το συντομότερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021, οι αντισυμβαλλόμενοι έπρεπε να προγραμματίσουν τη λήξη της περιόδου κατά την οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν το USD LIBOR ως επιτόκιο αναφοράς, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις ρυθμίσεις εκκαθάρισης που εφαρμόζουν. Οι ίδιες εκτιμήσεις, ότι αντισυμβαλλόμενοι που διαθέτουν ρυθμίσεις εκκαθάρισης για να εκκαθαρίζουν εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων σε ένα συγκεκριμένο νόμισμα έχουν την ικανότητα να τις προσαρμόσουν με σχετικά σύντομο χρόνο ολοκλήρωσης προκειμένου να εκκαθαρίζουν εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων που αναφέρονται στα επιτόκια μηδενικού κινδύνου στο ίδιο νόμισμα, ισχύουν και για το δολάριο ΗΠΑ, αλλά ορισμένα πρόσθετα στοιχεία συνεπάγονται ότι οι προετοιμασίες τους έχουν σημειώσει μικρότερη πρόοδο όσον αφορά το δολάριο ΗΠΑ. Ειδικότερα, οι κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι δεν έχουν ακόμη κοινοποιήσει πότε θα μετατρέψουν τα επί του παρόντος εκκαθαριζόμενα εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων που αναφέρονται σε USD LIBOR σε εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων που αναφέρονται σε SOFR και δεν είναι ακόμη σαφές ούτε πώς θα προσαρμοστεί η υποχρεωτική εκκαθάριση στην εγχώρια αγορά για τα εν λόγω παράγωγα. Αυτή η πρόσθετη πολυπλοκότητα σημαίνει ότι οι αντισυμβαλλόμενοι χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να προετοιμαστούν για την υποχρέωση εκκαθάρισης εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στο επιτόκιο μηδενικού κινδύνου σε USD και, ως εκ τούτου, ότι είναι αναγκαίο να θεσπιστεί πρόσθετη περίοδος σταδιακής εφαρμογής προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή και έγκαιρη εφαρμογή της εν λόγω υποχρέωσης. Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν για την εισαγωγή της νέας κατηγορίας εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στο επιτόκιο μηδενικού κινδύνου σε USD θα πρέπει να αρχίσουν να εφαρμόζονται τρεις μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού.
- (8) Η προβλεπόμενη παύση των δεικτών EONIA, GBP LIBOR και JPY LIBOR έχει προγραμματιστεί για το τέλος του 2021, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η διαπραγμάτευση ή η εκκαθάριση εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που αναφέρονται στους εν λόγω δείκτες αναφοράς από τις 3 Ιανουαρίου 2022 και εξής. Ομοίως, μετά την κοινή δήλωση της Επιτροπής, της ΕΑΚΑΑ, της τραπεζικής εποπτείας της ΕΚΤ και της EAT που ενθαρρύνουν ένθερμα τους αντισυμβαλλομένους να παύσουν να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις εκδόσεις του LIBOR ως επιτοκίου αναφοράς σε νέες συμβάσεις το συντομότερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021, οι αντισυμβαλλόμενοι αναμένεται να μην διαπραγματεύονται ούτε να εκκαθαρίζουν εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων που αναφέρονται στον δείκτη USD LIBOR από τις 3 Ιανουαρίου 2022 και εξής. Αντίθετα, από τις 3 Ιανουαρίου 2022 οι αντισυμβαλλόμενοι θα διαπραγματεύονται ή θα εκκαθαρίζουν άλλα εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων, και ειδικότερα εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα επιτοκίων που αναφέρονται στα επιτόκια μηδενικού κινδύνου. Συνεπώς, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να αρχίσει να ισχύει αμέσως μετά τη δημοσίευσή του.

- (9) Επομένως, ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/2205 θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.
- (10) Ο παρών κανονισμός βασίζεται στα σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή από την ΕΑΚΑΑ.
- (11) Η ΕΑΚΑΑ διεξήγαγε ανοικτές δημόσιες διαβουλεύσεις όσον αφορά τα σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων στα οποία βασίζεται ο παρών κανονισμός, ανέλυσε τα ενδεχόμενα συναφή κόστη και οφέλη, ζήτησε τη γνώμη της ομάδας συμφεροντούχων κινητών αξιών και αγορών, που συστάθηκε με το άρθρο 37 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <sup>(3)</sup>, και συμβουλευθήκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου.

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

### Άρθρο 1

#### Τροποποίηση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2015/2205

Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2015/2205 τροποποιείται ως εξής:

1) το άρθρο 3 τροποποιείται ως εξής:

α) παρεμβάλλονται οι ακόλουθες παράγραφοι 1α και 1β:

«1α. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, σε σχέση με τις συμβάσεις που ανήκουν σε κατηγορία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που αναφέρεται στο παράρτημα στον πίνακα 4 γραμμές D.4.1, D.4.2, η υποχρέωση εκκαθάρισης παράγει αποτελέσματα στις 18 Μαΐου 2022.

1β. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, σε σχέση με τις συμβάσεις που ανήκουν σε κατηγορία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που αναφέρεται στο παράρτημα στον πίνακα 4 γραμμή D.4.3, η υποχρέωση εκκαθάρισης παράγει αποτελέσματα την/στις 18 Αυγούστου 2022.»

β) στην παράγραφο 2, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1, 1α και 1β, όσον αφορά τις συμβάσεις που ανήκουν σε κατηγορία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που αναφέρεται στο παράρτημα και έχουν συναφθεί μεταξύ αντισυμβαλλομένων οι οποίοι αποτελούν μέρος του ίδιου ομίλου αλλά ο ένας αντισυμβαλλόμενος είναι εγκατεστημένος σε τρίτη χώρα και ο άλλος αντισυμβαλλόμενος είναι εγκατεστημένος στην Ένωση, η υποχρέωση εκκαθάρισης παράγει αποτελέσματα από:

α) τις 30 Ιουνίου 2022, σε περίπτωση που δεν εκδόθηκε απόφαση ισοδυναμίας, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 για τους σκοπούς του άρθρου 4 του εν λόγω κανονισμού, η οποία καλύπτει τις συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα του παρόντος κανονισμού όσον αφορά τη σχετική τρίτη χώρα·

β) τη μεταγενέστερη από τις κατωτέρω ημερομηνίες, σε περίπτωση που εκδόθηκε απόφαση ισοδυναμίας, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 για τους σκοπούς του άρθρου 4 του εν λόγω κανονισμού, η οποία καλύπτει τις συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που αναφέρονται στο παράρτημα του παρόντος κανονισμού όσον αφορά τη σχετική τρίτη χώρα:

i) 60 ημέρες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της απόφασης ισοδυναμίας που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 για τους σκοπούς του άρθρου 4 του εν λόγω κανονισμού, η οποία καλύπτει τις συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που αναφέρονται στο παράρτημα του παρόντος κανονισμού όσον αφορά τη σχετική τρίτη χώρα·

ii) την ημερομηνία από την οποία παράγει αποτελέσματα η υποχρέωση εκκαθάρισης, σύμφωνα με την παράγραφο 1.»

<sup>(3)</sup> Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/77/ΕΚ (ΕΕ L 331 της 15.12.2010, σ. 84).

- γ) η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
- «3. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1, 1α, 1β και 2, σε σχέση με τις συμβάσεις που ανήκουν σε κατηγορία εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που περιλαμβάνεται στο παράρτημα, η υποχρέωση εκκαθάρισης παράγει αποτελέσματα από τις 18 Φεβρουαρίου 2022, εφόσον πληρούνται οι κατωτέρω προϋποθέσεις:
- α) η υποχρέωση εκκαθάρισης δεν έχει ενεργοποιηθεί έως τις 18 Φεβρουαρίου 2021·
- β) οι συμβάσεις ανανεώνονται με αποκλειστικό σκοπό την αντικατάσταση ενός αντισυμβαλλομένου εγκατεστημένου στο Ηνωμένο Βασίλειο με αντισυμβαλλόμενο εγκατεστημένο σε κράτος μέλος.»
- 2) το παράρτημα αντικαθίσταται από το κείμενο του παραρτήματος του παρόντος κανονισμού.

*Άρθρο 2*

**Έναρξη ισχύος**

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 8 Φεβρουαρίου 2022.

Για την Επιτροπή  
Η Πρόεδρος  
Ursula VON DER LEYEN

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

## «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**Κατηγορίες εξωχρηματιστηριακών παραγώγων επιτοκίων που υπόκεινται στην υποχρέωση εκκαθάρισης**

## Πίνακας 1

**Κατηγορίες βασικών συμφωνιών ανταλλαγής**

Αριθμός	Τύπος	Δείκτης Αναφοράς	Νόμισμα εκκαθάρισης	Ληκτότητα	Τύπος νομίματος εκκαθάρισης	Δυνατότητα επιλογής	Τύπος ονομαστικής αξίας
A.1.1	Βασικός	Euribor	EUR	28H-50E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή

## Πίνακας 2

**Κατηγορίες συμφωνιών ανταλλαγής επιτοκίων σταθερά προς κυμαινόμενα**

Αριθμός	Τύπος	Δείκτης Αναφοράς	Νόμισμα εκκαθάρισης	Ληκτότητα	Τύπος νομίματος εκκαθάρισης	Δυνατότητα επιλογής	Τύπος ονομαστικής αξίας
A.2.1	Σταθερό προς κυμαινόμενο	Euribor	EUR	28H-50E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή

## Πίνακας 3

**Κατηγορίες προθεσμιακών συμφωνιών επιτοκίου**

Αριθμός	Τύπος	Δείκτης Αναφοράς	Νόμισμα εκκαθάρισης	Ληκτότητα	Τύπος νομίματος εκκαθάρισης	Δυνατότητα επιλογής	Τύπος ονομαστικής αξίας
A.3.1	FRA	Euribor	EUR	3H-3E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή

## Πίνακας 4

**Κατηγορίες συμφωνιών ανταλλαγής δείκτη για μία νύκτα**

Αριθμός	Τύπος	Δείκτης Αναφοράς	Νόμισμα εκκαθάρισης	Ληκτότητα	Τύπος νομίματος εκκαθάρισης	Δυνατότητα επιλογής	Τύπος ονομαστικής αξίας
A.4.2	OIS	FedFunds	USD	7H-3E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή
D.4.1	OIS	€STR	EUR	7H-3E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή
D.4.2	OIS	SONIA	GBP	7H-50E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή
D.4.3	OIS	SOFR	USD	7H-3E	Ενιαίο νόμισμα	Όχι	Σταθερή ή μεταβλητή»

## ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2022/751 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 16ης Μαΐου 2022

για τη μη έγκριση της δραστικής ουσίας χλωροπικρίνη, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (<sup>1</sup>), και ιδίως το άρθρο 13 παράγραφος 2,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 21 Δεκεμβρίου 2014 η European Chloropicrin Group (ECG) υπέβαλε στο Ηνωμένο Βασίλειο (στο εξής: κράτος μέλος-εισηγητής) αίτηση για την έγκριση της δραστικής ουσίας χλωροπικρίνη, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009.
- (2) Στις 18 Ιουνίου 2014, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, το κράτος μέλος-εισηγητής κοινοποίησε στην αιτούσα, στα λοιπά κράτη μέλη, στην Επιτροπή και στην Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (στο εξής: Αρχή) ότι η αίτηση είναι αποδεκτή.
- (3) Για την εν λόγω δραστική ουσία αξιολογήθηκαν οι επιδράσεις στην υγεία του ανθρώπου και των ζώων και στο περιβάλλον, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, για τη χρήση που προτεινόταν από την αιτούσα. Στις 12 Δεκεμβρίου 2017 το κράτος μέλος-εισηγητής υπέβαλε στην Επιτροπή και στην Αρχή σχέδιο έκθεσης αξιολόγησης.
- (4) Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 1 του εν λόγω κανονισμού, η Αρχή διένειμε το σχέδιο έκθεσης αξιολόγησης που έλαβε από το κράτος μέλος-εισηγητή στην αιτούσα και στα λοιπά κράτη μέλη και διοργάνωσε δημόσια διαβούλευση επί αυτού.
- (5) Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, η Αρχή ζήτησε από την αιτούσα να παράσχει πρόσθετες πληροφορίες στα κράτη μέλη, την Επιτροπή και την ίδια.
- (6) Κατά τη διάρκεια της επιστημονικής επανεξέτασης από ομότιμους, μετά τη γνωστοποίηση από το Ηνωμένο Βασίλειο της πρόθεσής του να αποχωρήσει από την Ένωση, σύμφωνα με το άρθρο 50 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ευθύνη για την εν λόγω δραστική ουσία ως κράτος μέλος-εισηγητής την ανέλαβε η Ιταλία, τον Ιούνιο του 2019.
- (7) Η αξιολόγηση των πρόσθετων πληροφοριών από το κράτος μέλος-εισηγητή υποβλήθηκε στην Αρχή με τη μορφή επικαιροποιημένου σχεδίου έκθεσης αξιολόγησης.
- (8) Το σχέδιο έκθεσης αξιολόγησης εξετάστηκε από τα κράτη μέλη και την Αρχή. Η Αρχή υπέβαλε στην Επιτροπή τα συμπεράσματά της (<sup>2</sup>) σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου της δραστικής ουσίας χλωροπικρίνη στις 30 Ιανουαρίου 2020.
- (9) Η Αρχή ανέφερε στα συμπεράσματά της ότι, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, δεν μπόρεσε να ολοκληρώσει την εκτίμηση κινδύνου για τους καταναλωτές, τους χειριστές, τους εργαζομένους, τους παρευρισκόμενους και τους κατοίκους και διαπίστωσε πιθανές ανησυχίες για τα υπόγεια ύδατα, τους μακροοργανισμούς και τους μικροοργανισμούς του εδάφους και τα μη στοχευόμενα αρθρόποδα που διαβιούν στο έδαφος.
- (10) Επιπλέον, η εκτίμηση των κινδύνων για τους υδρόβιους οργανισμούς, για τις μέλισσες, για τα μη στοχευόμενα αρθρόποδα που διαβιούν σε φυλλώματα, για τους γαιοσκώληκες και για τα μη στοχευόμενα χερσαία φυτά δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί.

(<sup>1</sup>) ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 1.

(<sup>2</sup>) *EFSA Journal* 2020-18(3):6028, Conclusion on the peer review of the pesticide risk assessment of the active substance chloropicrin (Συμπεράσματα σχετικά με την επιστημονική επανεξέταση από ομότιμους της εκτίμησης κινδύνου από φυτοπροστατευτικά προϊόντα όσον αφορά τη δραστική ουσία χλωροπικρίνη). doi:10.2903/j.efsa.2020.6028.

- (11) Η Επιτροπή κάλεσε την αιτούσα να υποβάλει τα σχόλιά της σχετικά με τα συμπεράσματα της Αρχής και, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, σχετικά με το σχέδιο της έκθεσης ανασκόπησης. Η αιτούσα υπέβαλε τα σχόλιά της, τα οποία εξετάστηκαν προσεκτικά.
- (12) Στις 22 Οκτωβρίου 2021 η Επιτροπή υπέβαλε στη μόνιμη επιτροπή φυτών, ζώων, τροφίμων και ζωοτροφών την έκθεση ανασκόπησης και σχέδιο κανονισμού σχετικά με τη μη έγκριση της δραστικής ουσίας χλωροπικρίνη. Η Επιτροπή παρατήρησε ότι οι ανησυχίες που εντόπισε η Αρχή δεν ήταν δυνατόν να εξαλειφθούν και ότι, κατά συνέπεια, δεν ήταν δυνατόν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι πληρούνται τα κριτήρια έγκρισης.
- (13) Με επιστολή της 18ης Ιανουαρίου 2022, η αιτούσα απέσυρε την αίτησή της για την έγκριση της χλωροπικρίνης. Συνεπώς, η χλωροπικρίνη δεν θα πρέπει να εγκριθεί.
- (14) Ο παρών κανονισμός δεν αποκλείει την εκ νέου υποβολή αίτησης για την έγκριση της χλωροπικρίνης, σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009.
- (15) Τα μέτρα που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό είναι σύμφωνα με τη γνώμη της μόνιμης επιτροπής φυτών, ζώων, τροφίμων και ζωοτροφών,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

#### Άρθρο 1

#### Μη έγκριση της δραστικής ουσίας

Η δραστική ουσία χλωροπικρίνη δεν εγκρίνεται.

#### Άρθρο 2

#### Έναρξη ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 16 Μαΐου 2022.

Για την Επιτροπή  
Η Πρόεδρος  
Ursula VON DER LEYEN

# ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

## ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2022/752 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 5ης Απριλίου 2022

**για την τροποποίηση της απόφασης 1999/70/ΕΚ σχετικά με τους εξωτερικούς ελεγκτές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, όσον αφορά τους εξωτερικούς ελεγκτές της Τράπεζας της Ελλάδος**

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη το πρωτόκολλο αριθ. 4 για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 27.1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 17ης Φεβρουαρίου 2022, προς το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με τους εξωτερικούς ελεγκτές της Τράπεζας της Ελλάδος (ΕΚΤ/2022/3) <sup>(1)</sup>,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Οι λογαριασμοί της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ πρέπει να ελέγχονται από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές τους οποίους υποδεικνύει το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ και εγκρίνει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (2) Η θητεία των τρεχόντων εξωτερικών ελεγκτών της Τράπεζας της Ελλάδος, Deloitte Certified Public Accountants S.A., θα λήξει μετά τον έλεγχο για το οικονομικό έτος 2021. Θα πρέπει, συνεπώς, να διορισθούν εξωτερικοί ελεγκτές από το οικονομικό έτος 2022.
- (3) Η Τράπεζα της Ελλάδος επέλεξε την εταιρία Ernst & Young (Hellas) Certified Auditors Accountants S.A. ως εξωτερικό της ελεγκτή για τα οικονομικά έτη 2022 έως 2026, με τη δυνατότητα παράτασης της θητείας της για τα οικονομικά έτη 2027 και 2028.
- (4) Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ συνέστησε τον διορισμό της Ernst & Young (Hellas) Certified Auditors Accountants S.A. ως εξωτερικού ελεγκτή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα οικονομικά έτη 2022 έως 2026, με τη δυνατότητα παράτασης της θητείας της για τα οικονομικά έτη 2027 και 2028.
- (5) Κατόπιν της σύστασης του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ, η απόφαση 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου <sup>(2)</sup> θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

### Άρθρο 1

Στο άρθρο 1 της απόφασης 1999/70/ΕΚ, η παράγραφος 12 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«12. Εγκρίνεται ο διορισμός της εταιρείας Ernst & Young (Hellas) Certified Auditors Accountants S.A. ως εξωτερικού ελεγκτή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα οικονομικά έτη 2022 έως 2026».

### Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση παράγει αποτελέσματα την ημερομηνία της κοινοποίησής της.

<sup>(1)</sup> ΕΕ C 102 της 2.3.2022, σ. 1.

<sup>(2)</sup> Απόφαση 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιανουαρίου 1999, σχετικά με τους εξωτερικούς ελεγκτές των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕΕ L 22 της 29.1.1999, σ. 69).

*Άρθρο 3*

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Λουξεμβούργο, 5 Απριλίου 2022.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

B. LE MAIRE

---



**ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2022/753 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ****της 16ης Μαΐου 2022****για την τροποποίηση της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 για την υποστήριξη διαδικασίας οικοδόμησης εμπιστοσύνης που οδηγεί στη δημιουργία ζώνης απαλλαγμένης από πυρηνικά όπλα και κάθε άλλου είδους όπλα μαζικής καταστροφής στη Μέση Ανατολή**

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως τα άρθρα 28 παράγραφος 1 και 31 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη την πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 6 Ιουνίου 2019, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 <sup>(1)</sup>.
- (2) Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 προβλέπει περίοδο εφαρμογής 36 μηνών από την ημερομηνία σύναψης της χρηματοδοτικής συμφωνίας που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 της εν λόγω απόφασης για τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 1 αυτής.
- (3) Ο εταίρος υλοποίησης, το Ερευνητικό Ίδρυμα των Ηνωμένων Εθνών για τον Αφοπλισμό, ζήτησε δωδεκάμηνη παράταση της εν λόγω περιόδου εφαρμογής έως τις 10 Ιουλίου 2023, λαμβάνοντας υπόψη την καθυστέρηση στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων του έργου βάσει της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19.
- (4) Η συνέχιση των δραστηριοτήτων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 έως τις 10 Ιουλίου 2023 δεν έχει καμία επίπτωση όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους έως τις 10 Ιουλίου 2023.
- (5) Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

*Άρθρο 1*

Στην απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/938, το άρθρο 5 παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Η παρούσα απόφαση λήγει στις 10 Ιουλίου 2023.»

*Άρθρο 2*

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την ημερομηνία της έκδοσής της.

Βρυξέλλες, 16 Μαΐου 2022.

Για το Συμβούλιο  
Ο Πρόεδρος  
J. BORRELL FONTELLES

<sup>(1)</sup> Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/938 της 6ης Ιουνίου 2019 για την υποστήριξη διαδικασίας οικοδόμησης εμπιστοσύνης που οδηγεί στη δημιουργία ζώνης απαλλαγμένης από πυρηνικά όπλα και κάθε άλλου είδους όπλα μαζικής καταστροφής στη Μέση Ανατολή (ΕΕ L 149 της 7.6.2019, σ. 63).

**ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2022/754 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ****της 16ης Μαΐου 2022****για την τροποποίηση της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά κυβερνοεπιθέσεων που απειλούν την Ένωση ή τα κράτη μέλη της**

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως το άρθρο 29,

Έχοντας υπόψη την πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 17 Μαΐου 2019, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 <sup>(1)</sup>.
- (2) Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 ισχύει έως τις 18 Μαΐου 2022. Βάσει επανεξέτασης της εν λόγω απόφασης, η ισχύς της εν λόγω απόφασης θα πρέπει να παραταθεί έως τις 18 Μαΐου 2025 και τα περιοριστικά μέτρα που ορίζονται σε αυτήν θα πρέπει να παραταθούν έως τις 18 Μαΐου 2023.
- (3) Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 θα πρέπει, συνεπώς, να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

**Άρθρο 1**

Το άρθρο 10 της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

**«Άρθρο 10**

Η παρούσα απόφαση ισχύει έως τις 18 Μαΐου 2025 και τελεί υπό διαρκή επανεξέταση. Τα μέτρα των άρθρων 4 και 5 εφαρμόζονται όσον αφορά τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, τις οντότητες και τους φορείς που απαριθμούνται στο παράρτημα έως τις 18 Μαΐου 2023.».

**Άρθρο 2**

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσής της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Βρυξέλλες, 16 Μαΐου 2022.

Για το Συμβούλιο  
Ο Πρόεδρος  
J. BORRELL FONTELLES

<sup>(1)</sup> Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/797 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2019, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά κυβερνοεπιθέσεων που απειλούν την Ένωση ή τα κράτη μέλη της (ΕΕ L 1291 της 17.5.2019, σ. 13).

**ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2022/755 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ****της 16ης Μαΐου 2022****για την εφαρμογή της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν**

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 31 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 2015, σχετικά με περιοριστικά μέτρα ενόψει της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν και την κατάργηση της απόφασης 2014/449/ΚΕΠΠΑ <sup>(1)</sup>, και ιδίως το άρθρο 9 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη την πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στις 7 Μαΐου 2015, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/740.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 2 της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 του Συμβουλίου, το Συμβούλιο προέβη σε επανεξέταση του καταλόγου των προσώπων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα που περιέχεται στο παράρτημα II της εν λόγω απόφασης.
- (3) Το Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να διατηρηθούν περιοριστικά μέτρα κατά ενός προσώπου που αναφέρεται στο παράρτημα II της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 και ότι η καταχώριση για το εν λόγω πρόσωπο θα πρέπει να επικαιροποιηθεί και να επαναριθμηθεί.
- (4) Η απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 θα πρέπει, συνεπώς, να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

**Άρθρο 1**

Το παράρτημα II της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 τροποποιείται σύμφωνα με το παράρτημα της παρούσας απόφασης.

**Άρθρο 2**

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσής της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Βρυξέλλες, 16 Μαΐου 2022.

Για το Συμβούλιο  
Ο Πρόεδρος  
J. BORRELL FONTELLES

<sup>(1)</sup> Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 2015, σχετικά με περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στο Νότιο Σουδάν και την κατάργηση της απόφασης 2014/449/ΚΕΠΠΑ ΕΕ L 117 της 8.5.2015, σ. 52.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα II της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2015/740 ο πίνακας αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

	Όνοματεπώνυμο	Στοιχεία ταυτότητας	Λόγοι καταχώρισης	Ημερομηνία καταχώρισης
«1.	Michael MAKUEI LUETH	Ημερομηνία γέννησης: 1947 Τόπος γέννησης: Bor, Σουδάν (νυν Νότιο Σουδάν) Φύλο: άρρεν	<p>Ο Michael Makuei Lueth κατέχει τη θέση του υπουργού Πληροφόρησης και Ραδιοτηλεόρασης από το 2013 και εξακολουθεί να κατέχει την εν λόγω θέση στη μεταβατική κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Ήταν επίσης εκπρόσωπος της κυβερνητικής αντιπροσωπείας στις ειρηνευτικές συνομιλίες της Διακυβερνητικής Αρχής για την Ανάπτυξη από το 2014 έως το 2015 και από το 2016 έως το 2018.</p> <p>Ο Μακίεϊ έχει παρεμποδίσει την πολιτική διαδικασία στο Νότιο Σουδάν, ιδίως παρεμποδίζοντας με εμπρηστικές δημόσιες δηλώσεις την εφαρμογή της συμφωνίας για την επίλυση της σύγκρουσης στο Νότιο Σουδάν (ARCSS) του Αυγούστου του 2015 [η οποία αντικαταστάθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018 από την “Αναζωογονημένη ARCSS” (R-ARCSS)], παρεμποδίζοντας το έργο της Κοινής Επιτροπής Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της ARCSS (JMEC — που μετονομάστηκε σε “Ανασυσταθείσα JMEC” στο πλαίσιο της R-ARCSS) και παρεμποδίζοντας τη σύσταση των οργάνων μεταβατικής δικαιοσύνης της ARCSS, που προβλέπεται επίσης στην R-ARCSS. Έχει επίσης παρεμποδίσει τις επιχειρήσεις της περιφερειακής δύναμης προστασίας των Ηνωμένων Εθνών.</p> <p>Ο Μακίεϊ ευθύνεται επίσης για σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων για περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασης.</p>	3.2.2018»

## ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2022/756 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 30ής Σεπτεμβρίου 2021

σχετικά με τα μέτρα SA.32014, SA.32015, SA.32016 (2011/C) (πρώην 2011/NN) που εφαρμόστηκαν από την Ιταλία και την Περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2021) 6990]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις <sup>(1)</sup> και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

#### 1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Στις 6 Αυγούστου 1999 η Επιτροπή αποφάσισε να κινηθεί τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) σχετικά με την ενίσχυση που χορηγήθηκε βάσει των αρχικών συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας (στο εξής: αρχικές συμβάσεις) στις έξι εταιρείες που απάρτιζαν την περίοδο εκείνη τον όμιλο Tirrenia <sup>(2)</sup>.
- (2) Κατά τη διάρκεια του σταδίου της έρευνας οι ιταλικές αρχές ζήτησαν τον διαχωρισμό της υπόθεσης του ομίλου Tirrenia, ώστε να δοθεί προτεραιότητα στην έκδοση τελικής απόφασης μόνο για την επιχείρηση Tirrenia di Navigazione (Tirrenia). Το αίτημα αυτό συνδεόταν με τη βούληση των ιταλικών αρχών να ιδιωτικοποιήσουν τον όμιλο, ξεκινώντας από την ίδια την επιχείρηση Tirrenia, και με την πρόθεσή τους να επισπεύσουν την εν λόγω διαδικασία για τη συγκεκριμένη επιχείρηση.
- (3) Η Επιτροπή έκανε δεκτό το αίτημα των ιταλικών αρχών και με την απόφαση 2001/851/ΕΚ <sup>(3)</sup> περάτωσε τη διαδικασία που είχε κινηθεί σχετικά με την ενίσχυση που χορηγήθηκε στην Tirrenia. Η ενίσχυση κηρύχθηκε συμβιβάσιμη υπό τον όρο της εκπλήρωσης συγκεκριμένων δεσμεύσεων που ανέλαβαν οι ιταλικές αρχές.
- (4) Με την απόφαση 2005/163/ΕΚ της Επιτροπής <sup>(4)</sup> (στο εξής: απόφαση του 2004), η Επιτροπή χαρακτήρισε την αντισταθμιστική ενίσχυση που χορήγησε στις εταιρείες του ομίλου Tirrenia, εκτός της Tirrenia <sup>(5)</sup>, εν μέρει συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά, εν μέρει συμβιβάσιμη υπό τον όρο της εκπλήρωσης συγκεκριμένων δεσμεύσεων που ανέλαβαν οι ιταλικές αρχές και εν μέρει μη συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά. Η απόφαση του 2004 βασιζόταν σε λογιστικά στοιχεία που αφορούσαν την περίοδο από το 1992 έως το 2001 και περιλάμβανε ορισμένους όρους που είχαν σκοπό να διασφαλίσουν ότι η αντισταθμιστική ενίσχυση θα ήταν συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά σε όλη τη διάρκεια ισχύος των αρχικών συμβάσεων (δηλαδή έως το τέλος του 2008).
- (5) Με την απόφαση της 4ης Μαρτίου 2009 στις υποθέσεις T-265/04, T-292/04 και T-504/04 <sup>(6)</sup>, το Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση του 2004.

<sup>(1)</sup> ΕΕ C 28 της 1.2.2012, σ. 18 και ΕΕ C 84 της 22.3.2013, σ. 58.

<sup>(2)</sup> ΕΕ C 306 της 23.10.1999, σ. 2. Ο πρώην όμιλος Tirrenia απαρτιζόταν από τις εταιρείες Tirrenia di Navigazione SpA, Adriatica SpA, Caremar — Campania Regionale Marittima SpA, Saremar — Sardegna Regionale Marittima SpA, Siremar — Sicilia Regionale Marittima SpA και Toremar — Toscana Regionale Marittima S.p.A.

<sup>(3)</sup> Απόφαση 2001/851/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Ιουνίου 2001, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που χορήγησε η Ιταλία στη ναυτιλιακή επιχείρηση Tirrenia di Navigazione (ΕΕ L 318 της 4.12.2001, σ. 9).

<sup>(4)</sup> Απόφαση 2005/163/ΕΚ της Επιτροπής, της 16ης Μαρτίου 2004, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την Ιταλία στις ναυτιλιακές εταιρείες Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar και Toremar (Όμιλος εταιρειών Tirrenia) (ΕΕ L 053 της 26.2.2005, σ. 29).

<sup>(5)</sup> Ειδικότερα: Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar και Toremar.

<sup>(6)</sup> Συνεκδικασθείσες υποθέσεις Tirrenia di Navigazione κατά Επιτροπής, T-265/04, T-292/04 και T-504/04, ECLI:EU:T:2009:48.

- (6) Στις 5 Οκτωβρίου 2011, με την απόφαση C(2011) 6961 της Επιτροπής (στο εξής: απόφαση του 2011) <sup>(7)</sup>, η Επιτροπή κίνησε επίσημη διαδικασία έρευνας για διάφορα μέτρα που έλαβε η Ιταλία υπέρ των εταιρειών του πρώην ομίλου Tirrenia. Η έρευνα αφορούσε, μεταξύ άλλων, τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη Saremar – Sardegna Regionale Marittima (στο εξής: Saremar) για την εκτέλεση σειράς ακτοπλοϊκών δρομολογίων από την 1η Ιανουαρίου 2009, καθώς και μια σειρά από άλλα μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της εν λόγω εταιρείας.
- (7) Η απόφαση του 2011 δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Η Επιτροπή κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους για τα μέτρα που αποτέλεσαν αντικείμενο της έρευνας.
- (8) Στις 7 Νοεμβρίου 2012 η Επιτροπή επέκτεινε τη διαδικασία έρευνας, μεταξύ άλλων, και σε άλλα μέτρα στήριξης που ελήφθησαν υπέρ της Saremar από την Περιφέρεια της Σαρδηνίας. Στις 19 Δεκεμβρίου 2012 η Επιτροπή ενέκρινε τροποποιημένη έκδοση <sup>(8)</sup> της εν λόγω απόφασης [απόφαση C(2012) 9452 της Επιτροπής, στο εξής: απόφαση του 2012].
- (9) Η απόφαση του 2012 δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* <sup>(9)</sup>. Η Επιτροπή κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους για τα μέτρα που αποτέλεσαν αντικείμενο της έρευνας.
- (10) Με επιστολή της 14ης Μαΐου 2013 η Περιφέρεια της Σαρδηνίας ζήτησε από την Επιτροπή να διαχωρίσει τα μέτρα που αφορούσαν τη Saremar από την επίσημη διαδικασία έρευνας που είχε κινηθεί με τις αποφάσεις του 2011 και του 2012 και να δώσει προτεραιότητα στα μέτρα που αφορούσαν αυτήν την επιχείρηση, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη την επικείμενη ιδιωτικοποίησή της.
- (11) Η Επιτροπή έκανε δεκτό το αίτημα των αρχών της Σαρδηνίας και, με την απόφαση (EE) 2018/261 της Επιτροπής <sup>(10)</sup> (στο εξής: απόφαση του 2014), περάτωσε την επίσημη διαδικασία έρευνας για ορισμένα μέτρα που είχε λάβει η Περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar. Από τα πέντε μέτρα που έλαβε η Περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar, τα τέσσερα αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της απόφασης του 2014, με εξαίρεση το σχέδιο «Bonus Sardo — Vacanza» (βλέπε αιτιολογική σκέψη 29 της παρούσας απόφασης).
- (12) Η Saremar και η Περιφέρεια της Σαρδηνίας άσκησαν προσφυγές ακύρωσης κατά της απόφασης του 2014 στο Γενικό Δικαστήριο, οι οποίες απορρίφθηκαν με τις αποφάσεις της 6ης Απριλίου 2017 στις υποθέσεις T-219/14 <sup>(11)</sup> και T-220/14 <sup>(12)</sup>. Ούτε η Saremar ούτε η Περιφέρεια της Σαρδηνίας άσκησαν προσφυγή κατά των εν λόγω αποφάσεων, οι οποίες έχουν πλέον τελεσιδικήσει.
- (13) Με την απόφαση (EE) 2020/1411 της Επιτροπής <sup>(13)</sup> η Επιτροπή περάτωσε την έρευνα για τις εταιρείες του ομίλου Tirrenia, με εξαίρεση την Tirrenia, για την περίοδο 1992-2008. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για την παροχή υπηρεσιών θαλάσσιων ενδομεταφορών συνιστούσαν υφιστάμενες ενισχύσεις ενώ οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για την παροχή υπηρεσιών διεθνών θαλάσσιων μεταφορών ήταν συμβιβάσιμες με το πλαίσιο υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) του 2011 (στο εξής: πλαίσιο ΥΓΟΣ του 2011) <sup>(14)</sup>.
- (14) Με την απόφαση (EE) 2020/1412 της Επιτροπής <sup>(15)</sup>, η Επιτροπή περάτωσε την επίσημη διαδικασία έρευνας σχετικά με τα μέτρα που είχαν ληφθεί υπέρ της Tirrenia και της αγοράστριάς της CIN για την περίοδο 2009-2020.

<sup>(7)</sup> EE C 28 της 1.2.2012, σ. 18.

<sup>(8)</sup> Όλες οι τροποποιήσεις αφορούσαν μέτρα που είχαν ληφθεί υπέρ της Saremar.

<sup>(9)</sup> EE C 84 της 22.3.2013, σ. 58.

<sup>(10)</sup> Απόφαση (EE) 2018/261 της Επιτροπής, της 22ας Ιανουαρίου 2014, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις SA.32014 (2011/C), SA.32015 (2011/C), SA.32016 (2011/C) που χορήγησε η περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar (EE L 49 της 22.2.2018, σ. 22.).

<sup>(11)</sup> Υπόθεση Regione autonoma della Sardegna κατά Επιτροπής, T-219/14, ECLI:EU:T:2017:266.

<sup>(12)</sup> Υπόθεση Saremar κατά Επιτροπής, T-220/14, ECLI:EU:T:2017:267.

<sup>(13)</sup> Απόφαση (EE) 2020/1411 της Επιτροπής, της 2ας Μαρτίου 2020, σχετικά με την κρατική ενίσχυση αριθ. C 64/99 (πρώην NN 68/99) την οποία έδωσε σε εφαρμογή η Ιταλία υπέρ των ναυτιλιακών εταιρειών Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar και Toremar (όμιλος Tirrenia) (EE L 332 της 12.10.2020, σ. 1).

<sup>(14)</sup> Ανακοίνωση της Επιτροπής: πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας (EE C 8 της 11.1.2012, σ. 15.).

<sup>(15)</sup> Απόφαση (EE) 2020/1412 της Επιτροπής της 2ας Μαρτίου 2020 σχετικά με τα μέτρα SA.32014, SA.32015, SA.32016 (11/C) (πρώην 11/NN) που εφαρμόστηκαν από την Ιταλία υπέρ της Tirrenia di Navigazione και της αγοράστριάς της Compagnia Italiana di Navigazione (EE L 332 της 12.10.2020, σ. 45).

- (15) Με την απόφαση (ΕΕ) 2021/4268 της Επιτροπής<sup>(16)</sup> και την απόφαση (ΕΕ) 2021/4271 της Επιτροπής<sup>(17)</sup>, η Επιτροπή περάτωσε την επίσημη διαδικασία έρευνας σχετικά με τα μέτρα που είχαν ληφθεί για την Siremar και την Toremar και τις αγοράστριές τους για την περίοδο από το 2009 και μετά.
- (16) Η παρούσα απόφαση αφορά μόνο τα μέτρα υπέρ της Saremar που προσδιορίστηκαν στις αποφάσεις του 2011 και του 2012 και δεν καλύφθηκαν στην απόφαση του 2014, όπως εξηγείται στις αιτιολογικές σκέψεις 28 και 29. Η Επιτροπή θα εξετάσει όλα τα υπόλοιπα μέτρα που εξετάστηκαν στις αποφάσεις του 2011 και του 2012 και που καταχωρίστηκαν με τους αριθμούς SA.32014, SA.32015 e SA.32016 στο πλαίσιο χωριστών αποφάσεων. Συγκεκριμένα, τα υπόλοιπα μέτρα αφορούν άλλες εταιρείες του πρώην ομίλου Tirrenia (δηλαδή την Caremar και τη Laziomar).

## 2. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΑΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

### 2.1. Γενικό πλαίσιο

#### 2.1.1. Οι αρχικές συμβάσεις

- (17) Ο όμιλος Tirrenia, ο οποίος ανήκε αρχικά στο ιταλικό κράτος μέσω της εταιρείας Finanziaria per i Settori Industriale e dei Servizi S.p.A («Fintecna») <sup>(18)</sup> περιλάμβανε έξι εταιρείες, για την ακρίβεια τις Tirrenia, Adriatica, Caremar, Saremar, Siremar και Toremar. Οι εν λόγω εταιρείες παρείχαν υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών στο πλαίσιο χωριστών συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που είχαν συναφθεί το 1991 με το ιταλικό κράτος και παρέμειναν σε ισχύ επί εικοσι έτη, από τον Ιανουάριο του 1989 έως τον Δεκέμβριο του 2008. Η Fintecna κατείχε το 100 % του εταιρικού κεφαλαίου της Tirrenia. Η Tirrenia κατείχε το σύνολο των μετοχών των Adriatica, Caremar, Siremar, Saremar και Toremar (στο εξής, από κοινού: περιφερειακές εταιρείες). Η Adriatica, η οποία εξυπηρετούσε πολλές ακτοπλοϊκές γραμμές, συνδέοντας την Ιταλία με στην Αλβανία, την Κροατία, την Ελλάδα και το Μαυροβούνιο, συγχωνεύθηκε με την Tirrenia το 2004.
- (18) Σκοπός αυτών των αρχικών συμβάσεων ήταν να διασφαλιστεί η τακτικότητα και η αξιοπιστία των διαφόρων υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών που, στο μεγαλύτερο μέρος τους, συνέδεαν την ηπειρωτική Ιταλία με τη Σικελία, τη Σαρδηνία και άλλα μικρότερα ιταλικά νησιά. Για τον σκοπό αυτό, το ιταλικό κράτος χορήγησε χρηματοδοτικές ενισχύσεις με τη μορφή επιδοτήσεων που καταβλήθηκαν απευθείας σε καθεμία από τις εταιρείες του ομίλου Tirrenia.
- (19) Η Saremar εξυπηρετούσε αποκλειστικά και μόνο ορισμένες τοπικές γραμμές ενδομεταφορών συνδέοντας τη Σαρδηνία με τα νησιά που βρίσκονται βορειοανατολικά και νοτιοδυτικά της Σαρδηνίας, καθώς και μία διεθνή γραμμή με την Κορσική, βάσει της αρχικής σύμβασης με το ιταλικό κράτος.

#### 2.1.2. Η παράταση των αρχικών συμβάσεων

- (20) Οι αρχικές συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης που αφορούσε τη Saremar, έλαβαν τρεις παρατάσεις.
- (21) Πρώτον, το άρθρο 26 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 207, της 30ής Δεκεμβρίου 2008, το οποίο μετατράπηκε στη συνέχεια στον νόμο αριθ. 14, της 27ης Φεβρουαρίου 2009, προέβλεπε την παράταση των αρχικών συμβάσεων που θα έληγαν κανονικά στις 31 Δεκεμβρίου 2008, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009.
- (22) Δεύτερον, ενόψει της ιδιωτικοποίησης των εταιρειών του ομίλου Tirrenia, το άρθρο 19ter του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 135, της 25ης Σεπτεμβρίου 2009 (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 135/2009), το οποίο μετατράπηκε στη συνέχεια στον νόμο αριθ. 166, της 20ής Νοεμβρίου 2009 (στο εξής: νόμος του 2009), προέβλεπε τη μεταβίβαση της συμμετοχής στις περιφερειακές εταιρείες (με εξαίρεση τη Siremar) από τη μητρική επιχείρηση Tirrenia ως ακολούθως:
- α) η συμμετοχή της Caremar θα μεταβιβαζόταν στην Περιφέρεια της Καμπάνια. Στη συνέχεια η Περιφέρεια της Καμπάνια μεταβίβασε στην Περιφέρεια του Λάτιο τις συνεχόμενες δραστηριότητες της επιχείρησης που εξυπηρετούσε την ακτοπλοϊκή σύνδεση με το αρχιπέλαγος του Portino (με την επωνυμία πλέον Laziomar) <sup>(19)</sup>.
- β) η συμμετοχή της Saremar θα μεταβιβαζόταν στην Περιφέρεια της Σαρδηνίας.

<sup>(16)</sup> Δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

<sup>(17)</sup> Δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

<sup>(18)</sup> Η Fintecna ανήκει εξολοκλήρου στο ιταλικό υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και εξειδικεύεται στη διαχείριση συμμετοχών και διαδικασιών ιδιωτικοποίησης· επίσης, ασχολείται με προγράμματα εξορθολογισμού και αναδιάρθρωσης εταιρειών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε βιομηχανικό, οικονομικό ή οργανωτικό επίπεδο.

<sup>(19)</sup> Η μεταβίβαση αυτή ολοκληρώθηκε επίσημα την 1η Ιουνίου 2011.

- γ) η συμμετοχή της Toremar θα μεταβιβαζόταν στην Περιφέρεια της Τοσκάνης.
- (23) Επιπλέον, ο νόμος του 2009 όριζε ότι μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009 θα συνάπτονταν νέες συμβάσεις μεταξύ του ιταλικού κράτους και της Tirrenia και της Siremar. Ομοίως, οι περιφερειακές υπηρεσίες θα κατοχυρώνονταν με νέες συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που θα συνάπτονταν μεταξύ της Saremar, της Toremar και της Caremar και των οικείων περιφερειακών αρχών, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009 (με τη Σαρδηνία και την Τοσκάνη) και έως τις 28 Φεβρουαρίου 2010 (με την Καμπάνια και το Λάτιο) αντίστοιχα. Για τις νέες συμβάσεις/συμβάσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας θα προκηρυσσόταν δημόσιος διαγωνισμός, από κοινού με τον διαγωνισμό που θα προκηρυσσόταν για τις εταιρείες καθαυτές. Στη συνέχεια, οι νέοι ιδιοκτήτες της κάθε εταιρείας θα υπέγραφαν την οικεία σύμβαση/σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας. <sup>(20)</sup>
- (24) Για τον σκοπό αυτό, ο νόμος του 2009 παρέτεινε περαιτέρω τη διάρκεια των αρχικών συμβάσεων, περιλαμβανομένης της σύμβασης που αφορούσε τη Saremar, από την 1η Ιανουαρίου 2010 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2010.
- (25) Τέλος, ο νόμος αριθ. 163, της 1ης Οκτωβρίου 2010, για τη μετατροπή του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 125, της 5ης Αυγούστου 2010 (στο εξής: νόμος του 2010) προέβλεπε την περαιτέρω παράταση της διάρκειας των αρχικών συμβάσεων (περιλαμβανομένης της σύμβασης που αφορούσε τη Saremar) από την 1η Οκτωβρίου 2010 έως την ολοκλήρωση των διαδικασιών ιδιωτικοποίησης της Tirrenia και της Siremar.

### 2.1.3. Η εφαρμογή της απόφασης του 2014

- (26) Με την απόφαση του 2014 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δύο ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη Saremar ήταν μη συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά και ότι δύο άλλες ενισχύσεις δεν συνιστούσαν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ζήτησε την ανάκτηση:
- α) της αντιστάθμισης ύψους 10 εκατ. EUR που καταβλήθηκε στη Saremar για την εξυπηρέτηση δύο επιπλέον ακτοπλοϊκών γραμμών που συνέδεαν τη Σαρδηνία με την ηπειρωτική χώρα·
- β) του ποσού ύψους 6 099 961 EUR που επρόκειτο να δοθεί για την ανακεφαλαιοποίηση της εταιρείας (από το ποσό αυτό είχαν ήδη καταβληθεί 824 309,69 EUR στη Saremar).
- (27) Η Ιταλία εφάρμοσε την απόφαση του 2014 μολονότι ορισμένες διαδικασίες συνεχίζουν να εκκρεμούν κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας απόφασης. Συγκεκριμένα:
- α) με επιστολή της 10ης Απριλίου 2015 οι ιταλικές αρχές ανέφεραν ότι στις 15 Ιανουαρίου 2015 το Δικαστήριο του Κάλιαρι (Tribunale di Cagliari) αποφάσισε ότι η Saremar θα υπαγόταν σε διαδικασία προληπτικού πτωχευτικού συμβιβασμού (concordato preventivo). Σκοπός της διαδικασίας ήταν να εκπονηθούν όλα τα στοιχεία ενεργητικού της Saremar και να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις των πιστωτών, ενώ η Saremar δεν θα μπορούσε να συνεχίσει την εμπορική της δραστηριότητα μετά από συγκεκριμένη ημερομηνία (αρχικά ορίστηκε η 31η Δεκεμβρίου 2015). Οι απαιτήσεις που συνδέονταν με τις κρατικές ενισχύσεις κατατάχθηκαν στην αντίστοιχη κατηγορία και περιλάμβαναν τους τόκους ανάκτησης που είχαν συσσωρευτεί έως την 1η Ιουλίου 2014 για ποσό ύψους 11 131 231,60 EUR. Την ημερομηνία αυτή η Saremar ζήτησε την υπαγωγή της στη διαδικασία προληπτικού πτωχευτικού συμβιβασμού (concordato preventivo) η οποία, σύμφωνα με την ιταλική νομοθεσία, αναστέλλει την τοκοφορία <sup>(21)</sup>.
- β) με επιστολή της 28ης Οκτωβρίου 2015 οι ιταλικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι η διαδικασία πώλησης των πλοίων της Saremar θα διαχωριζόταν από την εκχώρηση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας της Saremar. Επιπλέον, οι ιταλικές αρχές διαβίβασαν το διάταγμα που εκδόθηκε από το Δικαστήριο του Κάλιαρι στις 22 Ιουλίου 2015 για την επικύρωση (homologazione) της διαδικασίας προληπτικού πτωχευτικού συμβιβασμού (concordato preventivo) και ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι υποβλήθηκαν οκτώ προτάσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τα πλοία της Saremar. Με επιστολή της 21ης Ιανουαρίου 2016 οι ιταλικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι η Saremar θα συνέχιζε την εμπορική της δραστηριότητα μόνο μέχρι τις 31 Μαρτίου 2016. Επιπλέον, οι ιταλικές αρχές ανακοίνωσαν ότι τα πλοία της Saremar πουλήθηκαν στην εταιρεία Delcoservizi Srl (στο εξής: Delcoservizi) και ότι τα πλοία θα παραδίδονταν έως τις 30 Απριλίου 2016, προσθέτοντας ότι η διαδικασία εκχώρησης της δημόσιας υπηρεσίας ήταν ακόμα σε εξέλιξη καθώς είχαν παραληφθεί δύο προτάσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος·
- γ) με επιστολή της 19ης Μαΐου 2016 οι ιταλικές αρχές ανέφεραν ότι η σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας ανατέθηκε στην εταιρεία Delcomar Srl (στο εξής: Delcomar). Κατά συνέπεια, στις 31 Μαρτίου 2016 η Saremar σταμάτησε να εκτελεί τα δρομολόγια θαλάσσιων μεταφορών και, από την 1η Απριλίου 2016, η Delcomar άρχισε να παρέχει τη δημόσια υπηρεσία. Επιπλέον, οι ιταλικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι, μετά τη μεταβίβαση των στοιχείων ενεργητικού της Saremar, που πραγματοποιήθηκε επίσης στις 31 Μαρτίου 2016, το περιφερειακό συμβούλιο της Σαρδηνίας διέταξε την εκκαθάριση της εταιρείας με την απόφαση αριθ. 24/23 της 22ας Απριλίου 2016. Στην απόφαση αυτή το περιφερειακό συμβούλιο επισήμανε ότι καθώς η Saremar είχε παύσει όλες τις δραστηριότητες στις 31 Μαρτίου 2016, η εταιρεία δεν είχε πλέον λόγο ύπαρξης και έπρεπε να εκκαθαριστεί. Έτσι, έπρεπε να οριστεί νέος εκκαθαριστής·

<sup>(20)</sup> Άρθρο 19ter δέκατο εδάφιο του νομοθετικού διατάγματος 135/2009.

<sup>(21)</sup> Βλέπε σημεία 130 και 133 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ανάκτηση παράνομων και ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων (EE C 247 της 23.7.2019, σ. 1).



δ) με επιστολή της 20ής Ιουλίου 2016 οι ιταλικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι με βάση τα κεφάλαια που εισέφεραν από τη ρευστοποίηση των στοιχείων ενεργητικού της Saremar και από την εγγραφή των απαιτήσεων στον πίνακα κατάταξης των πιστωτών, το ποσό που μπορούσαν να επιστρέψουν στο πλαίσιο της απαίτησης επιστροφής των κρατικών ενισχύσεων ανερχόταν μόλις σε 4 452 226,42 EUR (περίπου το 40 % του οφειλόμενου ποσού). Επιπλέον, επιβεβαίωσαν ότι η Saremar απέλυσε το σύνολο του προσωπικού της, θα διαγραφόταν από το μητρώο των επιχειρήσεων μετά την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης, καθώς και ότι θα έπαυε οποιοδήποτε είδους σχέση μεταξύ του πωλητή (Saremar) και του αγοραστή (Delcoservizi) των περιουσιακών στοιχείων. Τέλος, με επιστολή της 17ης Ιουλίου 2017, οι ιταλικές αρχές προσκόμισαν την απόδειξη της καταβολής των 4 452 226,42 EUR από τους εκκαθαριστές της Saremar στην Περιφέρεια.

## 2.2. Μέτρα που εντάσσονται στο πλαίσιο εφαρμογής των αποφάσεων του 2011 και του 2012

- (28) Τα ακόλουθα μέτρα αξιολογήθηκαν κατά την επίσημη διαδικασία έρευνας που κινήθηκε με τις αποφάσεις του 2011 και του 2012:
- 1) η αποζημίωση για την παροχή της ΥΓΟΣ βάσει της παράτασης των αρχικών συμβάσεων (μέτρο 1)·
  - 2) η παράνομη παράταση της ενίσχυσης για τη διάσωση της Tirrenia και της Siremar (μέτρο 2)·
  - 3) η ιδιωτικοποίηση των εταιριών του πρώην ομίλου Tirrenia <sup>(22)</sup> (μέτρο 3)·
  - 4) η αντιστάθμιση για την παροχή ΥΓΟΣ βάσει των μελλοντικών συμβάσεων/συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας (μέτρο 4)·
  - 5) η προτεραιότητα ελλειμνισμού (μέτρο 5)·
  - 6) τα μέτρα που προβλέπονταν στον νόμο του 2010 (μέτρο 6)·
  - 7) τα πέντε μέτρα που έλαβε η Περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar (μέτρο 7).
- (29) Με την απόφαση του 2014 η Επιτροπή περάτωσε την επίσημη διαδικασία έρευνας για τα τέσσερα από τα πέντε μέτρα που ελήφθησαν από την Περιφέρεια της Σαρδηνίας υπέρ της Saremar και αναφέρονται ανωτέρω ως μέτρο 7. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν κατέληξε σε συμπέρασμα για το πέμπτο μέτρο: το σχέδιο «Bonus Sardo — Vacanza <sup>(23)</sup>». Ως εκ τούτου, για τη Saremar, η Επιτροπή δεν έχει ακόμα πάρει θέση σχετικά με το συμβιβασμό των μέτρων 1, 3, 4, 5, 6 και του σχεδίου Bonus Sardo – Vacanza με την εσωτερική αγορά.

## 3. ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ

- (30) Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το καθεστώς του προληπτικού ελέγχου των νέων μέτρων ενίσχυσης από την Επιτροπή που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ έχει σκοπό να αποτρέψει τη χορήγηση ενισχύσεων που είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά <sup>(24)</sup>. Όσον αφορά την ανάκτηση των ασυμβίβαστων ενισχύσεων, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η εξουσία της Επιτροπής να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ανακτούν ενισχύσεις που έχουν κριθεί ασύμβατες προς την κοινή αγορά αποσκοπεί στην εξάλειψη της στρέβλωσης του ανταγωνισμού που προκλήθηκε από το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο διέθετε ο αποδέκτης της ενίσχυσης αυτής σε σχέση με τους ανταγωνιστές του στην οικεία αγορά, ώστε να επιτευχθεί έτσι η επαναφορά στην προ της καταβολής της εν λόγω ενίσχυσης κατάσταση <sup>(25)</sup>. Αν η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να επιστρέψει την ενίσχυση, για τον σκοπό της ανάκτησης το οικείο κράτος μέλος πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο της εκκαθάρισης της εν λόγω επιχείρησης <sup>(26)</sup>, και ως εκ τούτου, την παύση των δραστηριοτήτων της και την εκποίηση των περιουσιακών της στοιχείων με βάση τους όρους της αγοράς.
- (31) Με άλλα λόγια, ο βασικός στόχος του συστήματος ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων είναι να αποτρέπεται η χορήγηση ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων. Κατά συνέπεια, αν η εκταμίευση παράνομων και ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων οδηγήσει σε στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, πρέπει να διασφαλιστεί η επαναφορά στην κατάσταση που ίσχυε πριν από τη στρέβλωση του ανταγωνισμού μέσω της εκκαθάρισης του αποδέκτη της ενίσχυσης, αν αυτό κριθεί αναγκαίο.

<sup>(22)</sup> Εν προκειμένω, η CIN κατέβαλε με προθεσμιακό διακανονισμό μέρος του τιμήματος για την εξαγορά του επιχειρηματικού κλάδου της Tirrenia και εικάζεται ότι ελήφθησαν διάφορα πρόσθετα μέτρα ενίσχυσης στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης του επιχειρηματικού κλάδου της Siremar (π. χ. αντεγγύηση και αύξηση κεφαλαίου από το κράτος για τη Cdl).

<sup>(23)</sup> Στην απόφαση του 2014 επισημαινόταν ότι το έργο αυτό θα αξιολογηθεί σε χωριστή απόφαση.

<sup>(24)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, σκέψη 19.

<sup>(25)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας («Magesfa II»), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, σκέψη 105.

<sup>(26)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας («Ενωμένη Κλωστούφαντουργία»), C-363/16, ECLI:EU:C:2018:12, σκέψη 36.

- (32) Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σημειώνει ότι τα μέτρα που εκκρεμούν και προβλέπονται στις αιτιολογικές σκέψεις 28 και 29 αφορούν τη Saremar, η οποία επί του παρόντος βρίσκεται σε καθεστώς εκκαθάρισης (μέτρα 1 και Bonus Sardo – Vacanza), ή τους διαδόχους της Saremar μετά την ιδιωτικοποίησή της (μέτρα 3 και 4), ή τη Saremar και τους διαδόχους της (μέτρα 5 και 6). Ωστόσο, η ιδιωτικοποίηση της Saremar δεν υλοποιήθηκε όπως περιγράφηκε και αξιολογήθηκε προκαταρκτικά στις αιτιολογικές σκέψεις 149 και 150, 238-246 και 305 και 306 των αποφάσεων του 2012. Η Saremar εκκαθαρίστηκε και προκηρύχθηκαν δύο διαφορετικές διαγωνιστικές διαδικασίες για τα στοιχεία ενεργητικού της και για την εκχώρηση της δημόσιας υπηρεσίας.
- (33) Σύμφωνα με την ιταλική νομοθεσία <sup>(27)</sup>, μόλις μια εταιρεία τίθεται σε καθεστώς εκκαθάρισης, τα περιουσιακά της στοιχεία εκποιούνται και τα έσοδα από την εκποίηση διανέμονται στους πιστωτές ανάλογα με την κατάταξη των απαιτήσεών τους στην πτωχευτική περιουσία. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πρέπει καταρχάς να διερευνήσει αν κρίνεται αναγκαίο να συνεχιστεί η έρευνα για τη Saremar και, αν όχι, πρέπει να διερευνήσει κατά πόσον υπάρχει οικονομική συνέχεια μεταξύ της Saremar και άλλων εταιρειών με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου.
- (34) Όσον αφορά τη Saremar, η Επιτροπή σημειώνει καταρχάς ότι στις 15 Ιανουαρίου 2015, ως αποτέλεσμα της απόφασης του 2014, η Saremar τέθηκε σε διαδικασία προληπτικού πτωχευτικού συμβιβασμού (concordato preventivo) και ορίστηκε εκκαθαριστής. Σύμφωνα με την ιταλική νομοθεσία, η διαδικασία αυτή έχει κατά βάση ως σκοπό να διασφαλίσει τη συνέχιση των εμπορικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η εταιρεία τέθηκε σε διαδικασία προληπτικού πτωχευτικού συμβιβασμού με εκποίηση των περιουσιακών της στοιχείων (concordato preventivo con cessione dei beni), δηλαδή σε διαδικασία εκκαθάρισης, η οποία συμφωνείται με τους πιστωτές με σκοπό την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας και την παύση των δραστηριοτήτων της και η οποία προβλέπει τη συνέχιση αυτών των δραστηριοτήτων για περιορισμένο μόνο χρονικό διάστημα. Η διαδικασία αυτή εποπτεύεται από δικαστή, ο οποίος πρέπει να επικυρώσει τη συμφωνία μεταξύ των πιστωτών. Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή σημειώνει ότι στις 22 Ιουλίου 2015 το δικαστήριο του Κάλιαρι επικύρωσε τη συμφωνία μεταξύ των πιστωτών της Saremar, προβλέποντας τη συνέχιση των δραστηριοτήτων έως τις 31 Δεκεμβρίου 2015 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 27). Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η διαδικασία που επιλέχθηκε προέβλεπε ούτως ή άλλως την αποχώρηση της Saremar από την αγορά κατά τη λήξη της διαδικασίας.
- (35) Πράγματι, η Επιτροπή σημειώνει ότι η Saremar έπαυσε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες στις 31 Μαρτίου 2016 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 27), περιλαμβανομένων των υπηρεσιών μεταφοράς με πορθμεία στις γραμμές που εξυπηρετούσε η ίδια με βάση τη σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Μετά την ημερομηνία αυτή, η σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας εκχωρήθηκε στη Delcomar και, παράλληλα, τα πλοία της εταιρείας πουλήθηκαν στην εταιρεία Delcoservizi. Μετά την πώληση των στοιχείων ενεργητικού της Saremar, στις 22 Απριλίου 2016, το περιφερειακό συμβούλιο της Σαρδηνίας διέταξε την εκκαθάριση της εταιρείας με την απόφαση αριθ. 24/23.
- (36) Επιπλέον, η Ιταλία εφάρμοσε σωστά την απόφαση του 2014, μολονότι με κάποια καθυστέρηση. Η απαίτηση επιστροφής της κρατικής ενίσχυσης ύψους 10 824 309,69 EUR, προσαυξημένη με τον τόκο ανάκτησης, καταχωρίστηκε δεόντως στο παθητικό της εταιρείας. Από το ποσό αυτό κατέστη δυνατό να αποδοθούν μόλις περίπου 4,4 εκατ. EUR στην Ιταλία μετά την πώληση των στοιχείων ενεργητικού της Saremar. Ωστόσο, δεδομένου ότι η διαδικασία αφερεγγυότητας της Saremar οδήγησε στην εκκαθάρισή της και η εταιρεία δεν ασκεί πλέον καμία δραστηριότητα <sup>(28)</sup>, η Επιτροπή περάτωσε προσωρινά τη διαδικασία ανάκτησης με επιστολή της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, που απεστάλη στην Ιταλία.
- (37) Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή σημειώνει ότι επί πέντε και πλέον έτη η Saremar δεν έχει ασκήσει καμία οικονομική δραστηριότητα, ότι τα περιουσιακά της στοιχεία εκποιήθηκαν, το προσωπικό της απολύθηκε και ότι η επιχείρηση θα διαγραφεί από το μητρώο των επιχειρήσεων μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία εκκαθάρισης. Όποια στρέβλωση του ανταγωνισμού ή επίπτωση στο εμπόριο προκλήθηκε ενδεχομένως από τα μέτρα που αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 28 και 29 εξέλιπε μόλις η Saremar σταμάτησε τη δραστηριότητα. Επιπλέον, ήδη το αίτημα ανάκτησης που αναφέρεται στην απόφαση του 2014 ικανοποιήθηκε μόνο εν μέρει (περίπου το 40 % του οφειλόμενου ποσού, βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 27 και 36).
- (38) Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι στόχοι του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και της ανάκτησης που αναφέρονται ανωτέρω έχουν ήδη εκπληρωθεί: αποτρέπεται η χορήγηση ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων και διασφαλίζεται η επιστροφή στην κατάσταση πριν από τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, η οποία προκλήθηκε από τις κρατικές ενισχύσεις που είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά. Πράγματι, η Saremar δεν αποτελεί πια ενεργό οικονομικό φορέα της αγοράς και έχει ήδη τεθεί σε διαδικασία εκκαθάρισης, ενώ οι απαιτήσεις σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις ικανοποιήθηκαν μετά την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, έστω και εν μέρει λόγω έλλειψης κεφαλαίων. Ως εκ τούτου, δεν κρίνεται σκόπιμο να συνεχιστεί η έρευνα για τη Saremar.

<sup>(27)</sup> Νομοθετικό διάταγμα αριθ. 267, της 16ης Μαρτίου 1942, και μεταγενέστερες τροποποιήσεις (λεγόμενο και πτωχευτικός νόμος).

<sup>(28)</sup> Βλέπε σημείο 129 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ανάκτηση παράνομων και ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων (EE C 247 της 23.7.2019, σ. 1).

- (39) Όσον αφορά το ζήτημα της οικονομικής συνέχειας που θα μπορούσε ενδεχομένως να υπάρξει μεταξύ της Saremar και των διαδόχων της, σύμφωνα με τη νομολογία, μπορούν να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες: το αντικείμενο της μεταβίβασης (στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, διατήρηση του ίδιου εργατικού δυναμικού, δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία), το τίμημα της μεταβίβασης, η ταυτότητα των μετόχων ή των ιδιοκτητών της προς την η μεταβίβαση και της αρχικής επιχείρησης, το χρονικό σημείο κατά το οποίο πραγματοποιείται η μεταβίβαση (μετά την έναρξη της έρευνας, την κίνηση της διαδικασίας ή την έκδοση της τελικής απόφασης) ή, ακόμη, η οικονομική λογική της συναλλαγής<sup>(29)</sup>.
- (40) Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σημειώνει ότι, κατά τη διαδικασία ανάκτησης για την εκτέλεση της απόφασης του 2014, εξέτασε ήδη αν η υποχρέωση επιστροφής των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στη Saremar θα έπρεπε να επεκταθεί και σε άλλες επιχειρήσεις στις οποίες θα μπορούσαν να είχαν μεταβιβαστεί τα περιουσιακά στοιχεία και η δραστηριότητα του αποδέκτη της ενίσχυσης. Πράγματι, στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας ανάκτησης, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η υποχρέωση ανάκτησης αφορά αποκλειστικά και μόνο τη Saremar και ότι δεν συντρέχει οικονομική συνέχεια με τη Delcomar ή τη Delcoservizi (στο εξής, από κοινού: διάδοχες εταιρείες) για τους εξής λόγους:
- α) οι υπηρεσίες μεταφοράς με πορθμεία, οι οποίες διέπονταν από σύμβαση παροχής δημόσιας υπηρεσίας, και τα πλοία της εταιρείας εκχωρήθηκαν με δύο χωριστές, διαφανείς, δημόσιες και αμερόληπτες διαγωνιστικές διαδικασίες·
  - β) οι εργαζόμενοι της Saremar απολύθηκαν, και μόνο ένα μέρος τους επαναπροσλήφθηκε από τις διάδοχες εταιρείες<sup>(30)</sup>·
  - γ) οι διάδοχες εταιρείες είναι ιδιωτικοί φορείς, ενώ η Saremar ανήκε εξολοκλήρου στην Περιφέρεια της Σαρδηνίας· ως εκ τούτου, ήταν αδύνατο να θεμελιωθεί οποιαδήποτε σχέση μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή των περιουσιακών στοιχείων·
  - δ) οι αποφάσεις των διαδόχων εταιρειών να επενδύσουν ή να υποβάλουν προσφορά είναι αποφάσεις που διέπονται από τους όρους της αγοράς.
- (41) Μετά την προσωρινή περάτωση της υπόθεσης ανάκτησης, δεν έχουν περιέλθει σε γνώση της Επιτροπής νέα στοιχεία ώστε να αλλάξει η θέση της για το ζήτημα αυτό. Ως εκ τούτου, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, συνάγεται εύλογα ότι δεν συντρέχει οικονομική συνέχεια μεταξύ, αφενός, της Saremar και, αφετέρου, της Delcomar και/ή της Delcoservizi. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί ανελλιπώς την εκκαθάριση της Saremar μέχρι τη διαγραφή της από το μητρώο των επιχειρήσεων, οπότε και θα περατωθεί οριστικά η διαδικασία ανάκτησης βάσει της απόφασης του 2014<sup>(31)</sup>.
- (42) Στο πλαίσιο αυτό, δεδομένης της εκκαθάρισης της Saremar και της μη υπάρξης οικονομικής συνέχειας με τις διάδοχες εταιρείες της, η επίσημη διαδικασία έρευνας για τα μέτρα που εκκρεμούν και ελήφθησαν υπέρ της Saremar ή των διαδόχων της, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο της ΣΛΕΕ δεν εξυπηρετεί πλέον κανέναν σκοπό.
- (43) Η παρούσα απόφαση δεν αφορά, ούτε προδικάζει τα άλλα ζητήματα που καλύπτονται από τις αποφάσεις του 2011 και του 2012<sup>(32)</sup> ή που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής από τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη διάρκεια της έρευνας που κινήθηκε στο πλαίσιο αυτών των αποφάσεων.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

#### Άρθρο 1

Η διαδικασία που κινήθηκε στις 5 Οκτωβρίου 2011 βάσει του άρθρου 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο της ΣΛΕΕ και παρατάθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2012 για τη Saremar και τις διάδοχες εταιρείες της περατώνεται.

#### Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

<sup>(29)</sup> Υπόθεση Fortischem a.s. κατά Επιτροπής, T-121/15, ECLI:EU:T:2019:684, σκέψη 208.

<sup>(30)</sup> Με βάση τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, λιγότερο από το 20 % των εργαζομένων της Saremar επαναπροσλήφθηκε από τη Delcomar.

<sup>(31)</sup> Βλέπε σημεία 136 έως 140 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ανάκτηση παράνομων και ασυμβίβαστων κρατικών ενισχύσεων (EE C 247 της 23.7.2019, σ. 1).

<sup>(32)</sup> Βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 6 και 8 της παρούσας απόφασης.

Βρυξέλλες, 30 Σεπτεμβρίου 2021.

Για την Επιτροπή  
Margrethe VESTAGER  
Μέλος της Επιτροπής

---

## ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2022/757 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 11ης Μαΐου 2022

για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2021/1182 όσον αφορά τα εναρμονισμένα πρότυπα για τα συστήματα διαχείρισης ποιότητας, την αποστείρωση και την εφαρμογή της διαχείρισης κινδύνου στα ιατροτεχνολογικά προϊόντα

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1025/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με την ευρωπαϊκή τυποποίηση, την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 89/686/ΕΟΚ και 93/15/ΕΟΚ και των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 94/9/ΕΚ, 94/25/ΕΚ, 95/16/ΕΚ, 97/23/ΕΚ, 98/34/ΕΚ, 2004/22/ΕΚ, 2007/23/ΕΚ, 2009/23/ΕΚ και 2009/105/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 87/95/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της απόφασης αριθ. 1673/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <sup>(1)</sup>, και ιδίως το άρθρο 10 παράγραφος 6,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <sup>(2)</sup>, τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα που συμμορφώνονται με τα σχετικά εναρμονισμένα πρότυπα ή με τα σχετικά μέρη των εν λόγω προτύπων, τα στοιχεία αναφοράς των οποίων έχουν δημοσιευτεί στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, τεκμαίρεται ότι συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του εν λόγω κανονισμού που καλύπτονται από τα εν λόγω πρότυπα ή μέρη αυτών.
- (2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2017/745 αντικατέστησε τις οδηγίες 90/385/ΕΟΚ <sup>(3)</sup> και 93/42/ΕΟΚ <sup>(4)</sup> του Συμβουλίου από τις 26 Μαΐου 2021.
- (3) Με την εκτελεστική απόφαση C(2021) 2406 <sup>(5)</sup>, η Επιτροπή υπέβαλε αίτημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN) και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (Cenelec) για την αναθεώρηση των υφιστάμενων εναρμονισμένων προτύπων για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, που είχαν εκπονηθεί προς υποστήριξη των οδηγιών 90/385/ΕΟΚ και 93/42/ΕΟΚ, και για την κατάρτιση νέων εναρμονισμένων προτύπων προς υποστήριξη του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745.
- (4) Βάσει του αιτήματος που διατυπώνεται στην εκτελεστική απόφαση C(2021) 2406, η CEN και η Cenelec αναθεώρησαν τα εναρμονισμένα πρότυπα EN 285:2015 και EN ISO 14971:2019, τα στοιχεία αναφοράς των οποίων δεν έχουν δημοσιευτεί στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η πλέον πρόσφατη τεχνική και επιστημονική πρόοδος και να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745. Η αναθεώρηση αυτή κατέληξε στην έγκριση του αναθεωρημένου εναρμονισμένου προτύπου EN 285:2015+A1:2021 σχετικά με την αποστείρωση, και στην έγκριση της τροποποίησης EN ISO 14971:2019/A11:2021 του εναρμονισμένου προτύπου EN ISO 14971:2019 σχετικά με την εφαρμογή της διαχείρισης κινδύνου σε προϊόντα για ιατρική χρήση.
- (5) Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τη CEN και τη Cenelec, αξιολόγησε κατά πόσον τα εναρμονισμένα πρότυπα EN 285:2015+A1:2021 και EN ISO 14971:2019, όπως τροποποιήθηκε με το πρότυπο EN ISO 14971:2019/A11:2021, συμμορφώνονται με το αίτημα που διατυπώνεται στην εκτελεστική απόφαση C(2021) 2406.
- (6) Τα εναρμονισμένα πρότυπα EN 285:2015+A1:2021 και EN ISO 14971:2019, όπως τροποποιήθηκε με το πρότυπο EN ISO 14971:2019/A11:2021, ικανοποιούν τις απαιτήσεις που αποσκοπούν να καλύψουν και οι οποίες ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2017/745. Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να δημοσιευθούν τα στοιχεία αναφοράς των εναρμονισμένων προτύπων EN 285:2015+A1:2021 και EN ISO 14971:2019, και της τροποποίησής τους, στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

<sup>(1)</sup> ΕΕ L 316 της 14.11.2012, σ. 12.

<sup>(2)</sup> Κανονισμός (ΕΕ) 2017/745 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2017, για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/83/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1223/2009 και για την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 90/385/ΕΟΚ και 93/42/ΕΟΚ (ΕΕ L 117 της 5.5.2017, σ. 1).

<sup>(3)</sup> Οδηγία 90/385/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 1990, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα ενεργά εμφυτεύσιμα ιατρικά βοηθήματα (ΕΕ L 189 της 20.7.1990, σ. 17).

<sup>(4)</sup> Οδηγία 93/42/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993, περί των ιατροτεχνολογικών προϊόντων (ΕΕ L 169 της 12.7.1993, σ. 1).

<sup>(5)</sup> Εκτελεστική απόφαση C(2021) 2406 της Επιτροπής, της 14ης Απριλίου 2021, σχετικά με αίτημα τυποποίησης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης όσον αφορά τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, προς υποστήριξη του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τα in vitro διαγνωστικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα προς υποστήριξη του κανονισμού (ΕΕ) 2017/746 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

- (7) Στο παράρτημα της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2021/1182 της Επιτροπής<sup>(\*)</sup> απαριθμούνται τα στοιχεία αναφοράς των εναρμονισμένων προτύπων που εκπονήθηκαν προς υποστήριξη του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745.
- (8) Για να διασφαλιστεί ότι τα στοιχεία αναφοράς των εναρμονισμένων προτύπων που εκπονήθηκαν προς υποστήριξη του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745 παρατίθενται σε μία πράξη, τα στοιχεία αναφοράς των εναρμονισμένων προτύπων EN 285:2015+A1:2021 και EN ISO 14971:2019, και της τροποποίησής του, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2021/1182.
- (9) Τα στοιχεία αναφοράς του εναρμονισμένου προτύπου EN ISO 13485:2016 για τα συστήματα διαχείρισης ποιότητας, και της τροποποίησής του EN ISO 13485:2016/A11:2021, έχουν δημοσιευτεί με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2021/1182. Ωστόσο, η δημοσίευση αυτή δεν περιλαμβάνει τα στοιχεία αναφοράς του διορθωτικού στο εν λόγω πρότυπο — EN ISO 13485:2016/AC:2018. Το διορθωτικό διορθώνει μόνο τυπικές πτυχές του ευρωπαϊκού προλόγου και των ενημερωτικών παραρτημάτων, χωρίς να επηρεάζει την ουσία του εναρμονισμένου προτύπου. Το εναρμονισμένο πρότυπο EN ISO 13485:2016, όπως τροποποιήθηκε με το EN ISO 13485:2016/A11:2021 και διορθώθηκε με το EN ISO 13485:2016/AC:2018, πληροί τις απαιτήσεις που αποσκοπεί να καλύψει και οι οποίες ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2017/745. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διορθώσεις που πραγματοποιήθηκαν με το πρότυπο EN ISO 13485:2016/AC:2018 εφαρμόζονται για τους σκοπούς του τεκμηρίου συμμόρφωσης με τις σχετικές απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745, είναι αναγκαίο να συμπεριληφθούν τα στοιχεία αναφοράς του εν λόγω διορθωτικού στην εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2021/1182. Για λόγους ασφάλειας δικαίου, τα στοιχεία αναφοράς του διορθωτικού EN ISO 13485:2016/AC:2018 θα πρέπει να δημοσιευθούν στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* με αναδρομική ισχύ.
- (10) Ως εκ τούτου, η εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2021/1182 θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.
- (11) Η συμμόρφωση με εναρμονισμένο πρότυπο συνιστά τεκμήριο συμμόρφωσης με τις αντίστοιχες ουσιαστικές απαιτήσεις που καθορίζονται στην ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης από την ημερομηνία δημοσίευσης των στοιχείων αναφοράς του οικείου προτύπου στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Συνεπώς, η παρούσα απόφαση θα πρέπει να αρχίσει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

*Άρθρο 1*

Το παράρτημα της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2021/1182 τροποποιείται σύμφωνα με το παράρτημα της παρούσας απόφασης.

*Άρθρο 2*

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Το σημείο 1 του παραρτήματος εφαρμόζεται από τις 5 Ιανουαρίου 2022.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2022.

Για την Επιτροπή  
Η Πρόεδρος  
Ursula VON DER LEYEN

<sup>(\*)</sup> Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2021/1182 της Επιτροπής, της 16ης Ιουλίου 2021, σχετικά με τα εναρμονισμένα πρότυπα για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, που εκπονήθηκαν προς υποστήριξη του κανονισμού (ΕΕ) 2017/745 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 256 της 19.7.2021, σ. 100).

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το παράρτημα του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2021/1182 τροποποιείται ως εξής:

1. η εγγραφή αριθ. 10 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

Αριθ.	Στοιχεία αναφοράς του προτύπου
«10.	EN ISO 13485:2016 Προϊόντα για ιατρική χρήση — Συστήματα διαχείρισης της ποιότητας — Απαιτήσεις συστήματος για κανονιστικούς σκοπούς (ISO 13485:2016) EN ISO 13485:2016/AC:2018 EN ISO 13485:2016/A11:2021»

2. προστίθενται οι ακόλουθες εγγραφές:

Αριθ.	Στοιχεία αναφοράς του προτύπου
«15.	EN 285:2015+A1:2021 Αποστείρωση — Αποστειρωτές ατμού — Μεγάλοι αποστειρωτές
16.	EN ISO 14971:2019 Προϊόντα για ιατρική χρήση — Εφαρμογή της διαχείρισης κινδύνου σε προϊόντα για ιατρική χρήση (ISO 14971:2019) EN ISO 14971:2019/A11:2021».

# ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

## ΣΥΣΤΑΣΗ (ΕΕ) 2022/758 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 27ης Απριλίου 2022

**σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)**

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρεται ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες.
- (2) Το άρθρο 10 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) προβλέπει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 7), την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 8), την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, η οποία περιλαμβάνει τον σεβασμό της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης (άρθρο 11), καθώς και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου (άρθρο 47).
- (3) Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, περιλαμβάνει το δικαίωμα γνώμης και το δικαίωμα λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την ανάμειξη δημόσιων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Παρότι δεν πρόκειται για απόλυτο δικαίωμα, τυχόν περιορισμοί επ' αυτού πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο, να σέβονται το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος και να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων (άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη).
- (4) Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 3 του Χάρτη και τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη, στο άρθρο 11 του Χάρτη θα πρέπει να αποδοθεί η έννοια και το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προστατεύει την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Εντός του πεδίου εφαρμογής της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κάθε περιορισμός πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο, να είναι αναγκαίος σε μια δημοκρατική κοινωνία και να επιδιώκει την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που ορίζονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (5) Η Ευρωπαϊκή σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επιβάλλει επίσης θετική υποχρέωση στα συμβαλλόμενα κράτη να διασφαλίζουν την ελευθερία και την πολυφωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και να δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για τη συμμετοχή στον δημόσιο διάλογο<sup>(1)</sup>. Στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διευκρινίζεται περαιτέρω ότι η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και τυγχάνει εφαρμογής όχι μόνον επί των πληροφοριών ή ιδεών που γίνονται ευμενώς δεκτές ή θεωρούνται

<sup>(1)</sup> Βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, Dink κατά Τουρκίας (προσφυγές αριθ. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 και 7124/09), σκέψη 137. Βλέπε επίσης σχετικά με τις θετικές υποχρεώσεις βάσει του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την έκθεση του τμήματος ερευνών του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, [https://www.echr.coe.int/documents/research\\_report\\_article\\_10\\_eng.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/research_report_article_10_eng.pdf).



αβλαβείς ή αδιάφορες, αλλά και επί εκείνων που θίγουν, σκανδαλίζουν ή ενοχλούν το κράτος ή οποιαδήποτε ομάδα του πληθυσμού (?). Στην εν λόγω νομολογία έχει διευκρινιστεί περαιτέρω ότι «σε μια δημοκρατική κοινωνία, ακόμη και μικρές και ανεπίσημες ομάδες εκστρατειών [...] πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις δραστηριότητές τους» και ότι «υπάρχει έντονο δημόσιο συμφέρον να δοθεί η δυνατότητα σε αυτές τις ομάδες και σε άτομα που βρίσκονται στο περιθώριο να συμβάλουν στον δημόσιο διάλογο διαδίδοντας πληροφορίες και ιδέες για θέματα γενικού δημόσιου συμφέροντος» (?).

- (6) Οι δημοσιογράφοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση του δημόσιου διαλόγου, καθώς και στη μετάδοση και την υποδοχή πληροφοριών, απόψεων και ιδεών (?). Είναι σημαντικό να τους δοθεί ο απαραίτητος χώρος για να συμβάλουν σε έναν ανοικτό, ελεύθερο και δίκαιο διάλογο και να αντιμετωπίσουν την παραπληροφόρηση και άλλες παρεμβάσεις χειραγώγησης, μεταξύ άλλων από παράγοντες τρίτων χωρών. Οι δημοσιογράφοι θα πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις δραστηριότητές τους, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών σε πληθώρα απόψεων στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.
- (7) Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες, ιδίως στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών, της κοινωνικής ένταξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και του κράτους δικαίου. Θα πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο βίο και να ακούγεται η φωνή τους για θέματα πολιτικής καθώς και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς τον φόβο του εκφοβισμού. Ως υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων νοούνται φυσικά πρόσωπα ή οργανώσεις των οποίων έργο είναι η προάσπιση τόσο των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσο και διαφόρων άλλων δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα προστασίας του περιβάλλοντος και του κλίματος, τα δικαιώματα των γυναικών, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ, τα δικαιώματα των ατόμων με καταγωγή από φυλετικές ή εθνοτικές μειονότητες, τα δικαιώματα των εργαζομένων ή οι θρησκευτικές ελευθερίες.
- (8) Σε μια υγιή και ακμάζουσα δημοκρατία οι πολίτες πρέπει να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο διάλογο. Προκειμένου να διασφαλιστεί ουσιαστική συμμετοχή, τα άτομα πρέπει να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες, οι οποίες τους παρέχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τις δικές τους απόψεις και να χρησιμοποιούν τη δική τους κρίση σε έναν δημόσιο χώρο όπου είναι δυνατόν να εκφράζονται ελεύθερα διαφορετικές απόψεις.
- (9) Για την ενίσχυση αυτού του περιβάλλοντος, είναι σημαντική η προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες και καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (κοινώς γνωστές ως «SLAPP»). Οι εν λόγω δικαστικές διαδικασίες είναι είτε προδήλως αβάσιμες είτε εν όλω ή εν μέρει αβάσιμες διαδικασίες οι οποίες εμπεριέχουν στοιχεία κατάχρησης που δικαιολογούν την παραδοχή ότι κύριος σκοπός των δικαστικών διαδικασιών είναι η αποτροπή, ο περιορισμός ή η τιμωρία της συμμετοχής του κοινού. Ένδειξη της εν λόγω κατάχρησης αποτελούν ο δυσανάλογος, υπερβολικός ή παράλογος χαρακτήρας της αξίωσης ή μέρους αυτής, η ύπαρξη πολλαπλών αξιώσεων που προβάλλει ο ενάγων σε σχέση με παρόμοια ζητήματα, ο εκφοβισμός, η παρενόχληση ή οι απειλές από την πλευρά του ενάγοντος ή των εκπροσώπων του πριν από την κίνηση προδήλως αβάσιμης ή καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας. Οι διαδικασίες αυτές συνιστούν κατάχρηση των δικαστικών διαδικασιών και επιβαρύνουν άσκοπα τα δικαστήρια, δεδομένου ότι σκοπός τους δεν είναι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, αλλά η παρενόχληση και η φήμιση των εναγομένων. Οι χρονοβόρες διαδικασίες επιβαρύνουν τα εθνικά δικαστικά συστήματα.
- (10) Οι προδήλως αβάσιμες και καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορούν να λάβουν τη μορφή ευρέος φάσματος νομικών καταχρήσεων, κυρίως σε αστικές ή ποινικές υποθέσεις, αλλά και σε υποθέσεις διοικητικού δικαίου, και μπορεί να βασίζονται σε διάφορους λόγους.

(?) Βλέπε απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 7ης Δεκεμβρίου 1976, Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 5493/72), σκέψη 49.

(?) Βλέπε απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 15ης Φεβρουαρίου 2005, Steel and Morris κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 68416/01), σκέψη 89.

(?) Η σύσταση CM/Rec(2022)4 της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την προώθηση ευνοϊκού περιβάλλοντος για ποιοτική δημοσιογραφία στην ψηφιακή εποχή προβλέπει ότι «...η ποιοτική δημοσιογραφία, η οποία βασίζεται στα πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας ενώ λαμβάνει διάφορες μορφές ανάλογα με το γεωγραφικό, νομικό και κοινωνικό πλαίσιο, έχει ως διττό στόχο να ασκεί δημόσιο έλεγχο στις δημοκρατικές κοινωνίες και να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση και τη διαφώτιση του κοινού» [https://search.coe.int/cm/pages/result\\_details.aspx?objectId=0900001680a5ddd0](https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectId=0900001680a5ddd0). Το ψήφισμα 2213 (2018) σχετικά με το καθεστώς των δημοσιογράφων στην Ευρώπη, το οποίο εγκρίθηκε από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναφέρεται, όσον αφορά τους επαγγελματίες δημοσιογράφους, σε «αποστολή παροχής στο κοινό πληροφοριών σχετικά με γενικά ή ειδικά θέματα ενδιαφέροντος με όσο το δυνατόν πιο υπεύθυνο και αντικειμενικό τρόπο» [https://search.coe.int/cm/pages/result\\_details.aspx?objectId=0900001680a5ddd0](https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectId=0900001680a5ddd0).

- (11) Τέτοιες δικαστικές διαδικασίες κινούνται συχνά από ισχυρά φυσικά πρόσωπα ή οντότητες (για παράδειγμα ομάδες συμφερόντων, εταιρείες και κρατικά όργανα) σε μια προσπάθεια φίμωσης του δημόσιου διαλόγου. Συχνά περιλαμβάνουν ανισορροπία ισχύος μεταξύ των μερών καθώς ο ενάγων βρίσκεται σε ισχυρότερη θέση από τον εναγόμενο, για παράδειγμα από οικονομικής ή πολιτικής άποψης. Παρότι δεν αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, όταν υπάρχει ανισορροπία ισχύος, αυξάνονται σημαντικά οι επιζήμιες συνέπειες, καθώς και τα αποτρεπτικά αποτελέσματα των δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (12) Οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία και τη φήμη ιδίως των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και να εξαντλήσουν τους οικονομικούς και άλλους πόρους των εν λόγω προσώπων. Μπορεί να έχουν αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες για όσους αποτελούν στόχο τους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους. Οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θέτουν σε κίνδυνο την ικανότητα των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να διεξάγουν τις δραστηριότητές τους. Ως αποτέλεσμα των διαδικασιών αυτών, η δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με θέμα δημόσιου συμφέροντος μπορεί να καθυστερήσει ή να αποτραπεί εντελώς. Η ύπαρξη τέτοιων διαδικασιών μπορεί να έχει γενικότερα αποτρεπτικό αποτέλεσμα στο έργο των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικότερα, συμβάλλοντας στην αυτολογοκρισία εν αναμονή πιθανών μελλοντικών δικαστικών διαδικασιών, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του δημόσιου διαλόγου εις βάρος της κοινωνίας στο σύνολό της. Η διάρκεια των διαδικασιών, η οικονομική πίεση και η απειλή ποινικών κυρώσεων αποτελούν ισχυρά εργαλεία εκφοβισμού και φίμωσης των επικριτικών φωνών.
- (13) Όσοι αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με πολλαπλές δικαστικές διαδικασίες ταυτόχρονα και σε διάφορες έννομες τάξεις. Οι δικαστικές διαδικασίες που κινούνται στην έννομη τάξη ενός κράτους μέλους κατά προσώπου που κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος είναι συνήθως πιο περίπλοκες και δαπανηρές για τον εναγόμενο. Οι ενάγοντες σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν δικονομικά εργαλεία για να αυξήσουν τη διάρκεια και το κόστος της αντιδικίας και να προσφύγουν σε δικαστήριο το οποίο θεωρούν ευμενώς διακείμενο προς την υπόθεσή τους και όχι στο δικαστήριο που είναι το πλέον κατάλληλο να εκδικάσει την αγωγή.
- (14) Η χρήση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού εμφανίζει ανοδική τάση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες <sup>(5)</sup>, τέτοιες διαδικασίες χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο σε όλα τα κράτη μέλη.
- (15) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του της 25ης Νοεμβρίου 2020 <sup>(6)</sup>, καταδίκασε τη χρήση των SLAPP για τη φίμωση ή τον εκφοβισμό ερευνητών δημοσιογράφων και ειδησεογραφικών πρακτορείων, και τη δημιουργία κλίματος φόβου σχετικά με την καταγγελία ορισμένων θεμάτων από μέρους τους, ενώ κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για την πρόληψή τους. Στο ψήφισμά του <sup>(7)</sup> της 11ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης στην ΕΕ: η αθέμιτη χρήση αγωγών αστικού και ποινικού δικαίου για τη φίμωση δημοσιογράφων, μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και της κοινωνίας των πολιτών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τόνισε εκ νέου την επικράτηση του φαινομένου και την ανάγκη για αποτελεσματικές διασφαλίσεις για τα θύματα του σε ολόκληρη την Ένωση.

<sup>(5)</sup> Ακαδημαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, ad hoc αίτημα — SLAPP στο πλαίσιο της ΕΕ, 29 Μαΐου 2020: [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf), σ. 4 και Ακαδημαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, Στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (SLAPP) στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Συγκριτική μελέτη, 30 Ιουνίου 2021 [https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study\\_en](https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en).

<sup>(6)</sup> P9\_TA(2020)0320. Στο εν λόγω ψήφισμα, το Κοινοβούλιο επανέλαβε επίσης τους όρους του ψηφίσματός του της 28ης Μαρτίου 2019 [P8\_TA(2019)0328].

<sup>(7)</sup> P9\_TA(2021)0451.

- (16) Στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων<sup>(8)</sup> καταγράφεται επίσης αυξανόμενος αριθμός προειδοποιήσεων για σοβαρές απειλές κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων πολυάριθμων περιπτώσεων δικαστικού εκφοβισμού. Στην ετήσια έκθεση του 2021 που υπέβαλαν οι ενώσεις-εταίροι στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων, επισημαίνεται η αξιοσημείωτη αύξηση των προειδοποιήσεων για SLAPP που καταγράφηκαν το 2020 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, τόσο σε αριθμό προειδοποιήσεων όσο και σε επηρεαζόμενες ένομες τάξεις των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης<sup>(9)</sup>. Στη σύστασή του της 13ης Απριλίου 2016, σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας<sup>(10)</sup>, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνέστησε στα κράτη μέλη του να λάβουν τα αναγκαία νομοθετικά και/ή άλλα μέτρα για την πρόληψη της επιπόλαιης ή κακόβουλης χρήσης του νόμου και της νομικής διαδικασίας για τον εκφοβισμό και τη φήμιση δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας.
- (17) Στις εκδόσεις της Επιτροπής για το κράτος δικαίου του 2020<sup>(11)</sup> και του 2021<sup>(12)</sup> υπογραμμίζεται ότι σε, ορισμένα κράτη μέλη, δημοσιογράφοι και άλλοι που συμβάλλουν στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερες απειλές και επιθέσεις σε σχέση με τα δημοσιεύματα και το έργο τους, σε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης SLAPP.
- (18) Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα της χρήσης δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στην Ένωση είναι αυτό της δημοσιογράφου Daphne Caruana Galizia, η οποία, κατά τον χρόνο της δολοφονίας της, βρισκόταν αντιμέτωπη με πάνω από 40 αστικές και ποινικές διαδικασίες συκοφαντίας και δυσφήμισης σχετικά με το ερευνητικό της έργο.
- (19) Στο σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία<sup>(13)</sup> που παρουσίασε η Επιτροπή στις 3 Δεκεμβρίου 2020 υπογραμμίζεται ο θεμελιώδης ρόλος των ελεύθερων και πλουραλιστικών μέσων μαζικής ενημέρωσης στις δημοκρατίες, καθώς και η σημασία της κοινωνίας των πολιτών. Επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν τα ανεξάρτητα και πλουραλιστικά μέσα μαζικής ενημέρωσης στην παροχή στους πολίτες της δυνατότητας να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις, καθώς και στην καταπολέμηση της χειραγώγησης της πληροφόρησης και της παρέμβασης στον χώρο της πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εξέδωσε ήδη τη σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση<sup>(14)</sup>. Σκοπός της σύστασης είναι να εξασφαλιστούν, για όλους τους επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης, ασφαλέστερες συνθήκες εργασίας, απαλλαγμένες από φόβο και εκφοβισμό, είτε εντός είτε εκτός δικαστικού. Λόγω της αυξανόμενης απειλής που οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού συνιστούν για την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τη συμμετοχή του κοινού, η Ένωση θα πρέπει να αναπτύξει μια συνεκτική και αποτελεσματική προσέγγιση για την αντιμετώπιση τέτοιων διαδικασιών. Η παρούσα σύσταση συμπληρώνει τη σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 με την παροχή ειδικών συστάσεων σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Υπερβαίνει την προστασία των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης και περιλαμβάνει στο πεδίο εφαρμογής της τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η παρούσα σύσταση θα πρέπει να αντιμετωπίσει τη συγκεκριμένη απειλή που συνιστούν οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και, με τον τρόπο αυτόν, να στηρίξει την ορθή λειτουργία των ελέγχων και εξισορροπήσεων σε μια υγιή δημοκρατία. Θα πρέπει να παράσχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη, ώστε να λαμβάνουν αποτελεσματικά, κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για την αντιμετώπιση των εν λόγω διαδικασιών και να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο αυτό, ιδίως την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στα συνιστώμενα μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνεται η ευαισθητοποίηση και η ανάπτυξη εμπειρογνώσις, ιδίως μεταξύ των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και των στόχων προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, ώστε να διασφαλίζεται ότι παρέχεται στήριξη σε όσους αποτελούν στόχο των εν λόγω διαδικασιών και να υποστηρίζεται η ενισχυμένη παρακολούθησή.

<sup>(8)</sup> Από το 2015 η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει διευκολύνει τη συλλογή και τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με σοβαρές ανησυχίες για την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την ασφάλεια των δημοσιογράφων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συνεισφέρουσες οργανώσεις-εταίροι —προσεκτεθειμένες διεθνείς ΜΚΟ και ενώσεις δημοσιογράφων— εκδίδουν προειδοποιήσεις σχετικά με παραβιάσεις της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και δημοσιεύουν ετήσιες εκδόσεις σχετικά με την κατάσταση της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της ασφάλειας των δημοσιογράφων στην Ευρώπη. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναμένεται να αναλάβουν δράση και να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα, καθώς και να ενημερώσουν την πλατφόρμα σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται ως απάντηση στις προειδοποιήσεις. Το χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία είναι επίσης κράτη μέλη της ΕΕ, καταδεικνύει την ανάγκη για ανάληψη περαιτέρω δράσης. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

<sup>(9)</sup> Το 2021 δημοσιεύθηκαν 282 προειδοποιήσεις στην πλατφόρμα για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων (coe.int), μεταξύ των οποίων αρκετές αφορούσαν υποθέσεις δικαστικού εκφοβισμού, δηλαδή καιροσκοπική, αυθαίρετη ή κακόβουλη χρήση της νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για τη δυσφήμιση, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την εθνική ασφάλεια, τον χουλιγκανισμό ή τον αντεξτρεμισμό. Στην ετήσια έκθεση του 2021 που υπέβαλαν οι ενώσεις-εταίροι στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων σημειώθηκε αύξηση το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τόσο σε αριθμό προειδοποιήσεων όσο και σε επηρεαζόμενες ένομες τάξεις των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης – 1680a2440e (coe.int).

<sup>(10)</sup> Σύσταση CM/Rec(2016)4 της Επιτροπής υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας, [https://search.coe.int/cm/Pages/result\\_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#\\_ftn1](https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1).

<sup>(11)</sup> COM(2020) 580 final της 30ής Σεπτεμβρίου 2020.

<sup>(12)</sup> COM(2021) 700 final της 20ής Ιουλίου 2021.

<sup>(13)</sup> COM(2020) 790 final της 3ης Δεκεμβρίου 2020.

<sup>(14)</sup> Σύσταση (ΕΕ) 2021/1534 της Επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 2021 σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 331 της 20.9.2021, σ. 8).

- (20) Προκειμένου να παρέχεται αποτελεσματική προστασία από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και να αποτραπεί η εδραίωση του φαινομένου στην Ένωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα αντίστοιχα νομικά τους πλαίσια που διέπουν τις αστικές, ποινικές, εμπορικές και διοικητικές διαδικασίες παρέχουν τις αναγκαίες εγγυήσεις για την αντιμετώπιση των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών, με πλήρη σεβασμό των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης. Για την παροχή συνεκτικής και αποτελεσματικής προστασίας από προδήλως αβάσιμες δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν την ύπαρξη δυνατότητας απόρριψης σε πρώιμο στάδιο. Θα πρέπει επίσης να αποσκοπούν στην παροχή άλλων μέσων έννομης προστασίας κατά καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, όπως η επίδικση εξόδων, ώστε ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού να μπορεί να διαταχθεί να καταβάλει όλα τα έξοδα της διαδικασίας, η αποζημίωση για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία ως αποτέλεσμα καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και η δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων στον διάδοχο που κίνησε καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η παροχή στα δικαστήρια της δυνατότητας επιβολής κυρώσεων έχει ως κύριο στόχο να αποτρέψει δυνητικούς ενάγοντες να κινήσουν καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να είναι ανάλογες με τα στοιχεία κατάχρησης που έχουν εντοπιστεί. Κατά τον καθορισμό των ποσών των κυρώσεων, τα δικαστήρια θα μπορούσαν να εξετάζουν αν η διαδικασία μπορεί να λειτουργήσει με τρόπο επιζήμιος ή αποτρεπτικός ως προς τη συμμετοχή του κοινού, μεταξύ άλλων να εξετάζουν τη φύση της αξίωσης, εάν ο ενάγων έχει κινήσει πολλαπλές ή συντονισμένες διαδικασίες σε παρόμοια θέματα, καθώς κι αν έχουν σημειωθεί προσπάθειες εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλής κατά του εναγομένου.
- (21) Όσον αφορά τις εγγυήσεις υποθέσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στη συμπερίληψη στην εθνική τους νομοθεσία παρόμοιων εγγυήσεων με εκείνες που περιλαμβάνονται σε νομικές πράξεις της Ένωσης, οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων και καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις. Αυτό θα παρείχε συνεπή και αποτελεσματική προστασία έναντι των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών και θα συνέβαλε στην πρόληψη της εδραίωσης του φαινομένου στην Ένωση.
- (22) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν συγκεκριμένα τα νομικά τους πλαίσια που εφαρμόζονται στη δυσφήμιση, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι υφιστάμενες έννοιες και ορισμοί δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ενάγοντες κατά δημοσιογράφων ή υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (23) Προκειμένου να αποφευχθεί η αποτρεπτική επίδραση στον δημόσιο διάλογο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι κυρώσεις κατά της δυσφήμισης δεν είναι υπερβολικές και δυσανάλογες. Θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης<sup>(15)</sup> που αφορούν το νομικό πλαίσιο για τη δυσφήμιση, ειδικότερα το ποινικό δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να αφαιρέσουν τις ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση από το νομικό τους πλαίσιο. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο ψήφισμά της 1577 (2007)<sup>(16)</sup>, έχει καλέσει τα κράτη μέλη της που εξακολουθούν να προβλέπουν, ακόμη και αν δεν τις επιβάλλουν, ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση, να καταργήσουν τις ποινές αυτές χωρίς καθυστέρηση. Τα κράτη μέλη προτρέπονται επίσης να ενθαρρύνουν τη χρήση του διοικητικού ή αστικού δικαίου για τον χειρισμό υποθέσεων δυσφήμισης, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές έχουν λιγότερο τιμωρητικό αποτέλεσμα από τις διατάξεις του ποινικού δικαίου<sup>(17)</sup>.

<sup>(15)</sup> Βλέπε, μεταξύ άλλων, το ψήφισμα 1577 της PACE για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, τη σύσταση 1814 της PACE για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, τη μελέτη της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ελευθερία έκφρασης και τη δυσφήμιση. Μελέτη της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2012) <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-16804915c5> και, πιο πρόσφατα, μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2016) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>.

<sup>(16)</sup> Resolution 1577 (2007) of Parliamentary Assembly of the Council of Europe of 4 October 2007 on towards decriminalisation of defamation, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>.

<sup>(17)</sup> Βλέπε επίσης Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Γενική παρατήρηση αριθ. 34, Άρθρο 19: Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, της 12ης Σεπτεμβρίου 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> και Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Γραφείο του Εκπροσώπου για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ειδική έκθεση σχετικά με τη νομική παρενόχληση και την κατάχρηση του δικαστικού συστήματος κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης, 23 Νοεμβρίου 2021, [https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075\\_0.pdf](https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf).

- (24) Η εξέταση υποθέσεων δυσφήμισης υπό το πρίσμα του ποινικού δικαίου θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνον ως έσχατη λύση και αν' αυτού θα πρέπει να προτιμάται η απάντηση μέσω του διοικητικού ή του αστικού δικαίου, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές διεθνών οργανισμών. Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών<sup>(18)</sup> και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη<sup>(19)</sup> έχουν συστήσει να αφαιρεθεί η δυσφήμιση από το ποινικό δίκαιο. Ομοίως, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει εκφράσει επιφυλάξεις στο πλαίσιο αυτό<sup>(20)</sup>.
- (25) Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συγκεκριμενοποιείται περαιτέρω στον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου<sup>(21)</sup>. Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν αποτελεί απόλυτο δικαίωμα. Το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διά νόμου συμβιβάζουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς και για σκοπούς πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης.
- (26) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παροτρύνουν τους αυτορρυθμιζόμενους φορείς και τις ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου να ευθυγραμμίσουν, όπου απαιτείται, τα δεοντολογικά τους πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων των κωδικών δεοντολογίας, με την παρούσα σύσταση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν, κατά περίπτωση, ότι τα δεοντολογικά πρότυπα που αποσκοπούν στο να αποθαρρύνουν ή να απαγορεύσουν στους επαγγελματίες του νομικού κλάδου να επιδίδονται σε συμπεριφορές που ενδέχεται να συνιστούν κατάχρηση διαδικασίας ή κατάχρηση των άλλων επαγγελματικών ευθυνών τους για την ακεραιότητα της νομικής διαδικασίας, καθώς και οι αντίστοιχες πειθαρχικές κυρώσεις, καλύπτουν τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Τα ανωτέρω θα πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλη ευαισθητοποίηση και κατάρτιση για την αύξηση των γνώσεων και της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων δεοντολογικών προτύπων που σχετίζονται με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (27) Οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου είναι βασικοί παράγοντες σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού είτε εκπροσωπώντας τους διαδίκους, είτε ασκώντας δίωξεις κατά προσώπων, είτε εκδικάζοντας διαφορές. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητο να διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να το πράττουν. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποστηρίζουν και να παρέχουν ευκαιρίες κατάρτισης σε αυτούς τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου. Η κατάρτιση θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των γνώσεων και των ικανοτήτων τους, ώστε να εντοπίζουν προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εμπεριέχουν στοιχεία αλλοδαπότητας, και να αντιδρούν καταλλήλως. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς και τους δικαστικούς υπαλλήλους σε όλα τα επίπεδα των δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένων των δικαστών, των εισαγγελέων, του προσωπικού των δικαστηρίων και των εισαγγελικών γραφείων, καθώς και κάθε άλλου επαγγελματία του τομέα της δικαιοσύνης που συνδέεται με το δικαστικό σώμα ή συμμετέχει με άλλον τρόπο στην απονομή της δικαιοσύνης, ανεξάρτητα από τον ορισμό στο εθνικό δίκαιο, το νομικό καθεστώς ή την εσωτερική οργάνωση, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου ενδέχεται να εμφανιστούν σε πρώτο βαθμό προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να απευθύνεται και σε άλλους επαγγελματίες του νομικού κλάδου, όπως ειδικευμένους δικηγόρους. Η ανάπτυξη τοπικής ικανότητας κατάρτισης μπορεί να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της κατάρτισης.
- (28) Η επέκταση της κατάρτισης αυτής στους δημοσιογράφους, τα μέλη των συμβουλίων Τύπου, τους επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα τους βοηθήσει να αναγνωρίζουν πότε έρχονται αντιμέτωποι με τέτοιες δικαστικές διαδικασίες και θα τους παράσχει κρίσιμες νομικές δεξιότητες για να μειωθεί ο κίνδυνος έκθεσής τους σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ή θα τους εφοδιάσει με καλύτερες γνώσεις για την καλύτερη αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού. Θα μπορούσε επίσης να τους δοθεί η δυνατότητα να συμμετέχουν σε αξιόπιστη αναφορά στοιχείων σχετικά με τις SLAPP. Η κατάρτιση για δημοσιογράφους θα πρέπει επίσης να αναφέρεται στα δεοντολογικά πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται από τα εθνικά συμβούλια Τύπου ή μέσω μαζικής ενημέρωσης. Με σκοπό τη συμβολή στη συνολική ανάπτυξη ικανοτήτων και την ενίσχυση της θεσμικής απάντησης σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, στην εν λόγω κατάρτιση θα μπορούσαν επίσης να συμμετέχουν αρχές προστασίας δεδομένων, εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οργανισμοί διαμεσολάβησης και κρατικοί ρυθμιστικοί φορείς των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

<sup>(18)</sup> Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Γενική παρατήρηση αριθ. 34, Άρθρο 19: Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, της 12ης Σεπτεμβρίου 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.

<sup>(19)</sup> Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Γραφείο του Εκπροσώπου για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ειδική έκθεση σχετικά με τη νομική παρενόχληση και την κατάχρηση του δικαστικού συστήματος κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης, 23 Νοεμβρίου 2021, [https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075\\_0.pdf](https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf).

<sup>(20)</sup> Σύσταση CM/Rec(2016)4 της Επιτροπής υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων μαζικής επικοινωνίας, βλ. παράγραφο 6.

<sup>(21)</sup> Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1).

- (29) Οι πάροχοι νομικής κατάρτισης και οι ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου είναι οι πλέον κατάλληλοι να παρέχουν κατάρτιση σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, καθώς και να καθορίζουν τους στόχους της εν λόγω κατάρτισης και να αξιολογούν την καταλληλότερη μεθοδολογία κατάρτισης. Η κατάρτιση που παρέχεται από επαγγελματίες του νομικού κλάδου σε άλλους επαγγελματίες του νομικού κλάδου καθιστά δυνατή για όλους τη μάθηση ως ομάδα, την καλύτερη ανταλλαγή εμπειριών και την ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι ανταλλαγές σχετικών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ άλλων με την υποστήριξη της Επιτροπής, με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κατάρτισης Δικαστικών (EJTN). Η συμμετοχή των ασκούντων νομικά επαγγέλματα και των επαγγελματιών τους ενώσεων, από την εκπόνηση αναλύσεων αναγκών έως την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, είναι υψίστης σημασίας για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων κατάρτισης.
- (30) Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το εθνικό δίκαιο, και να περιλαμβάνει πρακτικές οδηγίες σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της σχετικής νομολογίας, τους περιορισμούς και τη σύνδεση μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας έκφρασης, των δικονομικών εγγυήσεων, καθώς και άλλων σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου. Θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ασκούντες νομικά επαγγέλματα σχετικά με την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης βάσει της ΕΣΔΑ <sup>(22)</sup>.
- (31) Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει, μεταξύ άλλων, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κίνηση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει επίσης να καλύπτει τη χειραγώγηση της πληροφόρησης και τις παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης.
- (32) Η κατάρτιση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το εθνικό νομικό πλαίσιο. Ο δομημένος και συνεκτικός συνδυασμός των ανωτέρω με τις κατευθύνσεις που έχει καταρτίσει το Συμβούλιο της Ευρώπης, με μαρτυρίες από στόχους προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και με βέλτιστες πρακτικές από άλλα κράτη μέλη θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων που συνδέονται με την κατάρτιση σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες. Η κατάρτιση μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.
- (33) Για την προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού και την ενίσχυση της στήριξης, η κατάρτιση σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει επίσης να αξιοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις νέες τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής κατάρτισης. Η πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς πόρους, σε επικαιροποιημένο υλικό και σε αυτόνομα εργαλεία μάθησης όσον αφορά τη σχετική νομοθεσία και καθοδήγηση θα συμπλήρωνε τα οφέλη αυτών των δραστηριοτήτων κατάρτισης.
- (34) Προκειμένου να ενισχυθούν οι συνέργειες με παρόμοιες πρωτοβουλίες για την κατάρτιση των επαγγελματιών του νομικού κλάδου, στην κατάρτιση σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν ενότητες σχετικά με συναφή θέματα, όπως η ελευθερία της έκφρασης και η νομική δεοντολογία. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η χρήση υφιστάμενου υλικού και πρακτικών κατάρτισης, όπως αυτά που προωθούνται στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, στην παγκόσμια εργαλειοθήκη της Unesco για τους δικαστικούς φορείς <sup>(23)</sup> και στα διαδικτυακά μαθήματα HELP (εκπαίδευση των επαγγελματιών του νομικού κλάδου στα ανθρώπινα δικαιώματα) του Συμβουλίου της Ευρώπης <sup>(24)</sup>.
- (35) Η συμπερίληψη των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στα προγράμματα σπουδών της νομικής και της δημοσιογραφίας θα εφοδίαζε τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου και τους δημοσιογράφους με καλύτερες γνώσεις ώστε να αναγνωρίζουν τις εν λόγω διαδικασίες, καθώς και με ειδικές γνώσεις ώστε να ανταποκρίνονται αναλόγως, ενώ παράλληλα θα υποστηριζόταν η ανάπτυξη εμπειρογνομωσίας και επαγγελματικών ικανοτήτων μεταξύ των καθηγητών. Οι γνώσεις αυτές θα μπορούσαν να παρέχονται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο πλαίσιο συμπληρωματικών μαθημάτων ή σεμιναρίων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών ενός προγράμματος σπουδών, για παράδειγμα σε φοιτητές νομικής και δημοσιογραφίας.
- (36) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που διοργανώνονται μεταξύ άλλων από εθνικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

<sup>(22)</sup> Εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους ασκούντες νομικά επαγγέλματα σχετικά με την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης βάσει της ΕΣΔΑ (2017), <https://rm.coe.int/handbook-freedom-of-expression-eng/1680732814>.

<sup>(23)</sup> Παγκόσμια εργαλειοθήκη για τους δικαστικούς φορείς: διεθνή νομικά πρότυπα για την ελευθερία της έκφρασης, την πρόσβαση σε πληροφορίες και την ασφάλεια των δημοσιογράφων (2021) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378755>.

<sup>(24)</sup> <https://www.coe.int/en/web/help/home>.

- (37) Οι δραστηριότητες επικοινωνίας σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα μπορούσαν να λάβουν τη μορφή δημοσιεύσεων, μηνυμάτων, δημόσιων συνεδριάσεων, διασκέψεων, εργαστηρίων και διαδικτυακών σεμιναρίων.
- (38) Τα πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού δυσκολεύονται συχνά να βρουν πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους στήριξης. Για να διευκολυνθεί ο εντοπισμός οντοτήτων ή φορέων που είναι σε θέση να παρέχουν συνδρομή στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών και να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της στήριξης έναντι των εν λόγω διαδικασιών, οι πληροφορίες θα πρέπει να συλλέγονται και να διατίθενται σε ενιαίο σημείο και να είναι δωρεάν και εύκολα προσβάσιμες. Για τον σκοπό αυτόν, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να συστήσει ένα εθνικό σημείο επαφής το οποίο θα συγκεντρώνει και θα ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους.
- (39) Βασικός στόχος των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει να είναι η προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία ενός δημόσιου χώρου που καθιστά δυνατή τη δημοκρατική συμμετοχή και επιτρέπει στους πολίτες να έχουν πρόσβαση σε πληθώρα απόψεων και αξιόπιστες πληροφορίες, χωρίς προκαταλήψεις.
- (40) Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να συντονίζονται με τα εθνικά σημεία επαφής και άλλες αρμόδιες αρχές, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους. Θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν συνέργειες με εκστρατείες ευαισθητοποίησης για συμβατά θέματα, όπως εκείνες που επικεντρώνονται στην προώθηση του ανοικτού, ελεύθερου και δίκαιου διαλόγου, και στην προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης, ενώ θα πρέπει να ενσωματωθούν σε δραστηριότητες ευαισθητοποίησης που προωθούν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, την πολυφωνία των απόψεων και την πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες. Θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν συνέργειες, κατά περίπτωση, με την ανάπτυξη ανθεκτικότητας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τον γραμματισμό σε θέματα πληροφόρησης, τα δημοσιογραφικά πρότυπα και τον έλεγχο γεγονότων στο πλαίσιο μέτρων για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, της χειραγώγησης της πληροφόρησης και των παρεμβάσεων, μεταξύ άλλων και από το εξωτερικό. Στο κοινό-στόχο θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, συγκεκριμένες ομάδες, όπως επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, επαγγελματίες του νομικού κλάδου και μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, επαγγελματίες του τομέα της επικοινωνίας, πανεπιστημιακοί, ομάδες προβληματισμού, πολιτικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, δημόσιες αρχές και ιδιωτικές εταιρείες.
- (41) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση, με κάθε μέσο που κρίνουν κατάλληλο, της διαθεσιμότητας πληροφοριών σχετικά με τις δικονομικές και άλλες εγγυήσεις βάσει των εθνικών νομικών πλαισίων τους, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με τις οντότητες ή τους φορείς με τους οποίους μπορεί κανείς να επικοινωνήσει για την παροχή συνδρομής στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (42) Στους εν λόγω πόρους στήριξης μπορεί να περιλαμβάνονται δικηγορικές εταιρείες που υπερασπίζονται δωρεάν πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, νομικές κλινικές πανεπιστημίων που παρέχουν τέτοιου είδους στήριξη, οργανισμοί που καταχωρίζουν τις SLAPP και υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με αυτές, και οργανισμοί που παρέχουν οικονομική και άλλη βοήθεια σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών.
- (43) Τα πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού πρέπει να είναι επαρκώς εξοπλισμένα για την αντιμετώπιση τέτοιων διαδικασιών. Επομένως, είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν ικανότητες στα κράτη μέλη προκειμένου να παρέχεται στήριξη σε όσους αποτελούν στόχο τέτοιων διαδικασιών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσφέρουν χρηματοδότηση και να προωθούν τη διαθέσιμη χρηματοδότηση σε επίπεδο Ένωσης σε οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών.
- (44) Για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτείται συστηματικότερη παρακολούθηση των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Στα δεδομένα που συλλέγονται θα πρέπει να περιλαμβάνονται επαρκείς πληροφορίες ώστε οι αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να μπορούν να ποσοτικοποιήσουν και να κατανοήσουν καλύτερα το εν λόγω φαινόμενο, μεταξύ άλλων με σκοπό την παροχή της αναγκαίας στήριξης στα πρόσωπα που αποτελούν στόχο τους. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές ρυθμίσεις τους σχετικά με τις δικαστικές στατιστικές<sup>(25)</sup>, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναθέσουν σε μία ή περισσότερες αρχές τη συλλογή και συγκέντρωση δεδομένων σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού οι οποίες κινούνται στα εθνικά δικαστήρια. Οι εν λόγω αρχές μπορούν να συλλέγουν τα δεδομένα

<sup>(25)</sup> Βλέπε τις κατευθυντήριες γραμμές για τις δικαστικές στατιστικές της ευρωπαϊκής επιτροπής για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης (CEPEJ) κατά τη 12η σύνοδο της ολομέλειάς της (Στρασβούργο, 10-11 Δεκεμβρίου 2008) — CEPEJ-GT-EVAL (coe.int).

από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συλλογή δεδομένων, οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συλλογή δεδομένων μπορούν να συστήσουν σημεία επαφής, ώστε οι δικαστικές αρχές, οι επαγγελματικές οργανώσεις, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι δημοσιογράφοι και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να μπορούν να ανταλλάσσουν δεδομένα σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναθέσουν σε μία από αυτές τις αρχές τον συντονισμό των πληροφοριών και την ετήσια υποβολή στην Επιτροπή, αρχής γενομένης από το τέλος του 2023, των συγκεντρωτικών δεδομένων που συλλέγονται σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν τη λογοδοσία για τα συλλεγόμενα δεδομένα. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η διαδικασία συλλογής δεδομένων τηρεί επαγγελματικά πρότυπα και ότι οι αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η συλλογή δεδομένων και η κατάρτιση στατιστικών απολαύουν επαρκούς αυτονομίας. Θα πρέπει να τηρούνται οι απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων.

- (45) Κατά την ανάθεση της συλλογής δεδομένων και της υποβολής εκθέσεων σε αρχές, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας συνεργειών με σχετικά μέσα στον τομέα του κράτους δικαίου και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εφόσον έχουν συσταθεί, μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο: το ίδιο ισχύει και για άλλες οντότητες, όπως γραφεία διαμεσολαβητών, φορείς ισοτιμίας ή αρμόδιες αρχές, όπως εκείνες που ορίζονται βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <sup>(26)</sup>. Τα εθνικά σημεία επαφής που παρέχουν επισκόπηση των πόρων στήριξης και οι οντότητες ή οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συλλογή και την υποβολή δεδομένων θα μπορούσαν να βρίσκονται στον ίδιο οργανισμό, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων και των κριτηρίων που περιγράφονται στην παρούσα σύσταση.
- (46) Οι αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να δημοσιεύουν πληροφορίες σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, σε προσβάσιμη μορφή, στους ιστοτόπους τους και, κατά περίπτωση, μέσω άλλων κατάλληλων εργαλείων. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι γίνονται πλήρως σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ατόμων που εμπλέκονται σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (47) Για να οριοθετηθεί η διάρκεια των διαδικασιών που αφορούν προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες, θα πρέπει να συλλέγονται, όποτε είναι δυνατόν, ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τα γεγονότα, τις πράξεις ή τις ενέργειες με τις οποίες ξεκίνησαν και περατώθηκαν οι εν λόγω διαδικασίες και τις ημερομηνίες κατά τις οποίες έλαβαν χώρα. Τα συλλεγόμενα δεδομένα θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το ιστορικό μιας υπόθεσης, για παράδειγμα, σε περίπτωση επαναλαμβανόμενης προηγούμενης δικαστικής διαδικασίας κατά του ίδιου εναγομένου ή από τον ίδιο ενάγοντα.
- (48) Εφόσον απαιτείται, η ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP που συστάθηκε από την Επιτροπή <sup>(27)</sup> θα μπορούσε να στηρίξει την ανάπτυξη συγκρίσιμων κριτηρίων σε όλα τα κράτη μέλη, τα οποία μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν από τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συλλογή και την αναφορά δεδομένων σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (49) Η ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP υποστηρίζει την ανταλλαγή και τη διάδοση πρακτικών και γνώσεων μεταξύ των επαγγελματιών σε θέματα σχετικά με τις SLAPP. Θα μπορούσε να παρέχει, μεταξύ άλλων, τεχνική βοήθεια στις αρχές για τη δημιουργία σημείων επαφής, την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού και την οργάνωση νομικής συνδρομής.
- (50) Το πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» (CERV), που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <sup>(28)</sup>, αποσκοπεί στην προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και των αξιών που κατοχυρώνονται στις Συνθήκες και στον Χάρτη. Προκειμένου να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω δημοκρατικές κοινωνίες που βασίζονται στο κράτος δικαίου, το πρόγραμμα CERV προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων που συνδέονται με την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον Χάρτη, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της έκφρασης. Το πρόγραμμα «Δικαιοσύνη», που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/692 <sup>(29)</sup>, προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων που συνδέονται με την κατάρτιση των δικαστικών, με στόχο τη διαμόρφωση κοινού νομικού και δικαστικού πολιτισμού βασισμένου στο κράτος δικαίου, καθώς και τη στήριξη και την προώθηση της συνεπούς και αποτελεσματικής εφαρμογής των συναφών νομικών μέσων της Ένωσης στο πλαίσιο του προγράμματος,

<sup>(26)</sup> Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (ΕΕ L 305 της 26.11.2019, σ. 17).

<sup>(27)</sup> Μητρώο ομάδων εμπειρογνομόνων της Επιτροπής και άλλων παρεμφερών οργάνων (europa.eu).

<sup>(28)</sup> Κανονισμός (ΕΕ) 2021/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση του Προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου (ΕΕ L 156 της 5.5.2021, σ. 1).

<sup>(29)</sup> Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/692 έχει στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης και στην ενίσχυση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.



ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ:

### ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

1. Η παρούσα σύσταση παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη προκειμένου να λάβουν αποτελεσματικά, κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για την αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και για την προστασία ιδίως δημοσιογράφων και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τέτοιες διαδικασίες, σε πλαίσιο πλήρους σεβασμού των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

### ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

2. Κατά γενικό κανόνα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι τα ισχύοντα νομικά τους πλαίσια προβλέπουν τις αναγκαίες διασφαλίσεις για την αντιμετώπιση των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, με πλήρη σεβασμό των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης.
3. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι υπάρχουν δικονομικές εγγυήσεις για την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει επίσης να έχουν ως στόχο την παροχή άλλων μέσων έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και συγκεκριμένα την επιδίκαση των εξόδων, υπό την έννοια ότι ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να διαταχθεί να καταβάλει όλα τα έξοδα της διαδικασίας, την αποζημίωση για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία ως αποτέλεσμα καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, και τη δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων στον διάδικο που κίνησε καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
4. Όσον αφορά τις εγχώριες υποθέσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στη συμπερίληψη στην εθνική τους νομοθεσία παρόμοιων εγγυήσεων με εκείνες που περιλαμβάνονται σε νομικές πράξεις της Ένωσης, οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων και καταχρηστικών υποθέσεων προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε αστικές υποθέσεις με διασυνორιακές επιπτώσεις.
5. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι οικείοι κανόνες που εφαρμόζονται στη δυσφήμιση δεν έχουν αδικαιολόγητο αντίκτυπο στην ελευθερία της έκφρασης, στην ύπαρξη ενός ανοικτού, ελεύθερου και πλουραλιστικού περιβάλλοντος μέσω μαζικής ενημέρωσης, καθώς και στη συμμετοχή του κοινού.
6. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι οικείοι κανόνες που εφαρμόζονται στη δυσφήμιση είναι επαρκώς σαφείς, συμπεριλαμβανομένων των εννοιών τους, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος κατάχρησής τους.
7. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διασφαλίσουν ότι οι κυρώσεις κατά της δυσφήμισης δεν είναι υπερβολικές και δυσανάλογες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν ιδιαίτερως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης <sup>(30)</sup> που αφορούν το νομικό πλαίσιο για τη δυσφήμιση, και ειδικότερα το ποινικό δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να αφαιρέσουν τις ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση από τη νομοθεσία τους. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να προκρίνουν τη χρήση του διοικητικού ή αστικού δικαίου για τον χειρισμό υποθέσεων δυσφήμισης <sup>(31)</sup>, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές έχουν λιγότερο τιμωρητικό αποτέλεσμα από τις διατάξεις του ποινικού δικαίου.

<sup>(30)</sup> Βλέπε, μεταξύ άλλων, το ψήφισμα 1577 της ΡΑΧΕ για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, τη σύσταση 1814 της ΡΑΧΕ για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης (2007) <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, τη μελέτη της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ελευθερία έκφρασης και τη δυσφήμιση. Μελέτη της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2012) <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-1/16804915c5> και, πιο πρόσφατα, μελέτη του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (2016) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>.

<sup>(31)</sup> Πέραν του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλέπε προηγούμενη υποσημείωση), υπάρχει αυξανόμενη διεθνής απαίτηση για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης. Βλέπε Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Γενική παρατήρηση αριθ. 34, Άρθρο 19: Ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, της 12ης Σεπτεμβρίου 2011, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> και Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Γραφείο του Εκπροσώπου για την Ελευθερία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ειδική έκθεση σχετικά με τη νομική παρενόχληση και την κατάχρηση του δικαστικού συστήματος κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης, 23 Νοεμβρίου 2021, [https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075\\_0.pdf](https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf).

8. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν στη νομοθεσία τους κατάλληλη σύνδεση μεταξύ του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης για τον συμβιβασμό των δύο αυτών δικαιωμάτων, όπως απαιτεί το άρθρο 85 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.
9. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίσουν ότι οι δεοντολογικοί κανόνες που διέπουν τη συμπεριφορά των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και οι πειθαρχικές κυρώσεις για παραβίαση των εν λόγω κανόνων εξετάζουν και περιλαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την αποθάρρυνση των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους αυτορρυθμιζόμενους φορείς και τις ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου να ευθυγραμμίσουν τα δεοντολογικά τους πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων των κωδικών δεοντολογίας τους, με την παρούσα σύσταση. Συνιστάται επίσης η κατάλληλη ευαισθητοποίηση και κατάρτιση.

#### ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

10. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίξουν τις ευκαιρίες κατάρτισης σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού για επαγγελματίες του νομικού κλάδου, όπως δικαστικούς λειτουργούς και υπαλλήλους σε όλα τα επίπεδα δικαστηρίων, ειδικευμένους δικηγόρους, καθώς και για πρόσωπα που μπορεί να αποτελέσουν στόχο των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να επικεντρώνεται στην ανάπτυξη εμπειρογνώσιας για τον εντοπισμό τέτοιων διαδικασιών και την κατάλληλη αντίδραση.
11. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τις ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου και τους παρόχους νομικής κατάρτισης να προσφέρουν κατάρτιση σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τους παρόχους κατάρτισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών, να παρέχουν τέτοιου είδους κατάρτιση. Οι ασκούντες νομικά επαγγέλματα και οι επαγγελματικές ενώσεις τους θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη, την οργάνωση, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση της κατάρτισης.
12. Η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει τις σχετικές πτυχές του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Θα πρέπει να περιλαμβάνει πρακτικές οδηγίες όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, της εθνικής νομολογίας, της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όσον αφορά τη διαπίστωση του ότι οι περιορισμοί στην άσκηση της ελευθερίας έκφρασης πληρούν τις απαιτήσεις που προβλέπονται, αντίστοιχα, στο άρθρο 52 του Χάρτη και στο άρθρο 10 παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και όσον αφορά τη σύνδεση της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα.
13. Η κατάρτιση θα πρέπει επίσης να καλύπτει τις δικονομικές εγγυήσεις έναντι προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, εφόσον είναι διαθέσιμες, καθώς και τη δικαιοδοσία και το σχετικό εφαρμοστέο δίκαιο επί θεμελιωδών δικαιωμάτων, ποινικών, διοικητικών, αστικών και εμπορικών υποθέσεων.
14. Οι δραστηριότητες κατάρτισης θα πρέπει επίσης να ανταποκρίνονται στην υποχρέωση των κρατών μελών, δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679, να συμβιβάζουν διά νόμου την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης. Θα πρέπει να καλύπτουν τους κανόνες που θεσπίζουν τα κράτη μέλη για τον σκοπό αυτόν και τις ειδικές εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 που εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων η οποία πραγματοποιείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης<sup>(32)</sup>. Θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη τα στοιχεία που αναφέρονται στο παράρτημα της παρούσας σύστασης.
15. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης της εν λόγω κατάρτισης στην κατάρτιση σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης και τη νομική δεοντολογία.
16. Η κατάρτιση δημοσιογράφων, άλλων επαγγελματιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναμένεται να ενισχύσει την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει να επικεντρώνεται στην αναγνώριση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, στον τρόπο διαχείρισης των προσώπων που αποτελούν στόχο των εν λόγω δικαστικών διαδικασιών και στην ενημέρωσή τους σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την προστασία τους από τέτοιες διαδικασίες. Η κατάρτιση των δημοσιογράφων θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τα δεοντολογικά πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται από τα εθνικά συμβούλια Τύπου ή μέσων μαζικής ενημέρωσης.

<sup>(32)</sup> Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεταφορά του άρθρου 85 του ΓΚΠΔ στο εθνικό δίκαιο, βλέπε το έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής, σ. 26.

17. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να συμπεριλάβουν στα προγράμματα σπουδών τους, ιδίως στην περίπτωση των πτυχίων νομικής και δημοσιογραφίας, γνώσεις σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
18. Η κατάρτιση θα μπορούσε να περιλαμβάνει μαρτυρίες από πρόσωπα που έχουν αποτελέσει στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Επιπλέον, η κατάρτιση θα μπορούσε, αξιοποιώντας με βέλτιστο τρόπο τις γνώσεις που έχουν αναπτυχθεί εντός του πλαισίου της ομάδας εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP, να ενισχύσει την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των κρατών μελών.

### ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

19. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να στηρίξουν πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο την ευαισθητοποίηση και τη διοργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί σε πιθανούς στόχους τέτοιων διαδικασιών.
20. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να αποσκοπούν στην επεξήγηση του ζητήματος των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού με απλό και προσβάσιμο τρόπο, ώστε οι εν λόγω διαδικασίες να αναγνωρίζονται εύκολα.
21. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δομές υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης αναφοράς στα εθνικά σημεία επαφής που συγκεντρώνουν και ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους. Οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης θα πρέπει επίσης να παρέχουν σαφή επισκόπηση των νομικών γραμμών άμυνας που είναι διαθέσιμες βάσει των εθνικών πλαισίων σε περίπτωση προδήλως αβάσιμης ή καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, καθώς και του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά.
22. Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση της αρνητικής στάσης, των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων θα μπορούσαν επίσης να καλύπτουν τις προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
23. Η προώθηση της καλύτερης κατανόησης της φύσης και της έκτασης των επιπτώσεων των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα πρέπει να περιλαμβάνεται σε δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, οι οποίες απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, επαγγελματίες του νομικού κλάδου, μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, πανεπιστημιακούς, ομάδες προβληματισμού, επαγγελματίες του τομέα της επικοινωνίας, δημόσιους υπαλλήλους, πολιτικούς, δημόσιες αρχές και ιδιωτικές εταιρείες.

### ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

24. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι στόχοι προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού έχουν πρόσβαση σε ατομική και ανεξάρτητη στήριξη. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίσουν και να υποστηρίζουν τους οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη για τους εν λόγω στόχους. Στους εν λόγω οργανισμούς μπορούν να περιλαμβάνονται ενώσεις επαγγελματιών του νομικού κλάδου, συμβούλια μέσων μαζικής ενημέρωσης και τύπου, κεντρικές ενώσεις υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώσεις σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, δικηγορικές εταιρείες που υπερασπίζονται δωρεάν πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, νομικές κλινικές πανεπιστημίων και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις.
25. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να συστήσει σημείο επαφής που θα συγκεντρώνει και θα ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με όλους τους οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
26. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να κάνουν χρήση της εθνικής και ενωσιακής χρηματοδότησης για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης και την προώθηση της χρηματοδότησης που διατίθεται σε επίπεδο Ένωσης προς οργανισμούς που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, ιδίως για να διασφαλιστεί ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους ώστε να αντιδρούν ταχέως έναντι τέτοιων διαδικασιών.

27. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι στους εναγομένους προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού παρέχεται νομική συνδρομή με οικονομικά προσιτό και εύκολα προσβάσιμο τρόπο.
28. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ οργανισμών που παρέχουν καθοδήγηση και στήριξη σε πρόσωπα που αποτελούν στόχο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

#### ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

29. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές ρυθμίσεις τους σχετικά με τις δικαστικές στατιστικές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναθέσουν σε μία ή περισσότερες αρχές την ευθύνη της συλλογής και συγκέντρωσης, σε πλαίσιο πλήρους τήρησης των απαιτήσεων προστασίας των δεδομένων, δεδομένων σχετικά με προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι οποίες κινούνται στην έννομη τάξη τους. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι μία αρχή είναι υπεύθυνη για τον συντονισμό των πληροφοριών και την ετήσια υποβολή στην Επιτροπή, αρχής γενομένης από το τέλος του 2023, των συγκεντρωτικών δεδομένων που συλλέγονται σε εθνικό επίπεδο, σε πλαίσιο πλήρους τήρησης των απαιτήσεων προστασίας των δεδομένων. Η Επιτροπή θα δημοσιεύει ετήσια περίληψη των συνεισφορών που λαμβάνονται.
30. Όπου κρίνεται αναγκαίο, η ομάδα εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση των SLAPP θα μπορούσε να στηρίξει την ανάπτυξη και τη βέλτιστη χρήση προτύπων και υποδειγμάτων για τη συλλογή δεδομένων.
31. Τα δεδομένα που προβλέπονται στο σημείο 29 θα πρέπει να περιλαμβάνουν:
- α) τον αριθμό των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι οποίες κινήθηκαν το σχετικό έτος·
  - β) τον αριθμό των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που απορρίφθηκαν σε πρώιμο στάδιο, τόσο για λόγους ουσίας όσο και για δικονομικούς λόγους, το σχετικό έτος, αρχής γενομένης από το 2022·
  - γ) τον αριθμό των δικαστικών διαδικασιών, ταξινομημένων ανά είδος εναγομένου (π.χ. δημοσιογράφος, υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδησεογραφικό πρακτορείο)·
  - δ) τον αριθμό των δικαστικών διαδικασιών, ταξινομημένων ανά είδος ενάγοντος (π.χ. πολιτικός, ιδιώτης, εταιρεία, αν ο ενάγων είναι αλλοδαπή οντότητα)·
  - ε) αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πράξεις συμμετοχής του κοινού για τις οποίες κινήθηκαν δικαστικές διαδικασίες·
  - στ) αριθμητικά στοιχεία σχετικά με το εκτιμώμενο ποσό αρχικής αποζημίωσης που ζήτησαν οι ενάγοντες·
  - ζ) περιγραφή των διαφόρων νομικών βάσεων που χρησιμοποίησαν οι ενάγοντες και συναφή αριθμητικά στοιχεία·
  - η) στοιχεία σχετικά με τη διάρκεια των διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων όλων των βαθμών δικαιοδοσίας·
  - θ) αριθμητικά στοιχεία σχετικά με διασυνοριακά στοιχεία· και
  - ι) εφόσον υπάρχουν, άλλα στοιχεία, μεταξύ άλλων, σχετικά με τα δικαστικά έξοδα των διαδικασιών και, κατά περίπτωση, συναφή αριθμητικά στοιχεία για το ιστορικό των υποθέσεων.
32. Η αρχή που διασφαλίζει τον συντονισμό, η οποία προβλέπεται στο σημείο 29, θα πρέπει να δημοσιεύει τα δεδομένα, σε προσβάσιμη μορφή στον ιστότοπό της και, κατά περίπτωση, μέσω άλλων κατάλληλων εργαλείων, λαμβάνοντας παράλληλα τις αναγκαίες ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων όσων εμπλέκονται σε προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

#### ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

33. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν πλήρως τη χρηματοδοτική στήριξη που διατίθεται σε επίπεδο Ένωσης για την εφαρμογή των ειδικών διατάξεων της παρούσας σύστασης και να προωθήσουν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που τίθενται στη διάθεση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στο πλαίσιο του προγράμματος CERV και του προγράμματος «Δικαιοσύνη».

34. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν στην Επιτροπή, έως το τέλος του 2023 και στη συνέχεια κατόπιν αιτήματος, σύμφωνα με τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας σύστασης, η οποία θα περιέχει συγκεντρωτικά δεδομένα ενοποιημένα σε επίπεδο κρατών μελών. Η Επιτροπή θα διεξάγει, κατά περίπτωση, συζητήσεις με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, στα σχετικά φόρουμ, σχετικά με τα μέτρα και τις δράσεις που αναλαμβάνονται για την εφαρμογή της σύστασης.
35. Το αργότερο 5 έτη μετά την ημερομηνία έκδοσης, η Επιτροπή θα αξιολογήσει τον αντίκτυπο της παρούσας σύστασης στην εξέλιξη των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτή τη βάση, η Επιτροπή θα καθορίσει αν απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για τη διασφάλιση της επαρκούς προστασίας των προσώπων που αποτελούν στόχο των εν λόγω διαδικασιών, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα των εκθέσεων της Επιτροπής για το κράτος δικαίου και άλλες σχετικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων εξωτερικών δεδομένων.

Βρυξέλλες, 27 Απριλίου 2022.

Για την Επιτροπή  
Didier REYNDEERS  
Μέλος της Επιτροπής

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στοιχεία που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην κατάρτιση σχετικά με τις αξιώσεις προστασίας δεδομένων στο πλαίσιο προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (κοινώς γνωστές ως «SLAPP»):

- Η νομοθεσία που θεσπίζουν τα κράτη μέλη για να συμβιβάσουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, η οποία προβλέπει εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 85 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ για την επεξεργασία που διενεργείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, εφόσον είναι αναγκαίες για τον συμβιβασμό των δύο αυτών δικαιωμάτων.
  - Ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων βάσει του ΓΚΠΔ, το άρθρο 12 παράγραφος 5 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι αιτήματα που είναι προδήλως αβάσιμα ή υπερβολικά μπορούν να απορρίπτονται (ή να χρεώνονται με εύλογο τέλος).
  - Το δικαίωμα διόρθωσης που προβλέπεται στο άρθρο 16 του ΓΚΠΔ αφορά μόνο περιπτώσεις στις οποίες τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι ανακριβή. Επιπλέον, το δικαίωμα συμπλήρωσης ελλιπών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι αυτόματο και εξαρτάται από τον σκοπό της επεξεργασίας.
  - Για την άσκηση του δικαιώματος στη λήθη, ο ΓΚΠΔ προβλέπει ότι το δικαίωμα αυτό δεν εφαρμόζεται στον βαθμό που η επεξεργασία είναι απαραίτητη για το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και το δικαίωμα στην ενημέρωση [άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ].
  - Ως εμπόδιο στην άγρα αρμόδιου δικαστηρίου, το άρθρο 79 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι η διαδικασία κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία —π.χ. του δημοσιογράφου, του υπερασπιστή των δικαιωμάτων, του φορέα της κοινωνίας των πολιτών, της εταιρείας μέσω μαζικής ενημέρωσης κ.λπ.— μπορεί να κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχουν εγκατάσταση ή, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι δημόσια αρχή κράτους μέλους που ασκεί τις δημόσιες εξουσίες της, όπου το υποκείμενο των δεδομένων έχει τη συνήθη διαμονή του. Η διάταξη αυτή δεν αφήνει περιθώριο για αγωγές με τις οποίες προβάλλεται παραβίαση των κανόνων προστασίας των δεδομένων ενώπιον άλλων δικαστηρίων, χωρίς καμία σχέση με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την εγκατάσταση του δημοσιογράφου ή των μέσω μαζικής ενημέρωσης, ή τη συνήθη διαμονή του ενάγοντος, συμπεριλαμβανομένων των αγωγών αποζημίωσης.
-

# ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

## ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 28/2022 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 4ης Απριλίου 2022

**σχετικά με εσωτερικούς κανόνες που αφορούν περιορισμούς ορισμένων δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που πραγματοποιεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής**

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 16,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ <sup>(1)</sup> (στο εξής: κανονισμός), και ιδίως το άρθρο 25,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624 <sup>(2)</sup> (στο εξής: κανονισμός για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή), και ιδίως το άρθρο 86 παράγραφος 2,

Έπειτα από διαβούλευση με τον Ευρωπαίο Επόπτη Προστασίας Δεδομένων στις 16 Νοεμβρίου 2021,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (στο εξής: Οργανισμός) είναι εξουσιοδοτημένος να διεξάγει διοικητικές έρευνες, προκαταρκτικές πειθαρχικές διαδικασίες, πειθαρχικές διαδικασίες και διαδικασίες αναστολής, σύμφωνα με τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το καθεστώς που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) αριθ. 259/68 του Συμβουλίου <sup>(3)</sup> (στο εξής: κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης), και με την απόφαση αριθ. 26/2018 του διοικητικού συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2018, περί έγκρισης εκτελεστικών διατάξεων για τη διεξαγωγή διοικητικών ερευνών και πειθαρχικών διαδικασιών. Εφόσον απαιτείται, κοινοποιεί επίσης τα περιστατικά στην OLAF.
- (2) Τα μέλη του προσωπικού του Οργανισμού έχουν την υποχρέωση να αναφέρουν πιθανές παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της απάτης και της δωροδοκίας, που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Τα μέλη του προσωπικού είναι επίσης υποχρεωμένα να αναφέρουν κάθε συμπεριφορά που αφορά την άσκηση των επαγγελματικών καθηκόντων, η οποία μπορεί να συνιστά σοβαρή παράβαση των υποχρεώσεων των υπαλλήλων της Ένωσης. Το εν λόγω ζήτημα ρυθμίζεται με την απόφαση αριθ. 17/2019 του διοικητικού συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2019, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές του Frontex για την καταγγελία δυσλειτουργιών.
- (3) Ο Οργανισμός έχει θεσπίσει πολιτική για την πρόληψη και την αποτελεσματική αντιμετώπιση πραγματικών ή δυνητικών περιπτώσεων ψυχολογικής ή σεξουαλικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας, όπως προκύπτει από την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου αριθ. 16/2019, της 18ης Ιουλίου 2019, περί έγκρισης εκτελεστικών διατάξεων για την εφαρμογή μέτρων σύμφωνα με τους κανονισμούς υπηρεσιακής κατάστασης. Η απόφαση θεσπίζει άτυπη διαδικασία βάσει της οποίας το φερόμενο θύμα παρενόχλησης μπορεί να επικοινωνήσει με τους «εμπιστευτικούς» συμβούλους του Οργανισμού.
- (4) Ο Οργανισμός μπορεί επίσης να διεξάγει έρευνες σχετικά με ενδεχόμενες παραβιάσεις των κανόνων ασφαλείας για τις διαβαθμισμένες πληροφορίες της ΕΕ (ΔΠΕΕ), δυνάμει των κανόνων ασφαλείας για την προστασία των διαβαθμισμένων πληροφοριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

<sup>(1)</sup> ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 39.

<sup>(2)</sup> ΕΕ L 295 της 14.11.2019, σ. 1.

<sup>(3)</sup> Κανονισμός (ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) αριθ. 259/68 του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 1968, περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και περί θεσπίσεως ειδικών μέτρων προσωρινώς εφαρμοστέων στους υπαλλήλους της Επιτροπής (ΕΕ L 56 της 4.3.1968, σ. 1).

- (5) Ο Οργανισμός υπόκειται τόσο σε εσωτερικούς όσο και σε εξωτερικούς ελέγχους όσον αφορά τις δραστηριότητές του, μεταξύ άλλων αυτών που διενεργούνται από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο. Οι εσωτερικοί έλεγχοι διενεργούνται από το κλιμάκιο εσωτερικού ελέγχου του Οργανισμού όπως ορίστηκε με την απόφαση αριθ. 43/2020 του Διοικητικού συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2020, για την εφαρμογή της τροποποιημένης οργανωτικής διάρθρωσης του Οργανισμού και τη σχετική απόφαση του εκτελεστικού διευθυντή σύμφωνα με το άρθρο 80 της απόφασης αριθ. 19/2019 του Διοικητικού Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2019, για την εφαρμογή του δημοσιονομικού κανονισμού του Frontex.
- (6) Ο Οργανισμός επεξεργάζεται εξωτερικές καταγγελίες, ιδίως όσες λαμβάνονται στο πλαίσιο του μηχανισμού καταγγελιών που έχει συσταθεί σύμφωνα με το άρθρο 111 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για την παρακολούθηση και τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις δραστηριότητες του Οργανισμού.
- (7) Οι συμμετέχοντες στις δραστηριότητες του Frontex υποχρεούνται να αναφέρουν σοβαρά περιστατικά σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 3 στοιχείο η) του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και την απόφαση, της 19ης Απριλίου 2021, του εκτελεστικού διευθυντή σχετικά με την «Τυποποιημένη διαδικασία λειτουργίας (SOP) — Αναφορά σοβαρών περιστατικών» (\*). Ο Οργανισμός έχει επίσης θεσπίσει εποπτικό μηχανισμό για την παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής περί χρήσης βίας από το μόνιμο και λοιπό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί υποβολής εκθέσεων και συγκεκριμένων μέτρων, π.χ. πειθαρχικού χαρακτήρα, σχετικά με τη χρήση βίας κατά τις αποστολές. Το εν λόγω ζήτημα ρυθμίζεται από την απόφαση αριθ. 7/2021 του διοικητικού συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2021, για τη θέσπιση εποπτικού μηχανισμού για την παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων σχετικά με τη χρήση βίας από το μόνιμο και λοιπό προσωπικό του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής στο μόνιμο σώμα. Ο Οργανισμός παρακολουθεί επίσης τη χρήση βίας από το προσωπικό που αποσπάται από τα κράτη μέλη στον Οργανισμό για μεγάλα χρονικά διαστήματα, το προσωπικό που παρέχεται από τα κράτη μέλη για βραχυπρόθεσμες αποστολές και το προσωπικό που αποτελεί μέρος της εφεδρείας ταχείας αντίδρασης για συνοριακές αποστολές ταχείας επέμβασης κατά την εφαρμογή των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Frontex σύμφωνα με τη σχετική απόφαση του εκτελεστικού διευθυντή.
- (8) Στο πλαίσιο των εν λόγω διοικητικών ερευνών, ελέγχων, εξετάσεων καταγγελιών και λοιπών ερευνών, αναφορών σοβαρών περιστατικών και δραστηριοτήτων παρακολούθησης, ο Οργανισμός συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών (\*), άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης.
- (9) Ο Οργανισμός μπορεί να συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς, είτε κατόπιν αιτήματός τους είτε με δική του πρωτοβουλία.
- (10) Ο Οργανισμός συμμετέχει σε υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε εθνικά δικαστήρια σε περιπτώσεις κατά τις οποίες είτε παραπέμπει ένα ζήτημα στο Δικαστήριο είτε υπερασπίζεται μια απόφαση που έχει λάβει και η οποία έχει προσβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου, ή παρεμβαίνει σε υποθέσεις σχετικές με τα καθήκοντά του. Στο πλαίσιο αυτό, ο Οργανισμός ενδέχεται να χρειαστεί να διαφυλάξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται σε έγγραφα τα οποία έλαβαν οι διάδικοι ή οι παρεμβαίνοντες.
- (11) Για την εκπλήρωση των καθηκόντων του, ο Οργανισμός συλλέγει και επεξεργάζεται πληροφορίες και ορισμένες κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως στοιχεία ταυτότητας φυσικών προσώπων, στοιχεία επικοινωνίας, επαγγελματικές θέσεις και αρμοδιότητες, πληροφορίες σχετικά με την ιδιωτική και επαγγελματική συμπεριφορά και τις επιδόσεις, καθώς και χρηματοοικονομικά δεδομένα. Ως εκ τούτου, ο Οργανισμός ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων.
- (12) Σύμφωνα με τον κανονισμό, ο Οργανισμός είναι συνεπώς υποχρεωμένος να παρέχει πληροφορίες στα υποκείμενα των δεδομένων σχετικά με τις εν λόγω δραστηριότητες επεξεργασίας και να σέβεται τα δικαιώματά τους ως υποκείμενα των δεδομένων.
- (13) Ενδέχεται να ζητηθεί από τον Οργανισμό να διασφαλίσει τη συμβατότητα των εν λόγω δικαιωμάτων με τους στόχους διοικητικών ερευνών, ελέγχων, λοιπών ερευνών, αναφορών σοβαρών περιστατικών και της παρακολούθησης της εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής σχετικά με τη χρήση βίας, καθώς και των δικαστικών διαδικασιών. Μπορεί επίσης να απαιτηθεί να εξισορροπήσει τα δικαιώματα υποκειμένου των δεδομένων με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες άλλων υποκειμένων των δεδομένων. Προς τον σκοπό αυτόν, το άρθρο 25 του κανονισμού και το άρθρο 86 παράγραφος 2 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής παρέχουν στον Οργανισμό τη δυνατότητα περιορισμού, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, της εφαρμογής των άρθρων 14 έως 22 και των άρθρων 35 και 36 του κανονισμού, καθώς και του άρθρου 4, εφόσον οι διατάξεις του αντιστοιχούν στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 14 έως 20. Εφόσον δεν προβλέπονται περιορισμοί σε νομική πράξη που έχει εκδοθεί βάσει των Συνθηκών, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν εσωτερικοί κανόνες βάσει των οποίων ο Οργανισμός έχει το δικαίωμα να περιορίζει τα εν λόγω δικαιώματα.

(\* ) Απόφαση του εκτελεστικού διευθυντή αριθ. R-ED-2021-51 της 19.4.2021 σχετικά με την «Τυποποιημένη διαδικασία λειτουργίας (SOP) — Αναφορά σοβαρών περιστατικών».

(\* ) Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, ο όρος «κράτη μέλη» περιλαμβάνει επίσης τα κράτη που συμμετέχουν στη σχετική εξέλιξη του εκτελεστικού Συνέγγεν κατά την έννοια της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Πρωτοκόλλου της (αριθ. 19) για το εκτελεστικό του Σένγκεν το οποίο έχει ενσωματωθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.



- (14) Ο Οργανισμός μπορεί, επί παραδείγματι, να χρειάζεται να περιορίσει τις πληροφορίες που παρέχει σε ένα υποκείμενο δεδομένων σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του κατά το στάδιο της προκαταρκτικής αξιολόγησης μιας διοικητικής έρευνας ή κατά τη διάρκεια της ίδιας της έρευνας, πριν από την ενδεχόμενη απόρριψη μιας υπόθεσης ή στο στάδιο της προκαταρκτικής πειθαρχικής διαδικασίας ή όταν το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί ενδεχομένως να υπαχθεί σε συγκεκριμένα μέτρα, όπως μέτρα πειθαρχικού χαρακτήρα, σχετικά με τη χρήση βίας κατά τις αποστολές. Υπό ορισμένες περιστάσεις, η παροχή τέτοιων πληροφοριών ενδέχεται να επηρεάσει σοβαρά την ικανότητα του Οργανισμού να διεξάγει την έρευνα ή την παρακολούθηση της χρήσης βίας με αποτελεσματικό τρόπο, οσάκις, π.χ., υπάρχει κίνδυνος το εμπλεκόμενο πρόσωπο να καταστρέψει αποδεικτικά στοιχεία ή να επηρεάσει πιθανούς μάρτυρες πριν από την εξέτασή τους.
- (15) Ο Οργανισμός μπορεί, επίσης, να χρειαστεί να προασπίσει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των μαρτύρων, καθώς και άλλων εμπλεκόμενων προσώπων. Ομοίως, ο Οργανισμός ενδέχεται να χρειαστεί να περιορίσει τις πληροφορίες που παρέχει σε ένα υποκείμενο των δεδομένων σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, όταν η παροχή αυτών των πληροφοριών ενδέχεται να επηρεάσει σοβαρά τα βήματα αξιολόγησης και επικύρωσης της διαδικασίας αναφοράς σοβαρών περιστατικών σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 3 στοιχείο η) του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.
- (16) Ενδέχεται να κριθεί αναγκαία η προστασία της ανωνυμίας μάρτυρα ή καταγγέλλοντος που έχει ζητήσει να μην ταυτοποιηθεί. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο Οργανισμός μπορεί να αποφασίσει την περιορισμένη πρόσβαση στα στοιχεία ταυτότητας, στις καταθέσεις και σε άλλα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εν λόγω προσώπων, με σκοπό να προστατεύσει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους. Ειδικότερα, ο Οργανισμός ενδέχεται να χρειαστεί να προστατεύσει την ανωνυμία των μαρτύρων ή άλλων προσώπων που αναφέρουν περιστατικά που περιλαμβάνουν χρήση βίας σύμφωνα με τον εσωτερικό μηχανισμό για την παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής σχετικά με τη χρήση βίας. Ομοίως, στο πλαίσιο της αναφοράς σοβαρών περιστατικών σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 3 στοιχείο η) του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, ο Οργανισμός ενδέχεται να χρειαστεί να προστατεύσει την ανωνυμία των συμμετεχόντων σε μια δραστηριότητα του Frontex οι οποίοι ανέφεραν κάποιο τέτοιο περιστατικό.
- (17) Ενδέχεται να κριθεί αναγκαία η προστασία των απόρρητων πληροφοριών που αφορούν ένα μέλος του προσωπικού το οποίο έχει επικοινωνήσει με τους εμπιστευτικούς συμβούλους του Οργανισμού. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο Οργανισμός μπορεί να χρειαστεί να περιορίσει την πρόσβαση στα στοιχεία ταυτότητας, στις καταθέσεις και σε άλλα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του εικαζόμενου θύματος, του φερόμενου ως παρενοχλούντος και άλλων εμπλεκόμενων προσώπων, με σκοπό να προστατεύσει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των ενδιαφερομένων.
- (18) Ο Οργανισμός επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του μόνιμου και λοιπού προσωπικού του σχετικά με την ιατρική και ψυχολογική καταλληλότητά του, που αφορούν επίσης, εάν χρειάζεται, την άδεια οπλοφορίας και χρήσης όπλων σύμφωνα με το άρθρο 82 παράγραφος 7 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και την απόφαση αριθ. 3/2021 του διοικητικού συμβουλίου της 15ης Ιανουαρίου 2021 <sup>(6)</sup>. Λαμβάνοντας υπόψη την ευαίσθητη φύση των ιατρικών δεδομένων και με γνώμονα την προστασία του υποκειμένου των δεδομένων από την άμεση πρόσβαση σε αρχεία που θα μπορούσαν να είναι επιβλαβή για την υγεία και την ψυχική κατάσταση του, ο Οργανισμός παρέχει έμμεση πρόσβαση στις σχετικές ιατρικές πληροφορίες μέσω του ιατρικού συμβούλου του Οργανισμού ή ενός εξωτερικού ιατρικού παρόχου για τις σχετικές ιατρικές πληροφορίες και συμβουλές.
- (19) Ο Οργανισμός θα πρέπει να εφαρμόζει περιορισμούς μόνο υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγουν το ουσιαστικό περιεχόμενο των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ότι είναι απολύτως απαραίτητες και ότι αποτελούν αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Ο Οργανισμός θα πρέπει να αιτιολογεί αναλυτικά το σκεπτικό αυτών των περιορισμών.
- (20) Κατ' εφαρμογή της αρχής της λογοδοσίας, ο Οργανισμός θα πρέπει να τηρεί αρχείο των επιβληθέντων περιορισμών.
- (21) Κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που ανταλλάσσονται με άλλους οργανισμούς στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, ο Οργανισμός θα πρέπει να διαβουλευτεί με τους εν λόγω οργανισμούς σχετικά με τους πιθανούς σχετικούς λόγους για την επιβολή των περιορισμών, καθώς και για την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα των εν λόγω περιορισμών, εκτός εάν αυτό θέτει σε κίνδυνο τις δραστηριότητες του Οργανισμού.
- (22) Το άρθρο 25 παράγραφος 6 του κανονισμού υποχρεώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων να ενημερώνει τα υποκείμενα των δεδομένων σχετικά με τους ουσιαστικούς λόγους που αιτιολογούν τον περιορισμό αυτό, καθώς και σχετικά με το δικαίωμά τους να υποβάλουν καταγγελία στον ΕΕΠΔ.

<sup>(6)</sup> Απόφαση αριθ. 3/2021 του διοικητικού συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2021, για τη θέσπιση κανόνων για την παροχή άδειας οπλοφορίας και χρήσης όπλων στο μόνιμο και λοιπό προσωπικό από τον εκτελεστικό διευθυντή, συμπεριλαμβανομένης της υποχρεωτικής συνεργασίας με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, καθώς και για τη διασφάλιση ότι οι προϋποθέσεις για την έκδοση τέτοιων αδειών εξακολουθούν να πληρούνται από το μόνιμο και λοιπό προσωπικό.

- (23) Σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 8 του κανονισμού, ο Οργανισμός έχει το δικαίωμα να αναβάλλει, να παραλείπει ή να απορρίψει την παροχή ενημέρωσης στο υποκείμενο των δεδομένων σχετικά με τους λόγους επιβολής ενός περιορισμού, εφόσον αυτό στερεί, με οποιονδήποτε τρόπο, από τον περιορισμό την ισχύ του.. Ο Οργανισμός θα πρέπει να αξιολογεί κατά περίπτωση αν η κοινοποίηση του περιορισμού θα στερήσει από τον περιορισμό την ισχύ του.
- (24) Ο Οργανισμός θα πρέπει να αίρει τον περιορισμό μόλις οι συνθήκες που αιτιολογούν την επιβολή του παύσουν να υφίστανται, και να αξιολογεί σε τακτική βάση τις εν λόγω συνθήκες.
- (25) Για να διασφαλιστεί η μέγιστη προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων, και σύμφωνα με το άρθρο 44 παράγραφος 1 του κανονισμού, ζητείται εγκαίρως η γνώμη του υπευθύνου προστασίας δεδομένων (στο εξής: ΥΠΔ) του Οργανισμού σχετικά με τους επιβαλλόμενους περιορισμούς και την επαλήθευση της συμμόρφωσής τους με την παρούσα απόφαση.
- (26) Ο Οργανισμός έχει θεσπίσει χωριστούς κανόνες σχετικά με την επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 90 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, συμπεριλαμβανομένων ειδικών εσωτερικών κανόνων για τη διατήρηση επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κανόνων για περιορισμούς που εφαρμόζονται στα σχετικά δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων (\*),

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ:

#### Άρθρο 1

#### Περιεχόμενο, πεδίο εφαρμογής και ευθύνη

1. Με την παρούσα απόφαση θεσπίζονται κανόνες σχετικά με τους όρους υπό τους οποίους ο Οργανισμός δύναται να επιβάλλει περιορισμούς κατά την εφαρμογή των άρθρων 4, 14 έως 22, 35 και 36 του κανονισμού, βάσει του άρθρου 25 του κανονισμού και του άρθρου 86 παράγραφος 2 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.

Η παρούσα απόφαση ισχύει για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον Οργανισμό για σκοπούς διοικητικών καθηκόντων σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 1 στοιχείο η) του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.

2. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη των όρων που καθορίζονται στην παρούσα απόφαση, μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί για τα ακόλουθα δικαιώματα: δικαίωμα παροχής πληροφοριών στο υποκείμενο των δεδομένων, δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων, δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων για διόρθωση, διαγραφή και περιορισμό της επεξεργασίας των δεδομένων και δικαίωμα κοινοποίησης της παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο υποκείμενο των δεδομένων και απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

3. Οι σχετικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορά η παρούσα απόφαση περιλαμβάνουν αντικειμενικά/τεκμηριωμένα δεδομένα (π.χ. στοιχεία ταυτότητας, στοιχεία επικοινωνίας, επαγγελματικά στοιχεία, διοικητικά στοιχεία, δεδομένα που λαμβάνονται από συγκεκριμένες πηγές, ηλεκτρονικές επικοινωνίες και δεδομένα κίνησης) και υποκειμενικά/μη τεκμηριωμένα δεδομένα (π.χ. σκεπτικό, δεδομένα συμπεριφοράς, αξιολογήσεις, στοιχεία απόδοσης και συμπεριφοράς και δεδομένα που σχετίζονται ή υποβάλλονται σε σχέση με το αντικείμενο της επίμαχης διαδικασίας ή δραστηριότητας).

4. Ως υπεύθυνος επεξεργασίας, ο Οργανισμός εκπροσωπείται από τον εκτελεστικό διευθυντή. Ισχύουν οι κανόνες του Οργανισμού για την εφαρμογή του κανονισμού όσον αφορά την ευθύνη για την επεξεργασία δεδομένων (\*).

5. Τα υποκείμενα των δεδομένων ενημερώνονται για τους διορισμένους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων μέσω πληροφοριών ή αρχείων που δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο και/ή στο εσωτερικό δίκτυο του Οργανισμού.

#### Άρθρο 2

#### Περιορισμοί

1. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς στην εφαρμογή των άρθρων 14 έως 22, 35 και 36 του κανονισμού και του άρθρου 4, εφόσον οι διατάξεις του αντιστοιχούν στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 14 έως 22 στο πλαίσιο του σκοπού επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 της απόφασης:

(\*) Απόφαση αριθ. 69/2021 του διοικητικού συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 2021, για τη θέσπιση κανόνων για την επεξεργασία επιχειρησιακών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον Οργανισμό.

(\*\*) Απόφαση αριθ. 56/2021 του διοικητικού συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 2021, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725 που αφορούν τα καθήκοντα, τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, καθώς και κανόνων σχετικά με τους διορισμένους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων στον Frontex.

- α) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ), στ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν διεξάγει διοικητικές έρευνες, προκαταρκτικές πειθαρχικές διαδικασίες, πειθαρχικές διαδικασίες και διαδικασίες αναστολής βάσει του άρθρου 86 και του παραρτήματος ΙΧ του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως και της απόφασης αριθ. 26/2018 του διοικητικού συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με τη διεξαγωγή διοικητικών ερευνών και πειθαρχικών διαδικασιών, όταν κοινοποιεί υποθέσεις στην OLAF και, σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία γ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν ο ΥΠΔ ερευνά θέματα που σχετίζονται άμεσα με τα καθήκοντά του, ιδίως κατά τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με δραστηριότητες επεξεργασίας οι οποίες πραγματοποιούνται στον Οργανισμό σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 11 της απόφασης αριθ. 56/2021 του διοικητικού συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 2021<sup>(9)</sup>. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της απόφασης σε μέλη του προσωπικού, σε ενδιαφερόμενους ή σε τρίτους σε σχέση με οποιαδήποτε πληροφορία μπορεί να επηρεάσει σοβαρά μελλοντικές ή συνεχιζόμενες έρευνες, προκαταρκτικές πειθαρχικές διαδικασίες, πειθαρχικές διαδικασίες ή διαδικασίες αναστολής, όπως καταθέσεις μαρτύρων και άλλα έγγραφα·
- β) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχείο η) του κανονισμού, όταν διασφαλίζει ότι μέλη του προσωπικού του Οργανισμού μπορούν να καταγγέλλουν ζητήματα εμπιστευτικά εφόσον πιστεύουν ότι σημειώνονται σοβαρές παρατυπίες, όπως προβλέπεται στην απόφαση αριθ. 17/2019 του διοικητικού συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2019, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές του Frontex για την καταγγελία δυσλειτουργιών. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της απόφασης των υποκειμένων των δεδομένων που ενδέχεται να εμπλέκονται στις εικαζόμενες παραβάσεις σε σχέση με οποιαδήποτε πληροφορία που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ανωνυμία του προσώπου που καταγγέλλει σοβαρή παρατυπία·
- γ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχείο η) του κανονισμού, όταν διασφαλίζει ότι τα μέλη του προσωπικού του Οργανισμού μπορούν να υποβάλουν καταγγελίες σε εμπιστευτικούς συμβούλους, όπως ορίζεται στην απόφαση αριθ. 16/2019 του διοικητικού συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2019, σχετικά με την πολιτική του Frontex για την προστασία της αξιοπρέπειας του ατόμου και την πρόληψη της ψυχολογικής και σεξουαλικής παρενόχλησης. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει, όπου είναι απαραίτητο, περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα των φερόμενων ως παρενοχλούντων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της απόφασης, για την προστασία της ανωνυμίας του πιθανού θύματος παρενόχλησης και της ανωνυμίας των μαρτύρων·
- δ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία γ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν διεξάγει εσωτερικούς και εξωτερικούς ελέγχους σε σχέση με δραστηριότητες ή τις υπηρεσίες του Οργανισμού, ιδίως όταν οι εσωτερικοί έλεγχοι διενεργούνται από το κλιμάκιο εσωτερικού ελέγχου του Οργανισμού. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 των υποκειμένων των δεδομένων σε σχέση με πληροφορίες που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο το απόρρητο των πληροφοριών που προέκυψαν από τον έλεγχο ή να παρεμποδίσουν τη διεξαγωγή ενός τρέχοντος ελέγχου·
- ε) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία β), ε), ζ) και η) του κανονισμού, στο πλαίσιο ερευνών από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της παρούσας απόφασης των υποκειμένων των δεδομένων σε σχέση με πληροφορίες που απαιτούνται για τη διασφάλιση της ορθής διεξαγωγής και του απορρήτου των ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας·
- στ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία γ), ε), ζ) και η) του κανονισμού, όταν επεξεργάζεται καταγγελίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έλαβε ο Οργανισμός στο πλαίσιο του μηχανισμού καταγγελιών που έχει συσταθεί σύμφωνα με το άρθρο 111 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, για την παρακολούθηση και τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις δραστηριότητες του Οργανισμού και τη σχετική απόφαση που εκτελεστικού διευθυντή. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της παρούσας απόφασης σε μέλη του προσωπικού που συμμετέχουν σε δραστηριότητες του Οργανισμού<sup>(10)</sup>, τα οποία έχουν καταγγεληθεί, σε σχέση με οποιαδήποτε πληροφορία μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την εξέταση και την επεξεργασία της καταγγελίας·
- ζ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία γ), ε), ζ) και η) του κανονισμού, όταν επεξεργάζεται αναφορές περιστατικών σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 3 στοιχείο η) του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και την απόφαση, της 19ης Απριλίου 2021, του εκτελεστικού διευθυντή σχετικά με την «Τυποποιημένη διαδικασία λειτουργίας (SOP) — Αναφορά σοβαρών περιστατικών». Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της παρούσας απόφασης των υποκειμένων των δεδομένων που περιλαμβάνονται στην αναφορά σοβαρού περιστατικού σε σχέση με πληροφορίες που μπορούν να επηρεάσουν σοβαρά την επικύρωση και αξιολόγηση της αναφοράς σοβαρού περιστατικού, καθώς και δράσεις παρακολούθησης και την ανωνυμία των μαρτύρων ή άλλων προσώπων που αναφέρουν περιστατικά, όπως μετανάστες ή επιστρέφοντες·

<sup>(9)</sup> Απόφαση αριθ. 56/2021 του διοικητικού συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 2021, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725 που αφορούν τα καθήκοντα, τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, καθώς και κανόνων σχετικά με τους διορισμένους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων στον Frontex.

<sup>(10)</sup> Στα «μέλη του προσωπικού που συμμετέχουν σε δραστηριότητες του Οργανισμού» περιλαμβάνονται μέλη των ομάδων, όπως το προσωπικό του Οργανισμού ή μέλη των κατηγοριών 2, 3 και 4 του μόνιμου σώματος.

- η) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ), στ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν παρακολουθεί την εφαρμογή των διατάξεων για τη χρήση βίας από το μόνιμο και λοιπό προσωπικό του μόνιμου σώματος της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 5 στοιχείο α) του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και την απόφαση αριθ. 7/2021 του διοικητικού συμβουλίου της 20ής Ιανουαρίου 2021 και όταν παρακολουθεί τη χρήση βίας από προσωπικό που αποσπάται στον Οργανισμό από τα κράτη μέλη για μεγάλα χρονικά διαστήματα, προσωπικό που παρέχεται από τα κράτη μέλη για βραχυπρόθεσμες αποστολές και προσωπικό που αποτελεί μέρος της εφεδρείας ταχείας αντίδρασης για συνοριακές αποστολές ταχείας επέμβασης κατά την εφαρμογή των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Frontex σύμφωνα με τη σχετική απόφαση του εκτελεστικού διευθυντή. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της παρούσας απόφασης των υποκειμένων των δεδομένων που περιλαμβάνονται σε μια αναφορά για τη χρήση βίας σε σχέση με πληροφορίες (όπως καταθέσεις μαρτύρων και άλλα έγγραφα) οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν σοβαρά την επαλήθευση της αναφοράς και οποιοσδήποτε μελλοντικές ή υπό εξέλιξη δράσεις παρακολούθησης, όπως έρευνες, προκαταρκτικές πειθαρχικές διαδικασίες, πειθαρχικές διαδικασίες και διαδικασίες αναστολής·
- θ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ), δ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν παρέχει ή λαμβάνει συνδρομή προς ή από άλλα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης ή όταν συνεργάζεται μαζί τους στο πλαίσιο δραστηριοτήτων βάσει των στοιχείων α) έως η) της παρούσας παραγράφου, και σύμφωνα με τις σχετικές συμφωνίες σε επίπεδο υπηρεσιών, μηνύονια συμφωνίας και ρυθμίσεις εργασίας·
- ι) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν παρέχει ή λαμβάνει συνδρομή και συνεργασία προς ή από άλλες αρμόδιες εθνικές αρχές κρατών μελών, είτε κατόπιν αιτήματός τους είτε κατόπιν ίδιας πρωτοβουλίας, ιδίως στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων υπό τα στοιχεία στ) έως η) της παρούσας παραγράφου και σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής και τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου·
- ια) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν παρέχει ή λαμβάνει συνδρομή σε ή από αρμόδιες εθνικές αρχές τρίτων χωρών και διεθνείς οργανισμούς ή συνεργάζεται με τις εν λόγω αρχές και οργανισμούς, ιδίως σύμφωνα με σχετικά μηνύονια συμφωνίας και ρυθμίσεις εργασίας·
- ιβ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του κανονισμού, όταν επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο διαδικασιών ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή εθνικών δικαστηρίων και άλλων δικαιοδοτικών οργάνων.
- ιγ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχείο η) του κανονισμού, όταν επεξεργάζεται αιτήματα πρόσβασης από μέλη του προσωπικού στους ιατρικούς τους φακέλους που σχετίζονται με την ιατρική και ψυχολογική τους κατάσταση, εάν η άμεση πρόσβαση σε αυτά τα αρχεία θα μπορούσε να βλάψει την υγεία ή την ψυχική κατάσταση του υποκειμένου των δεδομένων. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο Οργανισμός παρέχει έμμεση πρόσβαση στις σχετικές ιατρικές πληροφορίες μέσω του ιατρικού συμβούλου του Οργανισμού ή ενός εξωτερικού ιατρικού παρόχου·
- ιδ) σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 στοιχεία γ), δ), ζ) και η) του κανονισμού, όταν διενεργεί αναλύσεις ασφαλείας, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε εσωτερικές έρευνες σχετικές με συμβάντα κυβερνοασφάλειας ή παραβιάσεις σε συστήματα ΤΠ, όπως εξωτερική εμπλοκή στο CERT-EU, όταν διασφαλίζει την εσωτερική ασφάλεια μέσω βιντεοπαρακολούθησης, ελέγχου πρόσβασης και σκοπών διερεύνησης, όταν εξασφαλίζει συστήματα επικοινωνίας και πληροφοριών και εφαρμόζει αντίμετρα τεχνικής ασφαλείας. Ο Οργανισμός μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς σε ορισμένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της παρούσας απόφασης των υποκειμένων των δεδομένων σε σχέση με πληροφορίες που μπορούν να επηρεάσουν σοβαρά τις εν λόγω αναλύσεις ασφαλείας, μέσα διασφάλισης εσωτερικής ασφαλείας, όπως τον έλεγχο πρόσβασης, έρευνες ασφαλείας και αντίμετρα τεχνικής ασφαλείας.
2. Οι τυχόν περιορισμοί δεν πρέπει να θίγουν το ουσιαστικό περιεχόμενο των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ενώ πρέπει να αποτελούν απαραίτητο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία.
3. Πριν από την επιβολή περιορισμών πρέπει να διενεργείται κατά περίπτωση έλεγχος αναγκαιότητας και αναλογικότητας του μέτρου. Οι περιορισμοί δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αυστηρώς αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του στόχου τους.
4. Στο πλαίσιο της λογοδοσίας, ο Οργανισμός δημιουργεί αρχείο στο οποίο αρχειοθετεί τους λόγους που αιτιολογούν τους επιβληθέντες περιορισμούς, τους αναφερόμενους στην παράγραφο 1 λόγους που συντρέχουν στη συγκεκριμένη περίπτωση και το πόρισμα του ελέγχου αναγκαιότητας και αναλογικότητας του μέτρου. Αυτά τα αρχεία αποτελούν μέρος ενός μητρώου, το οποίο τίθεται στη διάθεση του ΕΕΠΔ εφόσον το ζητήσει. Ο Οργανισμός εκπονεί και δημοσιεύει περιοδικές εκθέσεις κατ' εφαρμογή του άρθρου 25 του κανονισμού.
5. Κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που λαμβάνονται από άλλους οργανισμούς στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, ο Οργανισμός διαβουλεύεται με τους εν λόγω οργανισμούς σχετικά με τους πιθανούς λόγους για την επιβολή περιορισμών, καθώς και για την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα των εν λόγω περιορισμών, εκτός εάν αυτό θέτει σε κίνδυνο τις δραστηριότητές του Οργανισμού.

## Άρθρο 3

**Κίνδυνοι για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων**

1. Οι εκτιμήσεις των κινδύνων που συνεπάγονται οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και τα στοιχεία της περιόδου εφαρμογής των εν λόγω περιορισμών περιλαμβάνονται στο αρχείο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας που τηρεί ο Οργανισμός δυνάμει του άρθρου 31 του κανονισμού. Περιλαμβάνονται επίσης και σε κάθε εκτίμηση αντίκτυπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων αναφορικά με τους εν λόγω περιορισμούς που διεξάγεται δυνάμει του άρθρου 39 του κανονισμού.
2. Όταν ο Οργανισμός αξιολογεί την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα ενός περιορισμού, εξετάζει τους πιθανούς κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων.
3. Οι περιορισμοί δεν ισχύουν όταν η άσκηση του περιορισμένου δικαιώματος θα στερούσε από τον περιορισμό τον σκοπό του ή θα επηρέαζε δυσμενώς τα δικαιώματα ή τις ελευθερίες άλλων υποκειμένων των δεδομένων.

## Άρθρο 4

**Εγγυήσεις και περίοδοι αποθήκευσης**

1. Ο Οργανισμός εφαρμόζει εγγυήσεις για την πρόληψη της κατάχρησης και της παράνομης πρόσβασης ή διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τα οποία εφαρμόζονται ή θα μπορούσαν να εφαρμοστούν περιορισμοί. Οι εν λόγω εγγυήσεις περιλαμβάνουν τεχνικά και οργανωτικά μέτρα και περιγράφονται λεπτομερώς, όπως είναι αναγκαίο, σε αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου του Οργανισμού, σε αποφάσεις του εκτελεστικού διευθυντή, σε επιχειρησιακά σχέδια που συντάσσονται σύμφωνα με το άρθρο 38 του κανονισμού για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, σε εσωτερικές αποφάσεις, διαδικασίες και διοικητικές ανακοινώσεις. Στις εγγυήσεις περιλαμβάνονται τα εξής:

- α) σαφής καθορισμός των ρόλων, των αρμοδιοτήτων και των διαδικαστικών μέτρων·
- β) εάν είναι σκόπιμο, ασφαλές ηλεκτρονικό περιβάλλον που αποτρέπει την παράνομη και την τυχαία πρόσβαση ή τη διαβίβαση ηλεκτρονικών δεδομένων σε μη εξουσιοδοτημένα πρόσωπα·
- γ) εάν είναι σκόπιμο, ασφαλή αποθήκευση και επεξεργασία έντυπων εγγράφων·
- δ) δέουσα παρακολούθηση των περιορισμών και περιοδική επανεξέταση της εφαρμογής τους.

Η επανεξέταση που αναφέρεται στο στοιχείο δ) διεξάγεται τουλάχιστον ανά έξι μήνες και ενδέχεται να οδηγήσει στην άρση των περιορισμών σύμφωνα με την παράγραφο 2. Οι επανεξετάσεις τεκμηριώνονται από τον διορισμένο υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων στο πλαίσιο της λογοδοσίας.

2. Οι περιορισμοί αίρονται αμέσως μόλις πάψουν να ισχύουν οι περιστάσεις που δικαιολογούν την εφαρμογή τους.
3. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες διατήρησης του Οργανισμού, που θα προσδιορίζονται στα αρχεία προστασίας δεδομένων που τηρούνται βάσει του άρθρου 31 του κανονισμού. Μετά το πέρας της περιόδου διατήρησης, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαγράφονται, ανωνυμοποιούνται ή διαβιβάζονται σε αρχεία σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού.

## Άρθρο 5

**Συμμετοχή του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων**

1. Ο ΥΠΔ ενημερώνεται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση όταν τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων περιορίζονται σύμφωνα με την παρούσα απόφαση. Του/της χορηγείται πρόσβαση στα σχετικά αρχεία και σε οποιαδήποτε έγγραφα που αφορούν το πραγματικό ή νομικό πλαίσιο.
2. Ο ΥΠΔ δύναται να ζητήσει επανεξέταση της εφαρμογής ενός περιορισμού. Ο Οργανισμός ενημερώνει γραπτώς τον ΥΠΔ σχετικά με το αποτέλεσμα της αιτούμενης επανεξέτασης.
3. Ο Οργανισμός τεκμηριώνει τη συμμετοχή του ΥΠΔ στην εφαρμογή περιορισμών, αναφέροντας μεταξύ άλλων ποιες πληροφορίες κοινοποιούνται σε αυτόν/-ή.
4. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων ενημερώνουν τον ΥΠΔ όταν αρθεί ένας περιορισμός.

## Άρθρο 6

### Ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με τους περιορισμούς των δικαιωμάτων τους

1. Ο Οργανισμός περιλαμβάνει μια ενότητα στις ανακοινώσεις προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον δικτυακό τόπο και στο εσωτερικό δίκτυό του με γενικές πληροφορίες προς τα υποκείμενα των δεδομένων σχετικά με τους δυνητικούς περιορισμούς δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1. Οι πληροφορίες καλύπτουν τα δικαιώματα επί των οποίων μπορεί να επιβληθούν περιορισμοί, τους λόγους για τους οποίους μπορεί να εφαρμοστούν περιορισμοί και την πιθανή διάρκεια τους.
2. Ο Οργανισμός ενημερώνει ατομικά τα υποκείμενα των δεδομένων, εγγράφως και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, σχετικά με υφιστάμενους ή μελλοντικούς περιορισμούς των δικαιωμάτων τους. Ο Οργανισμός ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων για τους ουσιώδεις λόγους που αιτιολογούν τον περιορισμό αυτό, για το δικαίωμά του να επικοινωνεί με τον ΥΠΔ προκειμένου να αμφισβητήσει τον περιορισμό και για το δικαίωμά του να υποβάλει καταγγελία στον ΕΕΠΔ.
3. Ο Οργανισμός μπορεί να αναβάλει, να παραλείπει ή να απορρίψει την παροχής ενημέρωσης σχετικά με τους λόγους ενός περιορισμού και το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στον ΕΕΠΔ, για το χρονικό διάστημα που αυτό θα στερούσε από τον περιορισμό την ισχύ του. Η αξιολόγηση του αν κάτι τέτοιο θα ήταν αιτιολογημένο γίνεται κατά περίπτωση. Ο Οργανισμός παρέχει την ενημέρωση στο υποκείμενο των δεδομένων αμέσως μόλις παύσει να υφίσταται η πιθανότητα η εν λόγω ενημέρωση να στερήσει από τον περιορισμό την ισχύ του.

## Άρθρο 7

### Ανακοίνωση παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο υποκείμενο των δεδομένων

1. Όταν ο Οργανισμός υποχρεούται να ανακοινώσει παραβίαση δεδομένων δυνάμει του άρθρου 35 παράγραφος 1 του κανονισμού, μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να περιορίσει την εν λόγω ανακοίνωση εν όλω ή εν μέρει. Ο Οργανισμός τεκμηριώνει σε σημείωση τους λόγους του περιορισμού, τη νομική αιτία για την επιβολή του σύμφωνα με το άρθρο 2 και μια αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητάς του. Η σημείωση κοινοποιείται στον ΕΕΠΔ τη στιγμή της κοινοποίησης της παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
2. Όταν οι λόγοι για την επιβολή του περιορισμού παύσουν να ισχύουν, ο Οργανισμός κοινοποιεί την παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο ενδιαφερόμενο υποκείμενο των δεδομένων και τον/την ενημερώνει σχετικά με τους ουσιώδεις λόγους για την επιβολή του περιορισμού και με το δικαίωμα του/της να υποβάλει καταγγελία στον ΕΕΠΔ.

## Άρθρο 8

### Απόρρητο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

1. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ο Οργανισμός μπορεί να περιορίσει το δικαίωμα απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών βάσει του άρθρου 36 του κανονισμού. Οι εν λόγω περιορισμοί συμμορφώνονται με την οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <sup>(1)</sup>.
2. Όταν ο Οργανισμός περιορίζει το δικαίωμα απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ενημερώνει το ενδιαφερόμενο υποκείμενο των δεδομένων στην απάντησή του σε οποιοδήποτε αίτημα από το εν λόγω υποκείμενο σχετικά με τους ουσιώδεις λόγους που αιτιολογούν τον περιορισμό αυτό και σχετικά με το δικαίωμά του/της να υποβάλει καταγγελία στον ΕΕΠΔ.
3. Ο Οργανισμός μπορεί να αναβάλει, να παραλείψει ή να απορρίψει την παροχής ενημέρωσης σχετικά με τους λόγους ενός περιορισμού και το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στον ΕΕΠΔ, για το χρονικό διάστημα που αυτό θα στερούσε από τον περιορισμό την ισχύ του. Η αξιολόγηση του αν κάτι τέτοιο θα ήταν αιτιολογημένο γίνεται κατά περίπτωση.

## Άρθρο 9

### Έναρξη ισχύος

Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

<sup>(1)</sup> Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ L 201 της 31.7.2002, σ. 37).

Ολοκληρώθηκε με γραπτή διαδικασία στις 4 Απριλίου 2022.

Για το διοικητικό συμβούλιο  
Marko GAŠPERLIN  
Πρόεδρος

---





ISSN 1977-0669 (ηλεκτρονική έκδοση)  
ISSN 1725-2547 (έντυπη έκδοση)



Υπηρεσία Εκδόσεων  
της Ευρωπαϊκής Ένωσης  
L-2985 Λουξεμβούργο  
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL